

קונטרס

הבינוני

**פרשת
תזריע
תשפ"ד**

שנה ו'
חוברת ל"ג
גליון 305

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור דל"ז

יום שלישי פרשת שמיני כ"ג אד"ב תשפ"ד

ה כך זוכים להאמין שהכל נעשה בהשגחה פרטית מדוקדקת

ה' צלך על יד ימינך | עץ עושה פרי | מה יעשה אדם וחי | פרנסה בלי טורח ועמל | ויפקח אלוקים את עיניו | כדרך שבא לראות כך בא ליראות | זה הדבר אשר צוה ה' | ויצב יסוד אמונה | לא יגרע מצדיק עיניו | עיני ה' אל צדיקים | ישועתו קרובה לבוא | סדנא דארעא חד הוא | החי נושא את עצמו | כוחה של תפילה | כאן קודם שהתפלל כאן לאחר שהתפלל | אין גבול להכרה | גדול העצה ורב העלילה | כל מעשהו באמונה | להיות עיני פתוחות

יום רביעי פרשת שמיני כ"ד אד"ב תשפ"ד

זי עבודה על תאות האכילה מועילה לכל התחומים

איש חסיד היה | לרשעים חסרה בטן | חינוך להרגל הגרוע ביותר | הכוח לומר 'לא' | האוכל בשוק דומה לכלב | ההתאפקות מגלית את ה'אני' | כוחו של שומר סוד | פעמים שאתה מתעלם | השפעת האכילה לטב ולמוטב | כשהגיע אל הקוגל נשאר קוגל | הכל תלוי בצורת האכילה | כל תשחית דגופא (ונשמתא) עדיף | זכרתי ימים מקדם | על אכילת דגים בראש השנה | עצות פרקטיות | יפקיר את בני מעיו | אכילה רגשית | יציאה לדרך

יום חמישי פרשת שמיני כ"ה אד"ב תשפ"ד

כו צורת האכילה הנכונה בשבת קודש

שואל כענין | החשש שמאחורי השאלה | הנימוק שמאחורי הדחייה | עד שיבוא המהלך השלישי ויכריע | כל המענג את השבת | העונג הגופניי כולו קודש | בשבת כל ההנאות בקדושה | המענג את השבת דווקא | הממלא את כריסו מבזה את השבת | השקוע בצלחתו מבייש את השבת | השאלה במקומה עומדת | ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם | שעת הכושר להחדיר אמונה | העונג מאסף את כל חלקי הנפש | דוגמאות לאיסוף חלקי הנפש | את כל ונוכחת | התענג על ה' | העלאת האכילות של כל השבוע | דק הוא הגבול בין מפריד למחבר | הסכנה שבדברים המספקים תענוג | התנזרות מוחלטת אינה מהלך | השתלשלות הקידושים בימינו | אכול ושתה כי תיכף תירדם | אכילת הסעודה לתיאבון | ייעוד הסעודה בשבת קודש | מזמור שיר ליום השבת

יום ראשון פרשת תזריע כ"ח אד"ב תשפ"ד

לט פסח - מחלישים את משיכת היצר על-ידי עסק הנתינה

טעמא דקמחא דפסחא | בריאת האדם מחדש | צדקה מקרבת את הגאולה הפרטית

| עשיית יחוד עם הכסף | עצה לצאת ממצודת היצר | יוצאים לחירות עולם | מים
| עמוקים עצה בלב איש | העצה משכנעת את אברי הגוף | מתן אדם ירחיב לו |
| נדרים סייג לפרישות | ונתת הכסף בכל אשר תאווה נפשך | הכסף קדוש וקליפתו
| טמאה | הנותן צדקה ניצול מעבירות | אשרי משכיל אל דל

יום שני פרשת תזריע כ"ט אד"ב תשפ"ד

פסח - הלב נעשה כמעין הנובע על-ידי נתינה לאחרים מז

המשכת השפע תלויה בעשייה | הסיבה שאברהם לא נולד מהול | החודש הזה לכם
| האדם נפעל לפי פעולותיו | כי האדם עץ השדה | כך מבינים פשט בתוספות |
| טובה הבנה אחת בעולם הזה | הבנה בחינוך הבנים | סיפורו של ילד המחנך את
| אביו | יותר מכל הון דעלמא | כוחה של צדקה לטלטל נשמות | כל נדיב לב | זרעו
| לכם לצדקה וקצרו לפי חסד | לעשות רצונך אלוקי חפצתי | נותנים ומקבלים חדש

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת תזריע ל' ניסן תשע"ט

חיבור תורה שבע"פ עם תורה שבכתב נז

רבי עקיבא היה דורש מה שלא ידע משה | אין חכם יודע יותר ממשה | עבודת
| לומדי התורה | לראות בטוב ה' בארץ חיים | בירור המצבים גשמיים | בירור
| ההמצאות החדשות

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת ויקרא א' ניסן תשפ"ג

יציאת מצרים בחודש המסוגל לגאולה ס

מוציא אסירים בכושרות | ישמחו השמים ותגל הארץ | כל שהיא תפארת לעושה
| על פי דרכו - דרכו ולא דרכיך | חג החירות | עבודה המביאה לידי ענוה | הוציאה
| ממסגר נפשי

ליל שישי פרשת ויקרא כ"ח אד"ב תשפ"ב

כך זוכים לאור השראת השכינה של חודש ניסן סג

בראש חודש ניסן הוקם המשכן | סדנא דחודש חד הוא | יכול מראש חודש | בריאת
| העולם ברוחניות | ושכנתי בתוך כל אחד ואחד | כי אבן מקיר תזעק | שויתי ה'
| לנגדי תמיד | חובתו של מגלגל חובות | פעמיים מזל טוב

מדור אמונה ובטחון

שיעור רל"ו

לזכות

אליעזר בן פיגא ומשפ'

יום שלישי פרשת שמיני כ"ג אד"ב תשפ"ד

כך זוכים להאמין שהכל נעשה בהשגחה פרטית מדוקדקת

**עיני כל אליך ישברו, הקב"ה מקיים עיני
ה' אל צדיקים, וכן עיני ה' אל יראיו
למיחלים לחסדו.**

וביארנו **הספרים**² בענין ה' צלך שהנהגת
הקב"ה דומה לצל. כפי שהצל מתנהג תמיד
על פי תנועות האדם, כך הנהגתו של
הקב"ה היא תמיד לפי הנהגת האדם. כפי
שהאדם מתנהג, כך הקב"ה מתנהג עמו. וזה
לשון **המדורש** שם: "אמר לו הקב"ה למשה:
לך אמור להם לישראל כי שמי אהיה אשר
אהיה, מהו אהיה אשר אהיה? כשם שאתה
הווה עמי, כך אני הווה עמך. וכן אמר דוד
ה' צלך על יד ימינך, מהו ה' צלך? כצלך,
מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך,
ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, ואם
אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברות,
אף הוא נותן לך כך, אף **הקב"ה צלך, כשם
שאתה הווה עמו, כך הוא הווה עמך**."

ה' צלך על יד ימינך

דוד המלך אומר **בתהלותיו** (לב, י)
"והבוטח בה' חסד יסובבנו", והביאור
העולה **מהספרים**³ הוא שמי שבוטח בה'
זוכה לטוב נגלה באופן מיוחד בשכר
בטחונו. **והרה"ק מבארדיטשוב** זיע"א
בקדושת לוי (פרשת בשלח) מביא בשם
הבעש"ט הק' זיע"א, שיסוד זה הוא היסוד
של ה' צלך המובא **במדורש** ומוזכר
ברמב"ן (פרשת שמות) ו**בשל"ה הק'** (תולדות
אדם השער הגדול). ומבואר בענין החסד
המסובב את הבוטח שאין זה שכר בעלמא,
כנותן מתנה לילד בעבור דבר טוב שעשה,
אלא **הוא תוצאה של הסדר הטבעי
בבריאה**. הסדר הוא שכאשר האדם מתנהג
עם הקב"ה באופן מסוים, הוא מעורר
שהקב"ה יתנהג עמו ג"כ באופן זה. ולכן
**אם האדם מאמין שהקב"ה הוא טוב
ומטיב ובוטח בו, כיון שהוא מקיים מצדו**

א. ראה לדוגמא 'כד הקמח' לרבינו בחיי אות ט.

ב. כן הוא בקדושת לוי כמה פעמים ובעוד ספרי חסידות.

העולם גם כשהדבר נוגע לו עצמו, היינו כשרואה שאין הדברים הולכים כפי שהוא רוצה. אין זו עבודה קלה שהאדם יזכור בכל עת את הידיעה הראשונה שהקב"ה מנהל את הכל ומשגיח על כל. איננו נכנסים עדיין לשלב השני שטוב ה' לכל ובוודאי שאיננו נכנסים לתוצאה של שתי הידיעות האלה, אלא אנו עומדים בשלב הראשון שהאדם חי עם היסוד הפשוט אני מאמין באמונה שלמה שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. העיקר הראשון מ"ע העיקרים.

מה יעשה אדם וחי

ובכן, השאלה היא מה יעשה אדם שעיקר זה באמת יחדור לעצמותו? אנו לומדים על כך בספרים, אנו מדברים על כך בפינו ומקיימים האמנתי כי אדבר. אכן כן, עבודה היא כי הידיעה צריכה לחלחל למקומות שאין קל לו לאדם. כי הנה בדרך כלל היכן האדם מתקשה להאמין באמת שהכל נעשה בהשגחה פרטית? כשמדובר בדברים הנוגעים לו לחייו האישיים. כשאחד העליבו או גגע בו, או כשעשה דבר ונדמה לו שהוא עשאו בכוחו ובעוצם ידו, והרי הוא זקוק להוציא אז את הידיעה מזכרונו שאין זה קשור אליו כלל אלא הקב"ה הוא זה שמנהלו. מחפשים אנו איפוא כדי להיות יהודים כשרים ויראי שמים עצות ומהלכים שהעיקר הראשון יחלחל אצלנו גם במקומות הקשים לנו, עד שזה יתחיל לשלוט על ההרגשים. יגיע הדבר לידי כך שהאדם לא יבוא לכלל כעס כי לא יראה צורך לכך, כי יאמר תיכף ומיד: "הקב"ה הוא זה שעשה כן ויודע הוא מדוע עשה כן".

פרנסה בלי טורח ועמל

הנה בספר 'דברת שלמה' להרה"ק רבי שלמה לוצקער זיע"א (פרשת נשא) משרטט

כיון שהאדם מצדו מאמין שהכל לטובה ובוטח בה', הקב"ה אומר לו: "הנה אראה לך שזה באמת טוב". כפתגם השגור בלשון העם: "אתה חושב שזה טוב? בא ואראה לך מה זה טוב". מאחר שלקח דבר שלא היה נראה מבחוץ כטוב, ואמר שהוא טוב, הרי הפך את הטוב הנסתר לטוב נגלה, ואם כן הקב"ה ג"כ יתנהג עמו כך, ויקח את החסדים הנסתרים ויהפכם לחסדים נגלים.

עץ עושה פרי

זהו בדרך כלל האופן שהמושג ה' צלך בא לידי שימוש, לומר שהאדם יזכה לחסדים טובים ונגלים. אך יסוד אחר יש שבא קודם ליסוד זה והוא יסוד פשוט מאוד. הנה כל אחד יודע שיסודות הבטחון באים אחרי יסודות האמונה ומיוסדים עליהם, כלשון הרמב"ן בספר האמונה והבטחון שהאמונה היא העץ והבטחון הוא פרי העץ. והפירוש הפשוט הוא שתחילה מאמין האדם בה' שברא את הבריאה ומנהלה ומשגיח עליה בהשגחה פרטית מדוקדקת, ועוד הוא מאמין שהקב"ה הוא טוב ומטיב וכל מה שעושה אינו אלא לטובה כמו שכתוב (תהלים קמה, ט) טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, וככל שהוא מוסיף להאמין בשני אלה, כך נולדת בלבו הרגשת הבטחון. ואחרי שהוא בוטח, הוא זוכה לתולדת הבטחון והיא שהקב"ה מתנהג עמו ג"כ כך, כיון שהוא בוטח בה' - חסד יסובבנו.

אך נחזור אל הידיעה הראשונה - הקב"ה ברא את הכל ומנהל את הכל. לא רק בששת ימי המעשה, אלא עד היום הוא מחייה את הבריאה וכל מה שנעשה, ובכלל זה כל עלה שנופלת וכל גרגיר חול שמתהפך, נעשה בהשגחתו הפרטית של הקב"ה. בזה גופא נחוץ לו לאדם שיתחזק כדי שיזכה לחיות עם ידיעה זו, כלומר שתהיה לו בהירות שהקב"ה מנהל את

היה טח עיניה מראות שלא היה עדיין רצון הבורא ב"ה שתראה, עד שבא ישמעאל בנה לשערי מות ודנו אותו למעלה לכף זכות כמאמר חז"ל על פסוק (וירא שם, יז) באשר הוא שם² ואז ויפקח אלוקים את עיניה. וכן הוא בכל ענין פרנסת האדם וצרכיו, כשיידע האדם שהקב"ה משגיח עליו ומפרנסו, אז הקב"ה פוקח עיניו ורואה פרנסתו בכל מקום".

הוי אומר: האדם יכול לזכות שיתקיים בו ויפקח אלוקים את עיניו, אך זאת בתנאי שהוא מחדיר בקרבו הידיעה שהקב"ה משגיח עליו ומפרנסו. קודם לכן הוא בחזקת סומא, כי הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם. כשהאדם מאמין באמונה שלמה, אע"פ שאינו רואה, שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג ונותן לחם לכל בשר, הוא מקבל בשכרו עינים פקוחות, כפי שהיה אצל הגר. אחרי שהקב"ה דן את האדם לכף זכות, הוא אומר לו: "כעת אפקח את עיניך שתוכל לראות". וכיון שהוא רואה, נעשה לו אור גדול, כי הוא רואה חסד ה' עין בעין.

כדרך שבא לראות כך בא ליראות

ומוסיף שם עוד: "ובזה יובן גם כן מה שכתוב (תהלים יד, ב) ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דורש את אלוקים, וצריך להבין כפל לשון השקיף ולראות (כי יכול היה לכתוב השקיף על בני אדם היש משכיל, ומה הוצרך להוסיף תיבת לראות?), ולפי עניות דעתי על דרך דאיתא בגמרא (ריש חגיגה) סומא באחת מעיניו פטור מן הראיה (כלומר, לעלות לרגל ולהתראות בעזרה

לנו מהלך בשם רבו המגיד הק' ממעזריטש זיע"א. הוא לוקח שם את היסוד של ה' צלך ומשתמש בו בשביל העיקר הראשון שהקב"ה מנהל את העולם. הוא מבאר שככל שהאדם יוסיף לחשוב ולדבר שהקב"ה מנהל את העולם, הקב"ה יפקח את עיניו, את לבו ואת מוחו, ויתחיל לראות עין בעין איך הוא מנהל לו את חייו. והלא זה יסוד גדול שהאדם צריך לשנן ולזכור, כי כל פעם שהאדם מגיע לאיזו פינה בלתי נעימה, יש לו נטייה לרוץ הלאה ולהתחיל לדון מיד מדוע זה קרה לו והאם זה לטובתו, וכמה היה מרוויח אילו היה זוכר לפני הכל ומרגיש בחוש שהקב"ה בלבד הוא זה שעשהו.

הוא כותב שם שהאדם יש לו נסיון לשכוח שהקב"ה הוא הנותן לו כח לעשות חיל, ואם האדם יזכור זאת בכל עת - "פרנסתו תזדמן לו בנחת ובנקל בלי טורח ועמל כלל, כי לפי הנראה לעיני בשר וטח מראות האמת, לבבו לא כן ידמה, ואומר בלבו כי השתדלותו ועצתו הנכונה עשה לו את החיל הזה, אבל באמת נראה כל פעם שאדם עושה השתדלות וכל מאמצי כח, ובסוף ייגע לריק ולבהלה חס ושלום, אבל הבוטח בה' באמת רואה שעיקר הדבר בכל עניניו תלוי הכל ברצון הבורא ב"ה ובחפצו נותן לו בלי שום טרחא ובנחת וברוח כי רצונו הטוב להטיב".

ויפקח אלוקים את עיניו

וממשיך: "וזהו שכתוב אצל הגר (וירא כא, יט) ויפקח אלוקים את עיניה ותרא באר מים, ובוודאי לא נבראה הבאר מחדש, רק מכבר היתה, כי לא נאמר ויברא, רק מקודם

ג. הובא ברש"י על אתר: לפי מעשים שהוא עושה עכשיו הוא נידון ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות, לפי שהיו מלאכי השרת מקטרגים ואומרים: רבונו של עולם, מי שתעיד זרעו להמית בניך בצמא, אתה מעלה לו באר?! והוא משיבם: עכשיו מה הוא, צדיק או רשע? אמרו לו: צדיק. אמר להם: לפי מעשיו של עכשיו אני דנו, וזהו באשר הוא שם.

ממנו למשמרת לדורותיכם למען יראו וגו' ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן וגו'. וצריך לדעת למה כתיב כאן לשון זה הדבר אשר צוה וכפל הדברים.

“אמנם הענין הוא דהנה אמרו חז”ל (ספרי תחילת פרשת מטות) כל הנביאים נתנבאו בכה (כה אמר ה'), הוסיף עליהם משה שנתנבא בזה הדבר, והחילוק שביניהם הוא ששאר נביאים נתנבאו באספקלריא שאינה מאירה ומשה רבינו ע”ה נתנבא באספקלריא המאירה, ולכן אמרו הם בכה שמשמעותו כה והדומה לו שהוא דבר שאינו ברור ומאיר, אבל משה רבינו ע”ה אמר בלשון זה הדבר שהוא דבר ברור ומאיר לעין כל. ולכן כאן שנראה לעין כל

השגחתו יתברך והוא הזן ומפרנס אפילו במדבר בארץ לא זרועה ויכול לעשות חדשות בארץ, ולכן כתיב ביה זה הדבר וכו', רוצה לומר שהדבר הוא נהיר וברור כנ”ל, ולכן כתיב ג”כ זה הדבר כו' מלוא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם למען ידעו ויראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר שיהיה תמיד (גם כשיאכלו לחם מן הארץ) לנגד עיניהם ברור ונהיר ומאיר השגחתו תמיד, למשמרת לדורותיכם, רוצה לומר שגם לדורות עולם יהיה נכון נגד עיניהם ופניהם לראות ולהסתכל תמיד בגודל השגחתו ית”ש ויראו תמיד בעיניהם ניסים ונפלאות והשגחת עינא פקיחא תמיד עלינו בכל צרכנו. ואמרו במדרש (תנחומא בשלח): לא אמר כוס של חרס או של כסף או של זהב, אלא דבר המציץ, והם דברינו ממש, רוצה לומר שבכל דבר מציץ ומתנוצץ אור השגחתו יתברך לדורות עולם, כמו שנראה בחוש”.

הוא מביא שם תוך כדי דיבורו מהספר פרי עץ חיים (שער הלולב פי”ג) שעינא פקיחא הוא הרצון, ומבאר על פי זה שרצון הקב”ה

של בית המקדש), שנאמר יראה ונקרא ירָאָה כדרך שבא לראות כך בא ליראות (כפי שהקב”ה בא לראות בשתי עיניו, כך הוא בא ליראות לאדם בשתי עיני האדם), רוצה לומר שכל מי שמאמין בהשגחת השי”ת ורואה בהשגחתו בכל דבר (הוא מסתכל בשתי עיניו לראות את השגחתו יתברך, יתבונן בהשגחתו וידבר אודותיה ויודה עליה, הכל כדי להכיר את המציאות שהקב”ה מנהל את העולם), הוא יותר מושגח בפרטיות משאר בני אדם, וזהו שרמזו כדרך שבא לראות כך בא ליראות (באופן ההפוך מהפירוש הפשוט - כדרך שהאדם בא לראות, כך הקב”ה מתראה לו), וזהו חפצו יתברך שיהיה האדם מושגח ממנו, כמו שכתוב בזהו”ק (נשא קמז, ב) ברכתא דרב המנונא סבא יפקח עיניו עלך לטב”.

הקב”ה רוצה שהאדם לא יהיה מוטל תחת הנהגת הטבע אשר אז החסדים באים עליו בהסתר, אך רוצה שיחיה תחת ההנהגה של עינא פקיחא, היינו שיכיר ויראה את השגחתו הפרטית בכל פרט ופרט, אבל הוא צריך לעורר את ההנהגה הזו, ואיך הוא מעורר אותה? על-ידי שהוא עצמו מסתכל בשתי העינים, ואז הוא נותן לרצונו יתברך להתקיים.

“וזהו שכתוב ה' משמים השקיף על בני אדם לראות כו', רוצה לומר שרוצה ומבקש בני אדם שיהיו משומרים ממנו בפרטיות, וזהו לראות. ואיזהו? - היש משכיל דורש את אלוקים. רוצה לומר שדורש תמיד ורואה השגחתו ואור פניו אליו כמו שכתוב (תהלים קה, ד) דרשו ה' ועזבו בקשו פניו תמיד”.

זה הדבר אשר צוה ה'

ועוד שם: “ובזה יובן ג”כ בפרשת המן (בשלח טז) ויאמר משה אליהם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם וגו', זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו וגו', ואחר-כך כתיב ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' מלוא העומר

הראשון". טוען האדם: "אבל אין לי מפרשים לכתוב על השלב הראשון. זה ברור לי שהקב"ה מנהל את העולם, מה השאלה בכלל?". ומה שקורה הוא שכאשר הוא בא לידי נסיון, הוא מדלג על השלב הראשון ומיד עובר אל השלבים הבאים - "מה עלי להאמין? האם להאמין שיקרה כך או להאמין שיקרה כך?".

לו היה נותן את דעתו להתבונן בדברים שעוברים עליו במשך היום... שים לב! תהיה דורש את האלוקים. שים לב לכך שהגעת באיחור והקב"ה סיבב שיהיה לך מה לאכול, וכן הלאה. זהו היסוד שהרמב"ם אומר לגבי אהבת ה', שעל האדם להתבונן בצומח ובחי ובכל מעשי ה' ומזה יבוא לאהבת ה', כי ישים אל לבו שהקב"ה מנהל את העולם. ואם תשקיע בזה, הקב"ה ייטיב לך הרבה, וההטבה הגדולה ביותר היא שיפקח את עיניך ותראה בחוש שהוא מנהל את העולם. כל-כך נעים לו לאדם שרואה בעיניו איך הקב"ה מנהל לו את חייו שכל השאלה אם להאמין שיקרה כך או שיקרה כך, נהפכת אצלו למיותרת. זה ממלא את לבו באמונה יסודית ביותר בהשגחה פרטית מדוקדקת ואין מאושר ממנו. זהו ה' צלך - כדרך שבא לראות בשתי עינים, כך בא לראות בשתי עינים.

לא יגרע מצדיק עיניו

והאמת שיסוד זה שראינו כאן בארוכה בדברת שלמה, מבואר כבר בדברי הרמב"ן על הפסוק באיוב (לו, ז) "לא יגרע מצדיק עיניו", וזה לשונו: "זה הכתוב מפרש ענין גדול בענין ההשגחה וכו' כי אנשי התורה והאמונה התמימה יאמינו בהשגחה, כי הא-ל ישגיח וישמור אנשי מין האדם, כמו שכתוב (ירמיה לב, יט) גדול העצה ורב העלילה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו,

הוא שנשים לב שהוא מנהל את הכל ונתפעל מכך, והקב"ה מחפש אנשים כאלה כי הוא רוצה להתנהג עמם ג"כ באופן זה. ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דורש את אלוקים. הדבר דומה למה שכתב החינוך על מצות ברכת המזון (פרשת עקב מצוה תל) שהקב"ה רוצה להטיב ורוצה שנהיה כלים מוכנים לקבל את הטבתו, על כן צוה אותנו לומר בפינו שהוא נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו, ואז יוכל להטיב לנו. אף כאן, הקב"ה רוצה להשגיח על האדם בפרטיות כדי שהאדם יכירנו, כי כשהאדם רואה בעיניו איך הקב"ה מתמסר לו על כל צעד ושעל, הוא מכיר אותו וחי עמו ובמדה מסוימת הוא חי עם דביקות. זה טוב לאדם וטוב לריבונו של עולם (כביכול), כי זהו חפצו. והאדם זוכה לכך על-ידי שהוא דורש מצדו לראות את השגחתו הפרטית, כי בשכר זה הקב"ה נותן לו באמת לראות ולהרגיש שהוא משגיח עליו על כל צעד ושעל.

ויצב יסוד אמונה

כל-כך נחוץ ליכור את היסוד הזה, כי כשהאדם מעמיד את עצמו נכונה על יסוד זה, שאר הדברים נבנים אצלו באופן הרבה יותר יסודי. הוי אומר: יש שאדם אומר את היסוד הזה במהירות ומיד עובר אל השלבים הבאים. הקב"ה מנהל את העולם, זה פשוט. ועכשיו אל השלב הבא, כל מה שהוא עושה הוא לטובה, אָה! בזה צריך להתבונן כבר, כי יש דברים שאינם נראים טובים, וצריך לתרץ שהם בעצם טובים, אך הם בהסתר. יפה מאוד. עכשיו אל הבטחון, במה עלי להאמין, האם להאמין שהקב"ה יעשה כך וכך או להאמין שיעשה כפי רצונו? וכך הוא הולך ומפלפל בשלבים הבאים כשהשלב הראשון נראה אליו פשוט.

על כן אומרים לו: "בא נחזור אל השלב

ישועתו קרובה לבוא

והנה בתוך דברי ה'דברת שלמה' ראינו שהשלב הבא לאחר שתיפקחנה עיני האדם הוא שיראה את ישועתו. **השלב הראשון הוא שיראה בחוש שהקב"ה מנהל את חייו, והשלב השני הוא שיראה לנגד עיניו את ישועתו.** וכפי שכתב בלשוננו: "כן הוא בכל ענין פרנסת האדם וצרכיו, כשיידע האדם שהקב"ה משגיח עליו ומפרנסו, אז הקב"ה פוקח עיניו ורואה פרנסתו בכל מקום", ולמד זאת מהגר שכיון שפקח אלוקים את עיניה, מצאה את באר המים.

וסיבת הדבר, כי מצד הקב"ה אין המקום מפריד, רק האדם בהיותו בעולם מצומצם, המקום מפריד בינו ובין ישועתו. וכבר הביא רבינו ה'חובת הלבבות' בהקדמת **שער הבטחון** מעשה בחסיד שהפליג למרחקים בשביל פרנסתו, ומצא שם עובד כוכבים ואמר לו כמה סומים אתם בזה שאתם עובדים את הכוכבים. כשהסביר לגוי את אמונתו, הוכיחו הגוי על פניו על שאינו מאמין שהקב"ה יכול לפרנסו במקומו. פירושו של דבר שאין אצל הקב"ה בעיה מצד המקום עד שיצטרך לומר לו לאדם: "אני רוצה לתת לך, אבל זה שם, עליך ללכת לקחתו", החסיד קבל את תוכחת הגוי ושוב לא יצא מעירו. והאמת שכך אנו רואים מפרשת המן שככל שהאדם במדרגה **יותר גדולה של אמונה, לחמו מגיע אליו יותר קרוב.** אין סיבה שיצטרך להרחיק נדוד בשביל פרנסתו, אלא אם כן יש לו סיבה אחרת שבגללה הוא צריך להגיע למקום מסוים, שאז יש שמסבבים מן השמים שלא יקבל את פרנסתו אלא שם כדי שיוכרח לנדוד לשם. ועל זה אמר הרה"ק **רבי משה יצחק מפשעווארסק** זיע"א שכאשר הגה"ק **ה'דברי יחזקאל' משינאווא** זיע"א למד את דברי ה'חובת הלבבות' שם, אמר: "לו היה אותו חסיד לומד כתבי האר"י ז"ל, לא היה

ואמר **דוד** (דה"א כח, ט) כי כל לבבות דורש ה' וכל יצר מחשבות מבין, ולא בא בתורה או בנבואה שיהיה הא-ל משגיח ושומר אישי שאר הבריות שאינן מדברות, רק שומר את הכללים בכלל 'השמים וצבאם' וכו', והטעם הזה ידוע וברור, כי **האדם, מפני שהוא מכיר את אלוקיו, ישיגה עליו וישמור אותו, ולא כן שאר הבריות שאינן מדברות ואינן יודעות בוראם.**

מבואר מדבריו ששאר הבריות מאחר שאינן מדברות ואינן להן דעת, אין להן את הכלים לעשות כזו אתערותא דלתתא. מתהלכים להם בעלי החיים מבלי דעת לשים לב למתרחש ולהתבונן בו, אלא בכל עת ראשם למטה ומלככים את עשב השדה. רק בנברא אחד הכניס הקב"ה דעת, ולא עשה כן, אלא כדי שיוכל על ידה להכיר את בוראו ולעורר על-ידי כן השגחה מיוחדת.

עיני ה' אל צדיקים

הרמב"ן ממשיך שם: "ומן הטעם הזה **ישמור את הצדיקים, כי כאשר לבם ועיניהם תמיד עמו, כן עיני ה' עליהם מראשית השנה ועד אחרית שנה,** עד כי **החסידי הגמור הדבק באלוקיו תמיד ולא יפרד הדבק במחשבתו בו בענין מענייני העולם, יהיה נשמר תמיד מכל מקרי הזמן, אפילו ההווים בטבע, וישתמר מהם בנס יעשה לו תמיד,** כאילו יִחָשֵׁב מכת העליונים, אינם מבני ההויה וההפסד למקרי העתים, וכפי קרבתו **להדבק באלוקיו ישתמר שמירה מעולה. והרחוק מן הא-ל במחשבתו ובמעשיו, ואפילו לא יתחייב מיתה בחטאו אשר חטא, יהיה משולח ונעזב למקרים.**"

מבואר שיש לו להקב"ה רצון שהאדם ישים לב בכל עת שהוא יתברך מנהל את העולם, כי אם לא ישים לב לכך, יתברר שלחנים ניתנה לו הדעת.

יהי רצון מלפניך שייחשב כאילו השעון נאבד כאן ואמצאהו עתה", ויהי ככלותו לדבר, התכופף והושיט את ידו לארץ ומצא והרים את השעון. אמר ר' הירש לייב לחסידי: מבטיח אני לכם שכל מי שיאבד משהו (ודווקא שעדיין לא נגנב או נשבר), אזי אם יספר את המעשה הזה או ישמענו מפי אחר, ויאמר: יהי רצון מלפניך שבזכות ר' הירש לייב מאליק אמצא את אבידתי, יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי, ומיד ימצא את אבידתו.

הא לנו כפי שראינו בדברת שלמה שסוגיית מציאת אבידה וסוגיית ראיית השגחתו הפרטית של השי"ת קשורות זו בזו. והדבר מובן לשכל, כי כשאדם איבד איזה חפץ, אין פירושו של דבר שהחפץ נפסד ממנו, שהרי הוא קיים, אלא שעניני עצמותו. הוא אינו יודע היכן הוא. אין הוא יכול להזכר במוחו איה הוא. וכיון שהקב"ה פוקח את עיניו, שום דבר לא נשתנה, סך הכל נפקחו עיניו ונתבטל הצער. וזה שהאדם יכול למצוא את אבידתו במקום עמדו, זהו מדרגה יותר גבוהה בסוגיא זו. הוי אומר: גם אם הקב"ה יכניס מחשבה במוחו לחפש במקום פלוני וילך ויחפש וימצא את אבידתו, פירושו של דבר שפקח לו את עיניו, וזהו עיקר הסוגיא. אלא שמהמעשה עם הצדיק למדנו, שעד כדי כך יכול הקב"ה לפקוח את עיני בעל האבידה, שימצאנו מתחת לרגליו כי סדנא דארעא חד.

עכ"פ נקודת הדבר היא שהקב"ה מנהל את העולם ובכלל זה הוא שהקב"ה מספק לכל אחד את כל צרכיו. כך הוא סדר הנהגתו יתברך. אני מאמין באמונה שלמה שהקב"ה מנהל את העולם ושהוא נותן לאדם את כל צרכיו, וכיון שכן, צרכי האדם בוודאי קיימים, אך הם נעלמים מעיניו ואינו יכול לראותם, וכיון שהקב"ה מחליט

נמנע מנסיעתו, כי היה מבין שאפשר שהוא צריך להגיע לאותו מקום כדי לתקן שם את חלקי נשמתו".

אכן הכלל הוא שאם האדם נוסע למדינה אחרת כי הוא חושב שהוא צריך ללכת לשם לצורך פרנסתו, הוא טועה טעות גדולה, אבל אם הוא נוסע לשם כי הוא יודע שהוא צריך לתקן שם את חלקי נשמתו, הרי הוא עושה את המוטל עליו. ואפשר שהגה"ק משינאוואו זיע"א לשיטתו בזה, כידוע שנסע הרבה לצדיקים ואמר: "שורש נשמתי הוא בוא"ו של ויהי בנסוע". ולעומתו אמר בן אחיו הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א: "ושורש הנשמה שלי הוא בה"א של ובנחה יאמר".

ברם כשמדובר בלחם, בשפע של הקב"ה, הלא הוא בא מלמעלה, וכיון שהוא בא מלמעלה ועליו לעשות את כל הדרך הארוכה משם עד לעולם הזה, אין שום חילוק בין הכא להתם, וכפי שהוא יכול להגיע במדינה אחרת, כך הוא יכול להגיע כאן, ואין הדבר תלוי אלא בפקיחות עיני האדם, ואם יזכה האדם והקב"ה יפקח לו את עיניו, יראה שפרנסתו מצויה לפניו.

סדנא דארעא חד הוא

אכן כשנראה זאת בכמה אופנים, נוכל לראות שזוהי המציאות. הנה לאחרונה סיפרנו מעשה מהספר 'אברהם עבד השם', ונספרו שוב: המעשה היה בהרה"ק רבי צבי אריה [רבי הירש לייב] מאליק זיע"א שלאחר אירוסיו קיבל מחותנו שעון יקר במתנה ונאבד ממנו, וכל מה שעשה כדי למצוא עלה בתוהו. הרים את עיניו לשמים ואמר: "רבונו של עולם! הרי סדנא דארעא חד הוא, כלומר כדור הארץ כולו נחשב כמקום אחד לפניך, כי אתה מלכו של עולם ומלוא כל הארץ כבודך ואין אצלך חילוק היכן השעון מונח כי הכל ברשותך, ובכן,

שהוא יותר רוחני מהדומם, נושא את הדומם והדומם מכביד עליו. מה שאין כן ארון הקודש שמונחים בו שני לוחות הברית שהוא יותר רוחני מן האדם ולכן הוא נושא את האדם. אף כאן, **כל עוד האדם רואה את ה'פעקאלע'** [חבילת צרות] **שלו כדבר גשמי** ואומר בלבו: "לכולם יש פעקעלעך ולי יש פעקאלע", נמצא **שמצבו גשמי, וכיון שהוא רוחני, הוא צריך לשאתו וזה מכביד עליו.** אבל אם הקב"ה עוזר לו **ועיניו נפקחות ורואה שמצבו אינו גשמי כלל, אלא אלוקות הוא כארון הקדוש, הרי זה נושא אותו והנה הוא מרחף למעלה, וכפי שיכולים לראות הרבה שמי ששרוי במצב מרומם ומבין שהקב"ה מנהל את מצבו ושהוא מוטל בזרועותיו, גופו נעשה קל.**

וכפי שפירש **רש"י** על הפסוק (ויצא כט, א): "וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם" - "משנתבשר בשורה טובה שהובטח בשמירה, נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת". כי כך ברא הקב"ה את העולם שמצבי החיים לא יכבידו על האדם, אלא החי יהיה נושא את עצמו, כי הדבר הרוחני הוא זה שנושא את הגשמי, ואם המצבים נהפכים לרוחניים על-ידי העינא פקחא של האדם, הוא נעשה קשור על ידם למעלה, וכיון שהוא קשור למעלה, אין הוא מחליק מלמטה, כאמרתו הידועה של הרה"ק **רבי מאיר מפרעמישלאן** זיע"א.

כוחה של תפילה

וכשהאדם קולט זאת, הוא יכול להבין **איך הוא יכול להשתנות לגמרי על-ידי התפילה, וכאותו ביטוי השגור בפי העולם** - "זכיתי להתפלל כמו שצריך ואני מרגיש שנגולה אבן מלבי". האדם מתהלך שחוח כי

לפקוח את עיני האדם, מיד הוא רואה אותם, ודבר זה תלוי כמה האדם מצדו מסתכל בעינא פקחא על הקב"ה.

כבר דיברנו בזמנו שכך הוא גם בענין השידוכים, השידוך קיים. לכן **חז"ל** (קידושין ב, ב) קורא לאשה אבידה, כי היא קיימת, אבל מן השמים צריכים לפקוח את עיני האיש כדי שימצאנה⁷. **כמה שהאדם עוסק לראות דברים נעלמים מתוך ידיעה שזוהי העבודה המוטלת עליו, ואומר: "אני מאמין שהקב"ה מנהל את חיי", ומדבר על זה וחוזר על זה בכל עת מצוא - יתקיים בו ה' צלך והקב"ה יפקח לו את עיניו ויתן לו להרגיש שהקב"ה נמצא מאחורי כל דבר ודבר. שכר עצום הוא.** וזה יגיע לו עוד לפני הרגשת הבטחון. אמנם כן, זה **בוודאי יעורר בו גם הרגשת בטחון, כי ירגיש שהוא תלוי בה' אשר מנהל את הכל.**

החי נושא את עצמו

והנה שם ב'דברת שלמה' (בחלק הראשון שלא ראינו בפנים), הוא מביא על זה הוספה נפלאה. הנה הדבר מצוי שהמצב שהאדם נקלע אליו, מכביד עליו ומושכו כלפי מטה. הוא שומע איזו בשורה קשה ומוציא מפיו אנחה השוברת חצי גופו של אדם - "אוי!!! אצטרך מכאן ואילך לסחוב את התיק". אולם הפסוק אומר: "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך". מפרש שם ב'דברת שלמה: **לפי חוזק ההכרה שיש לו לאדם שהקב"ה מנהל את התיק, מתקיים בו "החי נושא את עצמו", כלומר, אין זה מכביד עליו, ואדרבא, המצב החדש נושא אותו.**

הוא מביא שם ראייה מבני לוי שנשאו את הארון ואמרו **חז"ל** הארון נושא את נושאיו, וסיבת הדבר, כי בדרך כלל האדם

7. ראה 'בן יהודע' קידושין שם מה שמביא מדברי מהר"מ אלשיך הק' בספרו 'רוממות אל' על תהלים (מ"ה).

ואתו להיות איש יותר נעלה ומרומם, וכיון שכן, החי נושא את עצמו, וכפי שהיה אצל נושאי הארון שריחפו באויר.

ב'דברת שלמה' אומר זאת בפירוש לגבי **מה שהאדם צריך להרגיש כשהוא עובר את פרשיית הפרנסה כמו כל שאר הפרשיות**, מ"ב המסעות שהאדם עובר בהם בחייו. **הוא רואה שהוא שרוי בידיים של מעלה, הוא קולט שהקב"ה מנהל לו את חייו**. אכן הדרך להגיע לזה היא על-ידי ה' **צלך**, אבל התפילה היא אחת מדרכים הנפלאות לקיים ה' **צלך**. **קודם התפילה האדם רואה את מצבו באופן גשמי, ולאחר התפילה, הוא רואה אותו באופן רוחני**. הוא אומר אז: "המצב טוב, המצב נפלא. אינני צריך לעשות יותר כלום, הקב"ה כבר יזמן לי את פרנסתי במקום זה שאני נמצא". אמנם יש שהאדם יודע ומרגיש שהקב"ה רוצה שיעשה פעולות מסוימות, אך גם אז הוא עושה את הפעולות רק מפני שנצטוו לעשותן ואינו מרגיש שעליו לסחוב את התיק.

כאן קודם שהתפלל כאן לאחר שהתפלל

כבר סיפרתי בעבר מה ששמעתי מפי הרה"ח ר' **אברהם בקר** הי"ו שאמו לאחר לידת בנה הבכור, חלתה בחולי קשה ופסקו הרופאים לנתחה באופן שלא תוכל להוליד יותר כדי להציל את חייה. בעלה (אבי ר' אברהם) כבר קבע תור אצל הרופא וכבר שילם על הוצאות הניתוח, ואז נזכר שצריך לשאול בעצת חכם. נסע לבני ברק ונכנס למעונו של ה'חזון איש' זצ"ל.

כשהציע את שאלתו לחזון איש, השיב לו ה'חזון איש' שהיות שמדובר בפיקוח נפש, אין ברירה וחייבים לעשות כדברי הרופאים. הוא לקח ממנו ברכת פרידה

נפל עליו רוגזה של פרשה פלונית. באמת קשה לו, זה באמת מכביד עליו. למשל, נפל עליו חוב גדול ומיד המחשבות מתחילות להתרוצץ במוחו - "איך אפרע חוב כזה גדול? האם נגזר עלי לגלגל חובות? ואולי בכלל אסור לי לקחת הלוואות כיון שאני יודע שאין לי מהיכן לפרוע? וכמה זמן זה יתמשך ככה? ומדוע זה קרה לי? מה אני אשם?". או כעין זה אם נפלה עליו פרשה של תביעה בבית המשפט, או פרשה של ילד שאינו בריא. **ברגע הראשון הידיעה נופלת עליו כרעם ביום בהיר ומכבידה עליו הרבה**.

אולם **כעת יש לו לעצור**, לקחת נשימה ארוכה ולומר: "**מה שחסר לי עכשיו**, זה לא כסף, לא עצה ולא איזה עסקן גדול, אלא **חסרוני נובע מכך שברגע הראשון כשקיבלתי את הבשורה, התפעלתי בצורה גשמית וזה מה שהכביד עלי** כי גרם לי להרגיש שאני אצטרך לשאת את החבילה". פעמים שהאדם אומר כך: "אני יודע היטב במה מדובר. אינני ילד, כבר ראיתי דבר או שנים בחיים, ואני יודע שאת הפרשיה הזו אצטרך לסחוב על כתפיי, וכן אני יודע שיסתעפו ממנה עוד פרשיות רבות בלתי נעימות. לא פשוט בכלל". אבל כל זה נכון רק כל עוד הוא מתפעל מן המצב בצורה גשמית, אך **אם הוא נעמד להתפלל ככל סדר התפילה... הוא מכין את עצמו קודם התפילה** כדי שהתורה תנקה אותו ותגלה קצת את נשמתו עוד בטרם הוא בא לומר פסוקי דזמרה ולהחדיר את האמונה בנפשו, **ואז אחרי שהוא לומד וחוזר בתשובה, הוא מתחיל לומר פסוקי דזמרה פסוק בפסוק ומתחיל להרגיש איך הקב"ה מחיה כל דבר, אזי מתקיים בו והוא יכלכלך. הקב"ה סוחב בשבילו את כל הפרשיה, ולא זו בלבד, אלא מעתה ואילך הפרשיה נושאת אותו, הארון נושא את נושאו**. היא מכריחה

ואת ידי פלוני ועושה בדווקא שכך תיראה המציאות. וכמה שהאדם פועל מצדו להרגיש כן, כך הוא זוכה שהקב"ה יפקח לו את עיניו מלמעלה לראות ולהרגיש כן יותר ויותר, עד שלא יראה את הטבע כלל. והקב"ה נותן לו לאדם הזדמנויות להתפלל שוב בענין זה ולהכיר בזה באמצעות תפילתו. כל פעם שהוא מתפלל שמונה עשרה, הוא מכיר שוב שכל מעט דעת שיש לו, הוא חנינה של הקב"ה; כל מחשבה קטנה שנופלת לו במוחו, היא מתנה שנתן לו הקב"ה אע"פ שאינו ראוי. וכן הוא מכיר שכדי לקבל איזו עצה המועילה לתשובה, הוא צריך לזכות לקבלה ממרום.

גדול העצה ורב העלילה

יותר מזה, יש מספיק עצות לכל אחד שיוכל להתרומם מתוך מצבו, אבל הוא צריך שהקב"ה ירשה לו לראות את האבידה. יש לו אבידה. הוא מסובך בענין רוחני. עדיין הוא לא מצא את אבידתו. אכן כן, יש בשבילו עצה, וכשימצאנה, יטפח בידיו על ראשו - "כל-כך מורכב היא שלא הייתי יכול למצוא אותה לפני עשר שנים? מדוע לא מצאתיה בלתי היום?". והתשובה היא שרק עכשיו הוא זכה שהקב"ה יפקח לו את עיניו. הוא זכה לכך בשכר אמונתו שיש לו להקב"ה את העצה בשבילו.

כשהאדם שבור ורצוף על כי אין לו עצה לנפשו ומדבר מתוך כאב לבו באשר אינו מאמין שיש לו להקב"ה עצה בשבילו, העצה נשארת אבודה ממנו. מדוע אתה מתלונן ככה? אין זה אלא ששכחת שהקב"ה מחכה שתבוא מצדך ותאמר שהעצה קיימת אלא שהיא אבודה ממך, ואז יפקח לך את עיניך ותמצאנה.

ואם במצוקות גשמיות כך הוא, כל שכן וקל וחומר במצוקות רוחניות, כי שם הדבר

וביקש לחזור לירושלים, אך אז קרא לו ה'חזון איש' וביקש ממנו שיישאר להתפלל אתם מנחה גדולה. הוא הסכים לבקשתו. לאחר תפילת המנחה, קרא לו ה'חזון איש' ואמר: "אין צריך לנתח, הקב"ה יעזור והיא תבריא. כששאל את ה'חזון איש' אם יתבע את המעות ששילם לרופא על הוצאות הניתוח, השיב לו שאם יחזירו לו בנקל - מה טוב, ואם לאו - ירפה.

כשחזר לירושלים, הודיע לרופא שהוא חוזר בו ואינו מעוניין בניתוח. הרופא התחיל לצווח: "הלא פיקוח נפש הוא!". אך הוא נשאר בשלו - "הרב אמר שאין צורך לנתח ואין על מה לדבר. הם החתימוהו על טופס לקיחת אחריות, ואכן אשתו הבריאה זכתה לעוד ילדים הרבה, כשהמספר הוא הצעיר שביניהם.

אין גבול להכרה

הנה המעשה מלמדנו מה החילוק בין קודם התפילה לאחר התפילה. אין גבול ליכולת לפרש את הנעשה באופן רוחני. צריך להבין זאת היטב. הן ברור הדבר שאף קודם שהתפלל, האמין ה'חזון איש' בכל לבו כי מאת ה' היתה זאת. אבל אין זו שאלה של הן ולאן, כאומר: "אתה מאמין שזה יצא מאת ה'? אה, אתה מאמין? חשבתי שלא". אין הדבר כן, אלא השאלה היא כמה הלב מרגיש כן, כמה הוא אינו רואה כלל את הטבע, ובוהו יש דרגות לרוב. הקב"ה אומר לו לאדם: "דע לך, בכל דרגה של אמונה שיש לך שאני מנהל את התיק, יש לך בכוח להתקדם לדרגה יותר גבוהה מצד הרגשת הלב שאני מנהל את התיק ואין זה קשור אליך כלל".

האדם יכול להרגיש בהרגשה יותר ויותר חזקה שהמצב הזה אינו כשלון או מקרה ח"ו, אלא הקב"ה ברא אותו ומחיייה אותו בכל רגע ורגע. הקב"ה מזיז את ידי

לא יועילו לי - "ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי, מבלעדי עוזך ועזרתך אין עזרה וישועה". ומיד הוא מבקש: "לכן עזרני רבון העולמים להיות עיני פתוחות לראות תמיד אמתות הדבר הזה". זהו ה' צלך על העיקר הראשון של האמונה. בעצם זה שהוא אומר ומשנן לעצמו שהוא כחומר ביד היוצר, הוא זוכה שהוא יכול לראותו. אם הוא מאמין בזה עד שהוא מבקש שיפקח את עיניו, סימן הוא שהוא מבין שכל החסרון הוא שעייני עצומות, ואומר לעצמו: "אם כן העבודה היא בתוכי פנימה שאעשה פעולות שעייני ייפקחו". זהו היסוד. השמחה והאמונה ממשיכות זאת שיוכל לראותו.

וכשאתם רואה שהקב"ה עושה את הכל ומרגיש זאת, בדרך כלל אין נדרש ממנו יותר מדי עבודה לקבל את יסוריו באהבה, כי הוא מרגיש את הקב"ה. כשזה רק בגדר ידיעה אצלו, אז הוא צריך לעבוד קשה לקבל את יסוריו באהבה, אבל כשהוא רואה תוך כדי שהוא עובר מה שעובר שהקב"ה עומד מאחורי כל הנעשה לו, אין נסיונו קשה כל-כך לקבלו באהבה. אף אצל אברהם אבינו, עיקר נסיון העקידה לא היה מה שהוצרך לשחוט את בנו, שהרי שמע את הציווי מפי הקב"ה בעצמו, אך עיקר הנסיון היה איך ציווי זה עולה בקנה אחד עם ההבטחה כי ביצחק ייקרא לך זרע, ובשביל זה זקוק היה לאמונה פשוטה.

עכ"פ היסוד הוא שכאשר האדם רואה שזה נעשה מאת ה', הוא יכול להתקדם הלאה וכל היסודות בנייים נכונה. לכן צריך האדם לעסוק בזה במחשבה, היינו להתבונן בזה הרבה, כגון להעלות בזכרונו דברים הרבה שהקב"ה עזר לו בהם, כפי שדיברנו

פשוט ביותר שהעצה קיימת כאן במקום זה אלא שאין האדם רואה אותה בעיניו, שהרי מדובר בנקודה שבלב שהאדם צריך לקלוט, בהבנה שתהיה מספיק חזקה להשפיע עליו ולשנותו מפנים. אבל הוא צריך להאמין שהעצה קיימת אלא שהוא צריך לזכות שהקב"ה יפקח לו את עיניו. אולי אם יספר את הסיפור של הצדיק ר' הירש לייב, זה באמת יועיל לו למצוקותיו הרחנות, כי זה יעזור לו להאמין שהעצה קיימת אלא שנעלמה מראייתו.

כל מעשהו באמונה

הן כך סיפרנו בעבר כמה פעמים שהרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זיע"א היה פועל ישועות על-ידי החדרת אמונה בלבבות. מזמין היה אליו את האנשים לשבת ואז היה מדבר אליהם דברי אמונה - "אתה מאמין כבר? עוד לא! שוב פעם..." כך החדיר בהם אמונה עד שנושעו בכוח אמונתם. כך היה מעיד על עצמו, שאין הוא עושה מופתים, אלא הוא יושב עם האדם ומחדיר בו אמונה עד שהוא יכול לקום ולהלך על רגליו.

אכן הצדיקים בהיותם קדושים וטהורים וחדורי אמונה, יכולים הם להחדיר את האמונה בלבבותיהם של אחרים באופן היותר מועיל, אבל המהלך נכון הוא לכל אחד לפי ערך. לכן אומרים לו לאדם: התפלל ולא נושעת? תחזור ותתפלל. האמונה צריכה לחלחל בך יותר, עם יותר בהירות ויותר שמחה.

להיות עיני פתוחות

כמו"כ בתפילתו של הרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א זה כל-כך ברור. בתחילה מצהיר האדם: רבון העולמים ידעתי שאתה מנהל את העולם וכל העצות והתחבולות

שהכל נעשה בהשגחה פרטית, וכיון שיעשה כן מצדו, הקב"ה ישלח לו מלמעלה הבנה מיוחדת שבאמת יוכל לראות ולהרגיש וזה גופא תהיה הישועה הגדולה ביותר שלו.

בשבוע שעבר שדבר זה מזכיר לו לאדם את האמת שהכל מלמעלה, וכן יעסוק בזה בדיבור, היינו להתפלל באופן של אמירת פסוקי דזמרה ונתינת שיר ושבחה לריבונו של עולם, וכן יראה בעיניו להכיר

נדבת

ידידנו ר' חיים זאלצער הי"ו
 לרגל הכנס בנו לבריתו של אברהם אבינו
 יה"ר שיזכה לגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ט

יום רביעי פרשת שמיני כ"ד אד"ב תשפ"ד

עבודה על תאות האכילה מועילה לכל התחומים

איש חסיד היה

היום הוא היארצייט של המשגיח הנודע **רבי גד'ל אייזנר זצ"ל** (רבי גד ב"ר יצחק שלמה) מוותיקי חסידי גור שהפיח רוח של חיות והתבטלות בלבות צעירי הצאן. רבו **ה'בית ישראל' מגור** זצ"ל אמר לו: "שרדת את המלחמה בשביל הבחורים". אכן פקיע היה שמייה כמחנך בחסד עליון, היינו שהיתה לו הדרך להעביר לצעירי הצאן מושגים עמוקים של עבודה ולפוררם לפירורים קטנים כדי שיוכלו להקלט גם אצל הצעירים המתחילים, וכן היה כוחו רב לעורר בלבותיהם אהבה ותשוקה להיות יהודים יראים ושלמים.

הרבה יש לדבר על יהודי זה, אך בעסקנו בפרשת שמיני, בענין **התנזרות מתאות האכילה**, נעלה על נס את עיסוקו בענין זה, כי הרבה היה מדבר על זה בדם לבו כשאר זקני החסידים שידעו מעצמם ומפי ספרים **כמה זה יכול להשפיע על הצלחת האדם בעבודת ה' שלו באופן כללי**. דיבר על זה ר' גד'ל הרבה כל פעם באופן אחר ובמשל אחר, והצד השווה שתמיד הסביר את חרפת הבזוי המתנהג כבעל חי לעומת גדלותו של מי שמתנהג כבן עלייה.

לרשעים חסרה בטן

שלמה המלך אמר **במשלי** (יג, כה): צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר. שאל ר' גד'ל: אמנם תחילת הפסוק מובנת,

כפי שפירשו **הספרים** שהצדיק אוכל בשביל נשמתו כי הוא מעלה את הנצוצות הקדושים שבמאכל, אבל מה הפירוש ובטן רשעים תחסר? הרי הרשע אוכל די והותר! אמר ר' גד'ל שהפירוש הוא כך: **הצדיק אוכל רק כדי שהרעב לא יפריע לו ויוכל לעסוק בתורה ותפילה, וכיון שהוא מרגיש שהרעבון הוסר ממנו, מיד הוא מתפנה לתורה ותפילה** באין מפריע. אבל הרשע הרי אינו אוכל כדי להסיר את רעבונו, **אלא מטרה יש לו באכילה עצמה, כי הוא רוצה לפטם את גופו** בעוד ועוד תענוגים, ואם כן **כשהוא שבע, הוא שרוי בצרה גדולה, כי איך יתן עכשיו לגופו לאכול**, והרי הוא מצטער צער גדול שאין לו עוד בטן. זהו בטן רשעים תחסר. הרשע מרגיש שחסרה לו בטן להכניס בה עוד אוכל.

אומר היה שהכיר חסיד אחד שבתחילת המלחמה דיבר עם בני מעיו, וכה אמר: "עד כה ישבתי בהשקט ובבטחה ופרנסתי אתכם כדבעי, אבל עכשיו שהגיעו זמני מלחמה, אין לי מה ליתן לכם, ועל כן בקשתי שטוחה אליכם שלא תטרידוני. אל תבלבלו לי את דעתי כי אין לי, אין לי מה ליתן לכם".

חינוך להרגל הגרוע ביותר

הנה **התורה** אמרה "קדושים תהיו" ופירשו **חז"ל** "קדש עצמך במותר לך", כי

לתת בלי גבול. דע לך שאתה מרגילו שכל מה שהוא רוצה, הוא חייב לקבל. הוא לא יכול להגיד לעצמו 'לא'. אמר ר' גדל: זהו ההרגל הגרוע ביותר, כי מעתה כשירצה דבר איסור, לא יוכל לומר 'לא', כי ניטל ממנו הכוח הזה, כח ההתאפקות.

הכוח לומר 'לא'

לאדם יש כח כאשר הוא משתוקק בלבו לאיזה דבר, להשליט את מוחו על לבו ולומר: "לא! זה אסור". אך תכונה היא שצריך לטפחה, צריך לדלות אותה ממעמקי הנפש. היא לא יוצאת לבד. ובכן, אם האב הולך ונותן לילדו כל מה שהוא מעלה על דל שפתיו, הוא מזיק לו, כי יסבול הרבה, לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות. עם שלום ביתו לא יהיה לו קל. הדבר ברור. וכן עם חברים לא יהיה לו קל, כי לא יידע לוותר, ולא יידע לעצור כשיתכן שבגלל מעשיו חבירו ייפגע או ייעלב.

ר' גדל היה אומר בלהט: התורה ידעה מה טוב לך והיא זו שאמרה קדש עצמך במותר לך. היא אמרה: אתה בעצמך, אם תרגיל את עצמך לאכול מכל הבא ליד, כי אתה יכול להרשות לעצמך, כי זה כשר, או כי יש לך כסף בשפע, או כי הקב"ה נתן לך אשה שיודעת להכין כל מיני מטעמים, לא תוכל להיות יהודי כשר. חייב שיהיה משהו שמותר לך לאכול ואתה מתאפק שלא לאכלו, כי זה מה שיבנה אותך ויעזור לך בכל הדברים האחרים בחיך.

האוכל בשוק דומה לכלב

הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל היה אומר ונדפס ב'לב אליהו': במסכת חולין (סו, א) שנינו: רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל עוף הקולט מן האויר - טמא. פירש רש"י: שכשזורקין לו מאכל קולטו לתוך פיו ומקבלו מן האויר. ופריך: ציפרתא נמי

הקב"ה יודע שאין טוב לו לאדם לעשות כל מה שמותר, ובמסכת יבמות אמרו שזה כדי להרחיק את האדם מן העבירה. המשיל על זה ר' גדל את משלו, משל שהוא גם נמשל, וכה אמר: ילד קטן הולך עם אביו ברחוב ועוברים דרך חנות צעצועים. הילד מתחיל ללחוץ על הכפתורים - "אבא! את זה אני צריך, קנה לי". האב מהרהר קצת ומחליט לקנות לו. הם ממשיכים לצעוד ועוברים ליד חנות אחרת. הילד רואה שם צעצוע אחר שמושך את לבו, מיד הוא משליך את הצעצוע הראשון ואומר לאביו: "את זה קנה לי". כאן אביו מחליט להיות חזק. הוא פונה אל בנו ואומר: "כבר קניתי לך צעצוע אחד, אינני קונה לך עוד אחד". וכיון שהילד שומע את תשובת אביו, מיד הוא משתטח ארצה ומתחיל לבכות וללייב בקול מעורר רחמנות. נעצרים לידם עוברים ושבים ומעוררים את האב: "תראה את בנך מכחיל מבכי, אסור לך להשאיר אותו ככה". כראות האב שאין לו ברירה, הוא קונה לו את הצעצוע השני. ממשיכים הם לצעוד והפעם עוברים ליד חנות ממתקים. מיד הילד משליך מידיו את הצעצוע השני שקנה לו אביו ומתחיל להפציר באביו שיקנה לו ממתק. אומר האב לעצמו: "אין לי כח לריב עכשיו עם בני, אקנה לו ויתן לי עוד כמה דקות של חסד".

ובכן, מה פשר הדבר הזה? פשרו של דבר הוא שהאב הרגיל את בנו שלא יוכל להתאפק. הוא הרגילו שאם יבכה וייגח מספיק חזק, יקבל את אשר עלה בלבו. אמר ר' גדל: אי אפשר לומר שהאב הרגילו ליקח לעצמו צעצועים, שהרי ראית שבפעם השלישית לא ביקש צעצוע אלא ממתק, אלא הרגילו שהוא מוכרח לקבל כל מה שהוא רוצה. פשוטו כמשמעו. חייבים לדעת זאת בפרט בדורנו שאומרים: צריך להראות פנים שוחקות לילדים, צריך לתת להם,

עד שכלו כל הקיצין ולא יכול יוסף להתאפק, אז נתן קולו בבכי ואמר אל אחיו: **אני יוסף. הנה בזה גילתה לנו התורה שה'אני' האמיתי של האדם מתגלה החוצה רק כשבתחילה הוא מתאפק ומתאפק.** אבל אם הוא מדבר הכל ואוכל הכל, אין הוא נותן ל'אני' שלו להתגלות. ההרגשים העדינים מתגלים רק אחרי התאפקות מרובה, כי בזמן ההתאפקות הנשמה מתחזקת.

והנה כח זה לומר 'לא' זהו יתרון האדם על הבהמה, וכמו שאמרו חז"ל איזהו גיבור הכובש את יצרו - "לא! אינני צריך לאכול עכשיו. לא מפני שראיתי אני צריך לאכול. עד שראיתי את המאכל הזה, לא הייתי רעב. עכשיו שראיתי נעשיתי רעב?! לא!!!". **כל פעם שהאדם עושה זאת, הוא מגביר את כח האדם שבו, וזה מה שנותן לו דעת וגבורה. זה נותן לו את הכלים הנצרכים לו לעבודת ה'.**

כוחו של שומר סוד

אכן כח זה קיים בכל התחומים ולא רק בתחום האכילה. ולמשל, זה קיים בתחום הדיבור. כך אמרו **הצדיקים ששומר סוד הוא מי שיש לו כח להיות שומר הברית, כי הם באים משורש אחד.** יש לו לאדם דחף לספר משהו. אמרו לך לא לספר. **ה'אור החיים' הק'** הרי מדבר מזה הרבה שמי שאינו באמור, הרי הוא בכל תאמר. פירוש: אף שלא הזהירו את האדם שלא לומר, כל שלא נתנו לו רשות מפורשת לומר, אסור לו לומר. אך כמה פעמים יש שהזהירו את האדם בפירוש שלא לספר לאף אחד, והוא אומר בלבו: אספר רק לידידי הטוב ביותר ויותר מזה לא אדבר מזה כלל. וכך הוא עושה, הוא מספר לו, אך מזהירו באלף אזהרות לבל יספר לאף אחד פן יבולע לו. וידידו עושה כפי שעשה

מקלט קלטה! (עוף טהור ששמה ציפרתא). אמר אביי: קולט ואוכל קאמרי. פירש רש"י: שאינו מניחו לארץ עד שלא יבלענו. הוי אומר: עוף ממין טהור, אף שקולט את המאכל מן האויר, אינו אוכלו עד שיורד לארץ. ועוף מין טמא, אוכלו בעודו באויר. הנה אנו רואים מזה **שסימן טומאה הוא זה שאין העוף יכול להתאפק עד שיגיע לארץ,** אלא בולע את מאכלו בעודו באויר. ומכאן לאנשים כשקונים בחנות איזה דבר מאכל החביב עליהם ובולעים אותם בשווקים ואינם יכולים להתאפק עד שיגיעו לביתם, **שסימן טומאה הוא זה.** וזהו **האוכל בשוק דומה לכלב, כי אינו יכול להתאפק.**

אכן היהודים היראים בכל הדורות ראו בזה חובה מן התורה לחנך את עצמם ואת בניהם להתאפק, ועשו זאת בחביבות ובסבר פנים יפות. הם הבינו שזהו התנאי הראשון להיות יהודי כשר. ולא רק כדי שיהיו להם הכוחות להתאפק בעמדם מול דבר איסור, אם כי זהו בוודאי מטרה גדולה בפני עצמה, כי אוי לו למי שאינו יכול להתאפק בעמדו מול דבר איסור, והלא תראה בימינו שאנשים הרבה מסתככים כל-כך ואינם יכולים לצאת מסבכם. גופם נעשה לגמרי מקולקל. אלפי אנשים מאנ"ש. גופם נשבר לגמרי. הוא לא יכול להתאפק. הוא רוצה להתאפק, הוא בוכה, אין הוא רוצה לחטוא, והוא חוזר לשם שוב ושוב. אין לו את הכוח. אך לא רק בגלל זה, אלא גם **כי כשיש לו לאדם כח להתאפק, נפשו מתחזקת,** וגופו נעשה פחות 'מאן דאמר', הוא פחות משתולל.

ההתאפקות מגלית את ה'אני'

פעם ראיתי באיזה ספר שאצל יוסף הצדיק התורה מספרת שלא רצה לגלות מי הוא, וגם כשראה שאחיו מתמרמרים ויש להם עגמת נפש גדולה, לא התגלה להם,

וכל-כך חבל, כי האדם מפסיד כל-כך הרבה כשאין לו כח של התאפקות.

צריך אפוא האדם לדעת שתחום האכילה הוא אחד מהמקומות שבהם הוא בונה את כח ההתאפקות שלו, וזה ישמש אותו כל אימת שיזדקק לו גם בשאר התחומים. ובאותה מדה אם יגביר את כח התאפקותו על-ידי שיתאפק מלומר מה שאין צריך לומר, זה יועיל לו לענין האכילה, כי כל פעם שהאדם מתאפק, הוא בונה יהודי עם כח של גבורה עם כח לכבוש את יצרו.

השפעת האכילה לטב ולמוטב

ובכן, זהו יסוד אחד שצריך להחדירו במוח - כח ההתאפקות בונה את הנפש ונותן לו כח לומר 'לא' מול דברים הרבה. וכמוזכר לעיל, כח זה מגלה אצל האדם יותר נשמה, וכך הוא מרגיש יותר את נשמתו ונעשה מלא שמחה וחיות, וממילא המשיכה לתענוגי הגוף נשקטת.

והנה יראי ה' הצדיקים פעלו הרבה בענין זה בין עם עצמם בין עם אחרים וחיפשו עצות הרבה להצליח להתגבר על תאות האכילה. אך לפני שנכנסים אל העצות, עלינו להזכיר לעצמנו שהסיבה שהם חיפשו לכך עצות, כי יצאו מנקודת הנחה שזה נושא שאי אפשר להזניחו. הם הבינו שמדובר בתחום שיכול לעזור לאדם בשאר התחומים בעבודת ה', ולהיפך אם יזניחו אותו, הוא יהיה מעכב גדול בעבודת ה'.

יש הרבה מאוד בני אדם שיש להם רגש לתפילה ושאיפה לרוחניות, אך אינם קולטים עד כמה ענין האכילה מושך אותם כלפי מטה כפשוטו. אחרי האכילה כבר אין עם מי לדבר. הוא מרגיש מגושם, הוא מרגיש עייף, אין לו כבר את החיות שהיתה

הוא. הוא מספר רק לידידו הטוב ביותר וחברא חברא אית ליה.

אין לו לאדם כח לומר לעצמו: "לא!!! אינני הולך לספר, ואינני הולך להראות שאני יודע אף לא ברמז". ברגע הראשון זה קשה, אבל אח"כ כח הגבורה שבו מתחזק. זה כמו אימון. הוא מתאמן להיות איש גיבור וכך הוא בונה את עצמו.

פעמים שאתה מתעלם

כמה פעמים יש ולו מצד חכמת חיים שצריך להתאפק ולא לומר כלום לילד. אדם רואה את בנו עושה עוולה. זה כואב לו. הוא מרגיש כאילו בנו דוקר אותו בלבו עם פגיונים. כמה הוא מרוויח כשיש לו כח להמשיך לשיר זמירות שבת מבלי לומר אף לא מילה אחת ומבלי להזעיף את פניו אפילו. כאילו לא ראה. וכעין שאמרו חז"ל: פעמים שאתה מתעלם. אדם צריך שתהיה לו היכולת להתעלם. זה כח. לא לומר כלום. אתה כועס? אתה פגוע? אל תאמר כלום. תסיח את דעתך. ספר עכשיו סיפור. כמה עגמת נפש היה נחסף מן האדם אילו היה לו באמת כח זה. אך מה? האדם בא אחר-כך ואומר: "לא יכלתי. מה לעשות? לא יתכן שבשולחן השבת שלי יעשה אדם כך וכך". הוא לא יכול היה להתאפק, אבל האם הוא יודע כמה נזק זה עושה?! הלא מדובר בנזק נורא.

ושוב, כך הוא בכל התחומים. יש דיבור, יש אכילה, יש שמירת עינים, רשימה ארוכה של דברים בהתנהגות האדם. ויש גם עשייה. יש לו לאדם התעוררות/התלהבות לעשות איזה דבר, ואין לו את הגבורה לומר: חכה קצת, חכה קצת, הירגע בטרם אתה עושה. צריכים לבנות את כח ההתאפקות של האדם ולו מצד חכמת חיים. אנו חייבים!!! אין לנו ברירה אחרת. אין המדובר במדרגה גבוהה, אבל אנו מסתפקים בחינוך ההכרחי,

לו לאדם תענוג רוחני, אבל זה קיים אצלו רק כשהוא עוסק בדברים שבקדושה, וכיון שהוא פונה לאכילה, מיד הוא נופל. אמנם כן, מדובר בעבודה גדולה, אבל ראשית כל צריך לזכור שיראי ה' הבינו **צריך למצוא לזה עצות**. יש הרבה מאוד אנשים שיש להם מחסומים בתחומים מסוימים. האדם אומר: כשאני מגיע לתחום פלוני ופלוני, איני יודע מה לעשות. תמיד זה עובד עד שם ולא עד בכלל. כיון שאני מגיע לשלב זה, אני מאבד את חיותי הרוחנית. חיפשו יראי ה' עצות. ויש לדעת שכל העצות פועלות באופן של הבא ליטרה מסייעין אותו. לבד אין האדם יכול. **כל העצות הן בבחינת בא ליטרה המזכה את האדם בסיוע מן השמים, וכשיש לו לאדם סיוע מן השמים, אין דבר עומד בפניו.**

נחוץ מאוד להכניס זאת במוח, כי מיסודות האמונה הוא. בהרבה ענינים בעבודת ה', מצוי הדבר שהאדם אומר לעצמו: דבר זה לא הולך לקרות. נו, אני מכיר את עצמי ואני יודע שאין סיכוי. מדוע הוא חושב ככה? ראשית, כי כבר ניסה בעבר ונפל עשר מעלות אחורנית. וחוץ מזה הוא מכיר את עצמו ומכיר את המציאות ואומר: אל תדבר על הנושאים האלה. יש נושאים יותר פשוטים לדבר עליהם. בתחומים האלה אין לי סיכוי להצליח. הסיבה שהוא מדבר כך היא שאינו מאמין בניסים. אילו היה זוכר כמה ניסים הקב"ה עשה לו ברוחניות... הרי כל מה שהיה לו עד היום ברוחניות היו ניסי ניסים, התורה שלמד, התפילות שהתפלל, האמונה שהיתה לו, ההתגברויות שהיתה לו בשמירת עינים. הקב"ה נתן לו כוחות כבירים... ובכן, **כפי שהקב"ה עשה לו ניסים בעבר, יעשה לו ניסים גם בעתיד, אבל בשביל זה הוא צריך להיות בבחינת בא ליטרה, ולכן חיפשו עצות ומהלכים.**

לו. הרבה פעמים יש שהאדם אחרי התפילה הוא מלא חיות ומוכן ללכת מחיל אל חיל, מן התפילה אל הלימוד, אבל הוא מתיישב לאכול ואחרי אכילתו, הכל נכבה.

והנה פעמים שהאדם אומר לעצמו: טוב, אם כן אני יודע שעלי ללמוד לפני שאני מתיישב לאכול, כי אחרי שאני אוכל, כבר אין עם מי לדבר. כעין זה סופר לנו על אחד שאינו מתיישב לסעודת ליל השבת לפני שעה אחת עשרה. מדוע? כי אינו רוצה לוותר על השבת שלו כל-כך מהר, תחילה לכל הוא יושב ולומד במשך כמה שעות. מה קורה עם בני הבית? זה כבר נושא אחר. אבל יש שהאדם עולה בשלב אחד בענין זה. הוא מבין שללמוד צריך קודם האכילה, כי אחרי האכילה כבר אין עם מי ללמוד.

ראשית כל, הדבר כשלעצמו הוא דבר נכון, כי אין יותר טוב מלהתיישב ללמוד מיד אחרי התפילה. אבל יראי ה' אמרו כך: ומה אעשה אם יתחשק לי ללמוד אחרי האכילה? וכך ביקשו למצוא מהלך שהאכילה לא תכבה אצלם את החיות, אלא עדיין יישארו עם המשיכה לדברים שבקדושה.

כשהגיע אל הקוגל נשאר קוגל

הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין הי"ד זיע"א עלה כמה פעמים לארץ ישראל בטרם עלה על המוקד. באחת העליות שלו, עשה את שבתו עם החסידים בחברון עיר האבות, ובשבת בבוקר, בעת השולחן הטהור, ראה כמה מן החסידים חוטפים קוגל, אמר: אצל **הבית אהרן'** זיע"א היה חסיד אחד שרבו אמרו עליו בזה הלשון: היה אברך שפסע אחרינו בעת התפילה פסיעה אחר פסיעה, וכשהגיע אל הקוגל - הוא נשאר קוגל.

פירושו של דבר שכך הוא האדם באופן טבעי כל שאינו מזכך את עצמו. נכון שיש

איננו מדברים על לאכול עשב ובוודאי שאיננו מדברים על סיגופים ותעניות. **אנו מדברים על הזהירות מלאכול לשם אכילת תענוג, כי אכילה כזו מטמטמת את המוח. היא מגבירה את כח הגוף ואז הנשמה אינה נמשכת לתורה.** ופעמים הרבה אין קולטים מאין נובע חוסר החשק ללמוד. מחפשים דרכים מדרכים שונות ואין קולטים ששורש הדבר נעוץ בתאות האכילה.

ה'חזון איש' היה אומר: יש מי שאומר כשרואה מאכל שנשאר: "חבל! זה בל תשחית, והוא אוכלו על אף שאין לו צורך באכילתו". אך האמת שגם עכשיו שאכלו, הוא השליכו לאשפה. אכן כן, כיון שלא היה לו צורך באכילתו, מה לי השליכו לאשפה מה לי השליכו לקיבתו, ולא רק זה, אלא עכשיו גם את עצמו השליך לאשפה.

זכרתי ימים מקדם

האמת היא שרק בשנים האחרונות הפסיקו לדבר על זה. כל זקני החסידים היו מדברים על זה, כל יראי ה' היו עוסקים בזה. ושוב, לאו דוקא מפני שהיו בעלי מדרגה גדולים, אלא מפני שהבינו שזהו **דבר שיכול להועיל לכל התחומים בעבודת ה'.** דומה הדבר למי שאומר: אינני רוצה לדבר על תפילה, כי עדיין אינני שם. כן, אבל התפילה היא זו שתביאך אל הלימוד. התפילה היא זו שתעזור לך לבטל את יצריך. אתה חייב לדבר על התפילה, אתה חייב לדבר על הכנה לתפילה ועל תענוג בתפילה. אין לך ברירה כי זה מה שיועיל לך. **כך הבינו גם בענין תאות האכילה.** זה היה פשוט אצל ה'חסידים' אידן. זה עדיין קיים, אבל זה הצטמצם רק למתי מעט. עד לפני שלושים שנה בלבד, היו פועלים בענין זה בכל מיני אופנים.

מכיר אני יהודי שלאחר אירוסיו, הלך לאכול ארוחה אצל חותנו לעתיד, ואחר-כך

הכל תלוי בצורת האכילה

הגה"ק **רבי הלל מקאלמייא** זיע"א היה נוסע לצדיקים ומתבונן בעבודתם עם התלמידים, וכשרואה משהו שצריך תיקון, היה מדבר עם הצדיק ואומר: ראוי היה שאנשי שלומכם ישקיעו יותר בענין פלוני. פעם הגיע אל הרה"ק **רבי אברהם יעקב מסאדיגורה** זיע"א. הוא היה שם בשבת קודש ולא העיר מאומה. בצאת השבת שאל אותו הרבי מסאדיגורה: מדוע לא הערת כלום? אמר לו הגה"ק: לא רציתי לומר, אבל אם הרבי שואל, אומר לו: מדוע אינכם אומרים מוסר לתלמידים? השיב לו הרבי מסאדיגורה: **אצלנו מלמדים את היהודי איך לאכול. כשהאדם יודע איך לאכול, הכל כבר הולך כשורה אצלו.**

והאמת שכאשר מתבוננים, רואים שמדובר ביסוד גדול מאוד, לא אמרה בעלמא. **כשיש לו לאדם כח הגבורה ונשמתו מתגברת, הוא ממילא מצליח בהרבה מאוד תחומים.** ראשית הוא מצליח בסור מרע כי הוא עוסק בסור מרע ומתקדש במותר לו ומסייעין לו מן השמים. ועוד זאת נשמתו מתחילה להאיר כיון שהוא עוסק בסור מרע ורואה הצלחה גדולה.

בל תשחית דגופא (ונשמתא) עדיף

ה'חזון איש' כתב באחת מאגרותיו בלישנא חריפא: **"ייוהר מאוד מאכילת תענוג...** אם בטומאת הגוף יש ראשון לטומאה, אב הטומאה ואבי אבות, בטומאת הנפש הנעשית ממילוי תאוה ואכילת תענוג, מתאחד ראשון לטומאה ואבות הטומאה ואבי אבות הטומאה... דבר זה הוא מן השפלים מאוד ומעכב את הלימוד..."

אכן דבר נורא הוא ואיננו שמים לב אליו. ושוב, האדם יכול לאכול באופן בריא ויכול לאכול כדי שתהיה לו ישוב הדעת.

בודאי דגים הם סימן וציון לדברים טובים למעלה ולהמשיך דוגמתן למטה, כגון לפרות ולרבות כדגים, ומרמזים גם כן על 'עינא פקיא', שדגים אין להם עפעפיים.

"והנה כשהאדם רוצה לכוון כנ"ל, הוא מחויב להפשיט עצמו מכל התאוות, דהיינו למשל באוכל רוביא ורוצה לכוין לציון וסימן שלמעלה ולהמשיך דוגמתו לתתא - צריך למשוך עצמו שלא לאכול לתאווה גשמית, רק לפשוט עצמו מתאוות גשמיות, ולכוין שרוביא הוא ציון וסימן לשלמעלה, וימשיך אז דוגמתו לתתא שירבה זכיותו.

מה שאין כן באוכלו לתאווה גשמית - שאז אינו פועל כלום להמשיך דוגמתו לתתא (הנה אנשים מוכרים היום את הסימנים מבושלים ומתובלים היטב כדי שיהיו ערבים וחביבים על בעליהם, אך מדברי ה'מאור ושמש' אנו למדים שכאשר אוכלים אותם לתאווה גשמית, אין בזה שום תועלת). והנה המהרש"ל ז"ל, מחמת שהיו הדגים חביבים עליו עד למאד, היה ירא באוכלו הדגים שלא ימשוך אותו התאווה לתתא, ולא יהיה יכול להפשיט עצמו מהתאווה גשמית, על כן משך עצמו מהם ולא אכל אותם, שירא שלא יהיה פועל באוכלו הדגים שימשוך כן לתתא דוגמתם, כי שמא ימשוך עצמו אחר התאווה, ושוב לא יהיה פועל כלום, וקל להבין".

עצות פרקטיות

והנה זה פשוט שעלינו ללכת לאט, כי עדיין לא הגענו לדרגה של אי הרגשת טעם באכילה. אבל אילו היה האדם מבין שהוא צריך למצוא עצה שתועיל לו לפי דרגתו, היה יכול להתקדם בזה. בדרך כלל כשאדם עושה משטר אכילה (דיאטה), הוא עובד יחד עם מדריך, וחוזר מזה שהמדריך מציב מולו מראה וכך הוא יכול למדוד את עצמו בכל עת ולראות אם הוא מתקדם או לא, המדריך גם נותן לו עצות פרקטיות. אכן כן,

התקשר זה האחרון לשאול את השדכן אם יש לו לחתנו בעיה עם ידו השמאלית, כי ראה שהשאיירה במשך כל זמן האכילה מתחת לשולחן, וגם כאשר הגישו לו מנת עוף, אכלה רק בידו הימנית, ולא הושיט כלל את ידו השמאלית לבוא לעזרתה. ומה התברר שהבחורים עבדו יחד שכס אחד לעלות במדרגות הסולם העולה בית א-ל ואחת מהקבלות שקיבלו על עצמם היתה שלא לאכול עם שתי הידיים כדי שלא להיות שקועים בתוך הצלחת.

יש שהאדם אומר כשהוא אוכל רק ביד אחת וקשה לו להפך בבשר ולהפריד ממנו חתיכה: "זהו זה, יצא לי כבר כל הטעם". הנה כי כן, זו היתה המטרה. כך מסופר על 'האהבת ישראל' מוויזניץ ובניו הק' זיע"א שהיו לוקחים כף אחת מהמאכל ומניחים, שוב לוקחים ומניחים. תנסו זאת ותראו את ה'טעם הנפלא' שבדבר. אכן הדברים האלה וכיוצא בהם, יש להם השפעה עצומה על האדם, כאמור לעיל.

על אכילת דגים בראש השנה

ראוי להעתיק בכאן לשונו הבהיר של ה'מאור ושמש' לראש השנה: "המגן אברהם מביא שמהרש"ל לא אכל דגים בראש השנה, כי היו חביבים עליו עד מאוד, ורצה למעט תאוותו. ונראה לבאר, דהטעם שלו היה כך, כי הגם דאיאתא (כריתות ו, א) ליכל אינש בריש שתא קריא ורוביא ותמרא וקרא וכו' - הטעם משום סימנא טבא, כדאיאתא בגמרא. דהיינו שיכוין בכל הסימנים שהם ציונים לדברים עליונים שבעולמות העליונים. והנה באוכלו הסימנים הטובים - יכוין לציון וסימן לשלמעלה, דהיינו באוכלו 'רוביא' - יכוין לסימן וציון שלמעלה שירבו זכיותיו, וכן בקרא וכן בתמרי - לציון וסימן שלמעלה, ואחר כך יכוין להמשיך הדבר למטה דבר ההוא המרומז בו. והנה,

היא כי הכל בא בחשבון ואין כזה מושג - יהיה בסדר... הקב"ה יתעלם מזה... יש לו להקב"ה מדה גדולה של רחמנות, אבל הכל נעשה בחשבון ובמשפט... אבל **אם האדם מוותר לאחרים**, או כפי שאמר הרבי ר' זושא **אם הוא מוותר מאכילתו, אזי הוא מעורר את מדת הוותרנות, ואף הקב"ה מוותר לו על חטאיו**.

אכילה רגשית

והנה הדבר הזה קיים אצל כל אחד במדה שונה, וכל אחד יודע היכן החולשות שלו, יש עניני תאוות, עניני בריאות, עניני כשרות, והרשימה ארוכה, ובכל אחד יש הרבה מאוד דרגות. בכל אופן האדם יודע מה המקום באכילתו שלקוי ביותר. פעמים שהענינים די מסודרים, אך הוא יודע שכאשר הוא חוזר בערב תשוב מעבודת היום, דרכו להירגע היא על-ידי קביעות חברותא עם המקרר. אכן יש אנשים שאוכלים רק כדי לשחרר לחץ או להרגע מצבים רגשיים, בדומה לאותם שכדי להרגיע את נפשם, בורחים אל קריאת החדשות.

על האדם לדעת שיש תחליפים נפלאים לזה, תחליפים של חכמת חיים, אך כיון שהתרגל לעשות את זה על-ידי אכילה, קשה לו להתנתק מזה, והרי הוא חוזר לזה שוב ושוב ככלב השב על קיאו ומתעייף וסובל, ואינו יכול לישון, וכיון שאינו יכול לישון, הוא קם באיחור, ואין לו לא לימוד קודם התפילה ולא תפילה. עכ"פ **על האדם לשים לב שהוא לקוי בזה. ואצל אחרים זה מתבטא בשבת קודש. אצל כל אחד זה מתבטא במקום אחר**.

יציאה לדרך

ולאחר שהוא שם לב, הוא צריך להתחיל לעלות במדרגות. ביום שני

מעבודת ה' היא שתהיינה לו **לאדם עצות פרקטיות, כי העצות מסייעות לו להצליח. מי שאין לו עצות פרקטיות**, אינו מצליח. למשל, מושג זה שמחפשים מהלכים שלא יהיה רעב, כי כשהוא רעב, הוא עלול לאכול הבליים או לאכול בזמנים לא מסודרים או בכמויות לא מסודרות ויפול אחורנית. אכן דבר נפלא הוא עד מאוד. האדם יודע לפני שהוא יוצא לשמחה שעליו לאכול קודם לכן כדי שלא יבוא לשם רעב, כי שם אי אפשר לדעת איזה מאכלים יהיו. יתכן שיהיו שם מאכלים נפלאים, אבל לא בשבילו, לא בשביל בריאות גופו ולא בשביל רוחניותו.

בכל אופן, **כשהאדם מחפש עצות פרקטיות, עליו לדעת שהוא בא ליטהר ויסייעוהו מן השמים**. הוא עושה סדר - זה טוב בשבילי, זה לא טוב בשבילי, זמן זה ראוי בשבילי לאכילה, זמן זה אינו ראוי לך. פעמים שהאדם אוכל ואח"כ סובל מזה יומיים, ויכול היה לחסוך מעצמו את הסבל הזה בלי לרעוב. יכול היה לחשוב קודם לכן כיצד יוכל להסתדר לבד עם אוכל ולא להסתמך על שולחן אחרים. אכן פעמים הרבה זה דורש הכנה מוקדמת, הכנה פרקטית, לזכור קודם לכן להכין לעצמו אוכל כדי שלא יצטרך לחטוף מכל הבא ליד.

יפקיר את בני מעיו

הרבי ר' זושא זיע"א פירש מאמר חז"ל (ב"ק ג, א): "כל האומר הקב"ה ותרן הוא - ייוותרו חייו", בזו הדרך: **מי שרוצה שהקב"ה יוותר לו על חטאיו, יפקיר את בני מעיו**. היינו שיקריב קצת מתאות **אכילתו** ויקבל על עצמו: את המאכל הזה אינני אוכל, בזמן זה אינני אוכל... כיון שהוא עושה כן, הקב"ה מתנהג עמו במדה כנגד מדה, ואז לא ייחשב הקב"ה כוותרן, כי הסיבה שאסור לומר שהקב"ה הוא ותרן

שיש לו, הספר שהוא קורא בו... זה דבר מאיר, זה מעמד קדוש... הוא בריא, הוא שבע, הוא שמח, הוא ממשיך הלאה בדרכו... אכן כן, יש אנשים בעלי בתים העובדים לפרנסתם ואוכלים בצורה כזו, והם עובדי ה' באמת, חסידים הספוגים בחסידות ויראת שמים, כי לאחר ארוחת בוקר כזו הנאכלת בישוב הדעת ובשמחה, האדם רוצה להתקדם הלאה וללכת מחיל אל חיל ואין מעלה בדעתו אפילו להיכנס למיטה.

עכ"פ **האדם קולט שכוח ההתאפקות בונה בו את כח הגבורה וגורמת לנשמתו להאיר החוצה, ועוד הוא מבין שהוא צריך לחפש בשביל זה עצות, עצות פרקטיות וקטנות, כי הוא יודע שתהיה לזה השפעה גדולה על העבודת ה' שלו, כי יתקיים בו הבא ליטהר מסייעין אותו.**

האחרון דיברנו על כך שאפשר לקחת בזה מדרגות מדודות. ולמשל, אם יקח לעצמו ארוחה אחת... הבה ניקח בדרך משל את ארוחת הבוקר... יש כאלה שממהרים באכילתם, אך האמת שלא זוהי הדרך. **יראי שמים לא היו אוכלים בחפזה**, אלא להיפך, **הם אכלו במתינות ובישוב הדעת** ולעסו היטב את מאכלם. החיפזון אינו מביא את האדם להיות יהודי ירא שמים. עכ"פ לו היה עובד על ארוחת הבוקר... הוא מכין מלח על השולחן, הוא מכין את המגבת, הוא נוטל את ידיו כיהודי, מנגב אותן ומברך בכוונה, ואז הוא אוכל מאכלים נורמליים, לא עשבים. הוא קורא תוך כדי אכילתו בספר ואומר מזמור לדוד, ואח"כ מברך ברכת המזון כיהודי. לו היה עושה כן, היה מתחיל לשים לב כמה זה קדוש, בלי לעשות איזה דברים דרמטיים. וכך הטוב מתגבר... הברכות שהוא אומר, השמחה

נודב

ע"י ידידנו הר"ר ישעיה וואלטער הי"ו
לברכה והצלחה בכל הענינים

נודב

ע"י ידידנו הר"ר נתן עקשטיין הי"ו
לרגל הולדת בתו

יום חמישי פרשת שמיני כ"ה אד"ב תשפ"ד

צורת האכילה הנכונה בשבת קודש

שואל כענין

בימים האחרונים דיברנו בסוגיית תאודת האכילה, והיו ששאלו מה עם סוגיית האכילה בשבת. נקריא מכתב שיהודי אחד שלח. הוא כותב שהוא מכיר בדור הזה יהודים רבים שמבחוץ הם יראים ושלמים, אך כשמגיע אל האכילה בשבת, אז הם נותנים לעצמם דרור. מה אתה אומר, תאוות?! בשביל זה יש את הלחש - לכבוד שבת קודש. הוא כותב שאת הלחש הזה אומרים בלחש בין נגיסה לנגיסה כדי להרגיע את המצפון. עוד הוא כותב שהוא מכיר יהודים שהמאכלים שלהם בשבת אינם מביישים את סעודת אחשוורוש. נשפכים שם כל תאוות העולם הזה, טובלים בהן, וצועקים 'חי וקיים' שמתכוונים לכבוד שבת קודש.

ובכן, הוא אומר שלאחרונה הוכיח יהודי אחד שראה שכך נראית אצלו השבת ואף מדבר על סוגי המאכלים שלו, והלה הוכיח לו כנגדו שהיצר הרע מדבר מתוך גרונו, ואמר לו: עליך להתחיל לכבד יותר את בשבת ולקנות יותר מאכלים, והגיע אליו עם מראי מקומות, וביניהם דברי החינוך שבשבת צריך ליהנות מן האוכל, ודברי רש"י במסכת ביצה בענין הנשמה היתירה: "רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח

לרוחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו", והוכיח לו שבשבת צריך להזיל כסף עבור מאכלים משובחים וכל המרבה הרי זה משובח.

שואל הלה: מה האמת בזה? האם יש שתי שיטות בכך? האם יש לשבת דין שונה משל ימות החול?

החשש שמאחורי השאלה

והנה אפשר לבוא בכמה אופנים ללמוד את הסוגיא. אפשר ללכת עם מראי מקומות, ואפשר בטרם נבוא אל מראי המקומות להבהיר שפעמים הרבה יש להם לבני אדם הרגשים יותר חזקים ממראי המקומות. הוי אומר: לא תמיד מראי המקומות מעמיד את הסדר בסוגיא, כי אילו היתה השאלה רק שאלה של מראי מקומות, אז היה אפשר להשיב עליה במראי מקומות, אבל פעמים הרבה מאוד השאלה איננה שאלה של מראי מקומות בלבד, אלא היא שאלה הקיימת בעומק נפשו של אדם ואי אפשר ליישבה עם מראי מקומות. וכבר אמר מי שאמר שטעם האוכל עולה על כל הטעמים המבוארים בספרים. ונקודה מאוד אמיתית היא, כי תענוג האדם הוא דבר עמוק מאוד בנפש האדם, וכשבאים לקחתו ממנו, הוא מרגיש שנוטלים ממנו חיים,

אותם תענוגים. וכיון שכך הוא חושב, הוא מבין שמדובר במדרגה שגבוהה ממנו בהרבה, ויודע שלא יוכל להמתין עד אז ולכן הוא מתנגד תיכף ומיד, כי נפשו אינו יכולה לקבל זאת, ונלווה לזה הרבה יאוש. הוי אומר: ראשית הוא מרגיש שהוא מקבל חיות מאכילתו, שנית הוא מרגיש שזה בין כה וכה לא יקרה אצלו, עכ"פ בשנה שנתיים הבאות לא נראה שיפסיק ליהנות מן המאכלים, ולכן הוא אומר: מה לך לדבר על דבר שאינו נוגע ולזרות לי מלח על פצעי? מדוע אתה צריך להביא מראי מקומות להוכיח לי שאני שייגעץ? שמעתי את זה בפעם אחת, אינך צריך למסור על זה שיעור שלם.

כך חושבים, ועצת היצר היא. פשוט לא מבינים את הסוגיא. מדובר בסוגיא עדינה ולא קלה, אבל כשיהודי לומד תורה, הקב"ה מסייע לו. לאט לאט. לומדים קצת, מבינים קצת יותר טוב, ואח"כ מבינים עוד יותר טוב, וכך יכול האדם להגיע להבנה חדשה, הבנה שמעולם לא העלה בדעתו שהיא קיימת. צריך להתרגל למושג הזה. הרבה אנשים בהרבה מאוד תחומים בחיים אומרים: אני יודע כבר, יש שתי דרכים, או ככה או ככה, ושתיהן אינן טובות בשבילי. האדם אינו מעלה בדעתו שיתכן שיש הבנה שלישית שיכולה להאיר לו ולהציל את חייו. צריך להבין זאת, וזה מה שידבר לנפשו וירפאהו לגמרי.

עד שיבוא המהלך השלישי ויכריע

כעין זה יכולים לשמוע מאנשים לפני שלמדו היטב את סוגיות הבטחון. הם שמעו פה ושם איזה מעשה ומשל ודבר חיוזק, אך אף פעם לא למדו את הסוגיא, ועכשיו הם עוברים יסורים, ואז הם נשמעים אומרים: "אני יודע, אני יודע מה אתה הולך לומר... בקיצור, בסוף אתה הולך לומר שזה בעצם

ובצדק הוא מרגיש כך, ולכן הוא מתנגד לכך באופן טבעי. כשבאים ואומרים לו: "אסור", הוא אומר: "מה אסור? אינני יכול. אתה גוזל ממני חיים. ובכן, אם אצטרך להשיג מראי מקומות שיעמדו לצדי כדי להצדיק את התענוג הנצרך לי בשביל חיותי - אשיג אותם גם כן".

אכן עלינו להכיר בכך, ולא רק לגבי שבת, אלא כל פעם שלומדים סוגיא כעין זו, מאוד קשה לו לאדם לשמוע את האמת. יש הרבה אנשים שכיון שרואים את הכותרת של סוגיא מעין זו, הם אומרים: "תהיה בריא! אתה רוצה לדבר על בטחון? אני אשמע את כל השיעורים עשר פעמים. רק אל תדבר על אכילה. פינה היא שאינני רוצה לשמוע עליה". מה הפשט? הפשט הוא שהנפש נכנסת ללחץ כי היא מרגישה שהולכים לגזול ממנה את חייה. "אני מסכים לעשות הכל חוץ מזה. אתה צריך שאתן צדקה? - אתן צדקה; אתה צריך שאקבע עתים לתורה? - אקבע עתים לתורה. אבל אתה רוצה לקחת ממני את המקום היחיד ששם אני משתחרר... אני זקוק לזה בשביל ישוב דעתי, אני חייב את זה אחרי יום קשה, אני חייב את זה אחרי שבוע מפרך. אתה בא לומר לי עכשיו שאלעס עצים בשבת קודש? לך-לך מכאן! אינך יודע מה זו שבת".

הנימוק שמאחורי הדחייה

והאמת שזו טעות גדולה, כי לפי האמת האדם זקוק לתענוגים, יכול להשיג תענוגים וחייב להשיג תענוגים, והאדם חושב שהולכים לקחת ממנו את התענוגים, והולכים לומר לו: דע לך שרק כאשר תהיה מופשט לגמרי מכל תאוות העוה"ז, אז תזכה לתענוגים הרוחניים שהצדיקים דיברו עליהם, אך בינתיים עליך להפסיק לאכול, אולי רק תשתה מים, ויבוא יום ותרגיש

חשוב הוא. ראשי שומין - חשובין היו להן. כסא דהרסנא - דגים קטנים מטוגנים בשמן קרביהם ובקמח. ובאור זרוע (ח"ב סימן י"א אות ג) הביא את כל זה ורשם שורת סיכום: הלכך כל מה שאדם ברצון אוכל ותאב, יש לו לחפש אחריו ולקנותו לצורך השבת.

יותר מזה כתב שם מהרש"א: עונג זה איני יודע כו', רוצה לומר דלא מצינו שיהא מותר להתענג לילך אחר המותרות אלא בשבת שנאמר בו וקראת לשבת עונג.

העונג הגופני כולו קודש

ובתורת ה'חתם סופר' מצאנו כמה לשונות בענין זה, והיותר מפורש הוא בתורת משה (פרשת ויקהל ד"ה אלה הדברים): ידוע כשישראל עושים רצונו של מקום, יעמדו זרים וירעו צאנם, ומלאכתן נעשית על-ידי אחרים, ואז כל יום נקרא שבת ששבתים ממלאכתן ועובדים את ה'. אמנם בשבת עצמו נתוספה הקדושה עד שאפילו העונג הגופני הוא כולו קודש, ולכן כולי עלמא מודים דבשבת בעינן נמי לכם דכתיב וקראת לשבת עונג.

וכן יש בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' קסח) שעיקר המצוה בשבת הוא העונג ולא האכילה, ולכן הוא חייב להתענג מאכילתו, וזה לשונו: ודע דיש חילוק בין שבת ליו"ט, דבשבת עונג מפורש ולא אכילה, על כן המתענג בתענית (מפני שחלם חלום רע ורוצה להרגיע את חששו שיתקיים החלום) יצא ידי חובת עונג שבת, ואמנם מי שאינו מתענה, אינו יוצא ידי חובת אכילה אלא אם כן מתענה באותה אכילה, ועל כן אסור לאכול מן המנחה ולמעלה בערב שבת קודש כדי שיאכל לתיאבון בלילה.

בשבת כל ההנאות בקדושה

ובפרי צדיק (פרשת יתרו אות יב) כתב: על זה אמר (תנא דבי אליהו רבה פ"א) אם אתה

טוב בשבילי... זה מה שהולך להיות הסוף, נכון? צדיק! אולי אם תלמד את הסוגיות, תשמע איזה מהלך שלישי באופן שאתה בעצמך תהיה שמח ומאושר, ויהיה לך הרבה יותר טוב אף באופן גשמי ובאופן של חכמת חיים, בכל כיוון של מחשבה יהיה לך יותר טוב.

זהו היסוד שצריך לדעת בכל ויכוח אם מותר או אסור. הוויכוח אינו בנוי על מראי מקומות. מראי המקומות באים רק כסייעתא להרגיע את הסתירה הפנימית שיש לו לאדם. כל אחד זוכר כאשר אכל שלא כהוגן, היינו בצורה לא בריאה או יותר מדי וכדומה, מה היתה הרגשתו ואיך זה השפיע עליו בגשמיות וברוחניות, וכן הוא יודע, כל שהוא קצת כן עם עצמו, שזה עמד כסתירה לשבתו. אך מה? הוא לא מוצא עצה לנפשו. ובכן, הבה נלך לאט. ראשית כל צריך לדעת שכאשר מדברים על מראי מקומות, יש מראי מקומות לשני הצדדים, מראי מקומות מפורשים. הנה יהודי זה הביא מדברי רש"י במסכת ביצה שמותר לאכול הרבה בשבת, והאמת שיש מראי מקומות הרבה יותר מפורשים שלא רק מותר לאכול הרבה, אלא וזהו המצוה.

כל המענג את השבת

הנה במסכת שבת (ק"ה, ב) איתא: אמר רב יהודה אמר רב: כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו, שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך. עונג זה איני יודע מהו, כשהוא אומר וקראת לשבת עונג, הוא אומר זה עונג שבת. במה מענגו? רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר: בתבשיל של תרדין ודגים גדולים וראשי שומין. רב חייה בר אשי אמר רב: אפילו דבר מועט ולכבוד שבת עשאו, הרי זה עונג. מאי היא? אמר רב פפא: כסא דהרסנא. ופירש רש"י: תבשיל של תרדין -

האורח. לא יתכן שהשבת תיכנס ואז נתחיל לחפש מפה לפרוס על השולחן. צריך להכין הכל מראש כדי שכאשר תיכנס השבת, תראה את המפה פרוסה על השולחן ואת הנרות דולקים ואת החלות והדגים מונחים, וכן הלאה.

וממשיך שם השל"ה הק': "ועל כן **אותן הממלאים בטנם** כסוס וכפרד אין הבין לילך אחר הערב, ורווחא לבסימא שכיחא (והרי הוא רוצה עוד ועוד), ואחר כך מרוב מאכלים נופלת תרדמה עליהם, ומכלים מוחם, **אלו אין נקראים מענגים את השבת, אלא הם מענגים את עצמם בשבת.**"

הממלא את כריסו מבזה את השבת

לדברי השל"ה הממלא את בטנו באופן הנ"ל מבזה את השבת, כי האורח נמצא ובעל הבית נרדם ואינו יכול לקבל את פניו כראוי לו. הוא אומר לאורח: הכנתי בשבילך מאכלים ערבים, וכשהאורח אינו מסתכל, הוא מתחיל לדחוס לתוך פיו. ואז האורח מרים את עיניו ורואה אותו מפטם את עצמו ואומר: כלל לא התכוונת לכבודי אלא לכבוד עצמך. הוא אוכל ואוכל עד שהתרדמה נופלת עליו וחוטמו בשולחן, והאורח יושב שם נבוך. הלה אינו מדבר אתי, אינו מתעניין בי, לא אכפת לו ממני. הוא התכוון לכבוד עצמו ורק השתמש בי כדי שאשתו תניח לו לקנות מכל הבא ליד. תראה, הוא לא עושה כלום. הוא רק ישן. ואף שאינו ישן בפועל, מוחו ישן, כלשון השל"ה: מרוב מאכלים נופלת תרדמה עליהם ומכלים מוחם.

וכן הזהירו הצידיקים הרבה שלא **להתגשם בשבת**, והנה לשון ה**ייתב לב'** (פרשת בא ד"ה ויאמר ה'): **עיקר מצות שבת לעננו שלא להנאותו, כי אם לקיים רצונו יתברך**, וזהו שאמרו תזכו לגאולה אם עושין כן למענו יתברך.

תבוא אל ביתי בששת ימי החול, אני אבוא אל ביתך בשבת, היינו שאף אם **תתענג בשבת בהנאות גופניות שנקראות ביתך, גם כן יהיה בקדושה ותקבל מהם קדושה, דבשבת כל הנאות בקדושה**, וכמו שכתב בשולחן **ערוך** (אורח חיים ס"ו שא ס"ב) דבחורים המתענגים בקפיצתם מותר בשבת **שכל הנאת הגוף בשבת הוא בקדושה.**

ועוד הוא כותב שם בספרו (קדושת שבת מאמר ד): "ידוע מהאר"ז **שאכילת שבת אף שהוא לתאות נמשו ומילוי כרס, אין בו פסולת ורע כלל, כי הכל בקדושה**, גם אכילה דתאוה כאכילת עץ הדעת דאדם הראשון".

מראי מקומות מספיק מפורשים? הפלא ופלא! אכן יש מי שיאמר שאפשר לעצור כאן ולומר רבי חנניא בן עקשיא. אך מה נעשה שיש עוד מראי מקומות, והכלל הוא שאף פעם אי אפשר להגיע אל הבהירות על-ידי לימוד של החצי האחד בלבד.

המענג את השבת דווקא

הנה השל"ה הק' (מסכת שבת נר מצוה אות לו) כתב בזה הלשון: אמרו **רבותינו ז"ל** כל המענג את השבת, ולא אמרו כל המענג בשבת, **כי האדם לא יהיה כוונתו על עצמו לענג, רק יעשה העונג בשביל כבוד השבת.** זהו וקראת לשבת עונג שתקרא להשבת עונג. כענין מי שמזמין אורח חשוב וגדול, שעושה סעודה לכבודו, ובלא האורח היה קשה עליו ההוצאה והתענוג.

וידוע שהגרי"ז **מבריסק** זצ"ל מפרש בדברי הרמב"ם (פרק ל מהלכות שבת) שאכילת המאכלים הערבים בשבת והכנסתם מבעוד מועד הוא בגלל כבוד שבת אשר הוא ענין נוסף לעונג שבת, וקצת זה מבואר גם בדברי השל"ה שהעיקר הוא לכבד את השבת כפי שמכבדים את

אכן השאלה היא איך מסתדרים עם הרשימה הראשונה של מקורות? הרי הציווי וקראת לשבת עונג הוא פסוק, וכפי שראינו מהספרים, הכוונה היא שיש לו לאדם לאכול מאכלים ערבים וחביבים אשר מעוררים אצלו תענוג. יותר מזה, תמיד האב אומר לבנו כשקנה מאכל מיוחד: לא נאכל אותו עכשיו, אלא נשאיר אותו לשבת. ומאמר זה לא נשמע מגושם כלל. להיפך, הוא נשמע מאוד רוחני. ואף **שמאי הזקן** נהג כך וכשהיה מוצא בהמה נאה היה מניחה מחד בשבתא לשבתא.

ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם

והנה כדי להבין מדוע שתי הרשימות של מקורות אינן סותרות כלל זו את זו, אנו זקוקים לשני יסודות. יסוד אחד בנוגע לפעולת הנפש, והשני בהבנת הטעם שצוה אותנו הקב"ה להתענג בשבת. נתחיל אפוא עם השני ואז נעבור אל הראשון, אל פעולת הנפש. **בתורה הקדושה** כתוב שהקב"ה רוצה שנשמור שבת, וכתוב גם למה - ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם. זה אות, זה ברית, זה עדות כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש. מבואר באופן הברור ביותר **ששמירת השבת היא הדרך שבה האדם מראה לעצמו ולבריאיה שהקב"ה ברא את העולם ואת כל אשר בו ושהוא מנהיג את העולם וכך יסודות האמונה והבטחון נשרשים בנפשו ובכל העולם כולו.** כיון שהקב"ה שבת בשבת, אף הוא שובת בשבת. הוא עושה מה שהקב"ה עשה בעת בריאת העולם.

ויותר מפורש הוא בספרי הראשונים והבאים אחריהם שכאשר האדם שובת מכל מלאכה, נפשו נוכחת. יש לו נפש, יש לו

השקוע בצלחתו מבייש את השבת

עוד יש מהרה"ק **רבי אשר מסטאלין** זיע"א אבי ה'בית אהרן' שאמר: **צריך להתבייש מלגשם את קדושת השבת עם תאות האכילה, אך צריך לאכול עם הכונה הנכונה.** שבת הלא היא אותיות בשת, ובכן, תארו לכם מי שיושב בשבת ואוכל כשהוא שקוע ראשו ורובו בתוך הצלחת. איך זה עולה בקנה אחד עם הצורך להתבייש מן השבת. יש לו בושות ובוזיונות, זה כן, אבל הבושות הן מאחרים אשר רואים אותו מתנהג כפי שמתנהג, ואף השבת מתביישת ממנו. אבל הוא עצמו אין לו בושות מהשבת, כי אילו היתה לו בושות ממנה, לא היה אוכל ככה.

הנה בוויזניץ אין שרים מה ידידות רק מ'הלוכך' ואילך על פי הוראת ה'צמח צדיק'. ואמר על כך **ה'מקור ברוך'**: לא מספיק שאוכלים בשבת, שצריך גם לדבר על כך, על הברבורים ושליז ודגים?! בשבת אפשר לשיר י-ה אכסוף נועם שבת, השבת נועם הנשמות...

השאלה במקומה עומדת

כך היו הצדיקים מדברים הרבה מזה, ובנוסף לכך, גם באופן פשוט, **כשאתה מדבר עם מי שנמצא במצב רוחני טוב,** לא כשהוא מגושם. כשהאדם מגושם אי אפשר לדבר אתו, כי אז הוא מדבר כמו ילד. דבר אתו כשאין לו עכשיו את הנגיעות ותחשב אתו איך ובאיזה אופן תהיה לו שבת קדושה ומאירה... איננו מדברים על כך שהשולחן יהיה ריק והאדם יישאר רעב. אנו מדברים על כך שהאדם מלא חיות ושר שירות ותשבחות ונותן הודאה והוא שמח וקדוש ויש לו כוחות לקום באשמורת הבוקר... אכן כן, **ישאל האדם את עצמו איך הוא מרגיש במוצאי שבת ויבוא לבד אל המסקנא.**

לשבות, כי אז תהיה נפשו נוכחת ועוד זאת יקבל מן השמים נשמה יתירה, ואז יתחבר עם המציאות החדשה והאמונה **תחדור לתוך תוכו.**

וכשזה קורה, אזי בשבת בו תשוב. הוא רוצה לחזור בתשובה. מדוע הוא כל-כך התעורר? כי **כשנפשו נוכחת לגמרי ואינו עסוק בדברים אחרים, הוא מתעורר עד מאוד ומכיר באמת. אין הוא חפץ ברע.** הוא מואס בו. זה מה שקורה בשבת.

העונג מאסך את כל חלקי הנפש

וכתוב בספרים שכדי שהאדם יוכל להביא את כל חלקי נפשו, נחוץ מאוד שיהיה במצב של עונג. זה מאוד נחוץ, כי כך ייפתחו חלקי מוחו ולבו. פעמים יש שהאדם שמע איזו מימרא אלף פעמים, אך היא לא התיישבה בלבו. אביו אמר לו אותה, אמו אמרה לו אותה, המגיד שיעור שלו אמר לו אותה, המלמד אמר לו אותה, המשגיח אמר לו אותה, ואף האברך שתמך בו אמר לו אותה, ואף פעם היא לא חדרה ללבו. והסיבה פשוטה, בחלק מהפעמים ששמע אותה, היה צעיר מדי, ובחלק מהפעמים היה עצוב וברוגז. אמרו לו אותה כתגובה להתנהגות בלתי ראויה - מדוע אותה מתנהג כך? תמיד אני אומר לך... ואז זרקו לו את המימרא. לבו היה אז נעול לא עם מנעול אחד, אלא עם כמה מנעולים. ברור שלא היה יכול לתפוס מה שאומרים לו. הוא שמע מילים, אבל הן לא יכלו להקלט בלבו. ועם הזמן כבר התפתח בלבו יאוש ובמוחו חוסר ריכוז, וכל פעם שהמילים האלה עוברים לצד אזניו, אינו קולט אותן. לא התחולל בו השינוי שיכול היה להתחולל לו היה קולט את העומק של הדיבור הזה.

אפילו המושג של קבלת יסורים באהבה, האדם שמע את כל המימרות אלף פעמים,

חיות. כשהוא עסוק וטרוד בין בעשיה בין במחשבה ואינו מרגיש כאילו כל מלאכתו עשויה, אין נפשו נוכחת כאן, וכל מה שאתה אומר לו, חודר רק לעשרה אחוז מנפשו או רק לאחוז אחד ממנה. לעומת כן, **כשנפשו של אדם נוכחת כאן לגמרי, אזי די בידיעה אחת שתחדור בה לעומקה ותכבוש אותו לגמרי - לדעת כי אני ה' מקדישכם.**

שעת הכושר להחדיר אמונה

אמר הקב"ה: זוהי הדרך להחדיר אמונה. יש שהאדם אומר: מדוע לא אוכל לקבוע לעצמי עשר דקות בשבוע, ביום ראשון או ביום שלישי, ללימודי אמונה? אני חייב ללמוד את זה דווקא בשבת?! בשבת אני עסוק. אלמד ביום שלישי. אקבע לעצמי סדר ברמב"ן על התורה ובאור החיים הק'. למה אני צריך לשמור לשבת כדי לדעת שהקב"ה ברא את העולם, אני יכול לדעת זאת באופנים אחרים. אכן אחד מהדברים המבואר בספרים הוא שבשבת קודש נעשית מציאות אחרת בעולם, והקב"ה נתן לו לאיש היהודי את העבודה להתחבר למציאות זו. **הקב"ה קבע שבשבת העולם יהיה יותר רוחני** ואלקותו תהיה יותר בהתגלות, **והאדם יכול להתחבר לזה על-ידי שהוא שוכת מעשיות של העוה"ז ועל-ידי שהוא מניח את כל טרדותיו ודאגותיו ומתחיל להתבונן.** כשיביא הרבה יותר נפש לעצמו, אז יקלוט את הנאמר בכגוונא ויוכל להיות עד לנוכחותו של הקב"ה בעולם.

שוב, שני חלקים יש בשבת. ראשית, **העולם מקבלת מציאות חדשה,** כפי שאומרים בכגוונא **שבשבת יורדת לעולם רוח טהרה והוא מתעלה ואין ההסתר בו חזק כל-כך ויותר קל להכיר אז במי שאמר והיה העולם.** והדבר השני הוא שכדי שהאדם ירגיש בכך, הוא צריך מצדו

להכניס ידיעות בילד או בנער, אך אינו יכול להתרכז, ופעמים הרבה יש שההורים נכנסים ללחץ - איננו רוצים שבנינו יקח תרופות, אח"כ זה יפריע לו לשידוכים. בא אחד ומרגיע אותם ואומר ככה: הוא לא הולך לחיות עכשיו על תרופות, הוא לא הולך להיות חולה, אנו סך הכל רוצים להכניס בו כמה ידיעות שכאשר יהיו אצלו, נוכל להשתמש בהן. הבה ניתן לו את התרופה רק עכשיו כדי שיוכל להתרכז, וכשיהיה מרוכז, נוכל לדבר אתו וללמדו מהלכים של חכמת חיים. כך נעשה יום יומיים, עד שבוע, ואז נוכל להפסיק לתת לו את התרופה.

במילים אחרות, אומרים ככה: הריטלין אינו תכלית. הוא אמצעי לרכז את המוח. המטרה אחת היא, שמוחו יהיה יותר מרוכז ואז נוכל לומר לו מה שצריך לומר לו. הגמרא הרי עוסקת במי שהוא עתים חלים עתים שוטה. **צריך לנצל את ההזדמנות כשיש לו דעת לדבר אתו, כי מחר כבר לא יהיה. צריך לנצל את השבת לדבר אתו, כי ביום ראשון הוא כבר יהיה טרוד ולא נוכל לדבר אתו.** הרבה מאוד אנשים יש שכדי להביא אותם אל האסיפה, אינו קל, ומבינים שאם כבר הביאו אותם, צריך לנצל את ההזדמנות לדבר אתם על העניינים החשובים באמת, כי אח"כ כבר לא נמצא אותם. כעין זה יש שצריך היה להבטיח פרס לילד שיגיע הנה ולשכנע אותו שירוויח מזה, וכיון שהגיע הצליחו להכניס בו ידיעות ורוחניות וכל מה שצריך.

את כל ונוכחת

ובכן, **חלק מיסוד העונג הוא שצריך שהנפש תהיה נוכחת לגמרי. כשהנפש נוכחת, האדם שר ורוקד ומודה לה'. א מחיה. אבל לא קל להביא את הנפש. עונג הוא דבר שמביאה. וידוע בענין זה משלו**

אבל בנקודה זו שבה הוא מתייסר, הוא קצת ברוגז, ואם אמנם הוא יכול לחזור בפניך על כל המימרות, מעולם לא קלט איך לתרגם אותם למצבו, ולכן תשמע אותו אומר: כן, אבל... אבל תמיד אמרתי לו שלא לעשותו... **החדרת האמונה היא עבודה קשה... קבע הקב"ה יום אחד בשבוע שבו הקב"ה משפיע שכל חדש באתערותא דלעילא להבין דברים רוחניים, אבל האדם צריך לעשות אתערותא דלתתא ולהבין את נפשו כדי שיוכל להבין את הדברים הרוחניים.**

וכך כתוב בראשונים שהאזהרה דלא תעשו כל מלאכה, היא כעין הכנה למצות עשה דשבתון. הוי אומר: אי עשיית מלאכה אינו תכלית בפני עצמה, אלא התכלית היא להיות עם השכינה ואי עשיית מלאכה נותנת לו לאדם את האפשרות לכך, וכחלק מזה צריך האדם להיות בישוב הדעת נפלא ובשמחה. אכן אם האדם רעב, אינו יכול להיות בישוב הדעת. וכשנותנים לו לאדם מאכל שמיישב את דעתו ומרחיבה עד שהוא מרגיש עונג הגוף, יש לזה יכולת, אם הוא אוכלו באופן הנכון, לסייע לו להיכנס למצב הנכון.

דוגמאות לאיסוף חלקי הנפש

דוגמא לדבר: יש שהאדם שבור קצת וכל מבוקשו שיוכל להיות נוכח ולשיר שירות ותשבחות לכבוד השבת, ויש באפשרותו לשותת כוס או חצי כוס משקה באופן שזה רק יפיג ממנו קצת את כאבו ויוכל לשיר שירה ולהמשיך ללמוד ולהתפלל כדבעי. אמנם רבים מהצדיקים דיברו הרבה בגנות השתייה (עד כדי כך שהיו מקומות שאף בפורים לא שתו), וסיבת הדבר כי הגבול בין שתייה המיישבת את הדעת לשתייה המאבדת אותה, דק מאוד וקל מאוד לעבור אותו.

אך יש עוד דוגמא - ריטלין. יש שרוצים

הפלאפון שלו צלצל. מעבר לקו היה יהודי שהציע את עצמו לתת לו סכום כסף עבור הוצאות חג הפסח הממשמש ובא. לבקשתו הוא נתן לו את פרטי חשבון הבנק שלו, והלה עשה לו העברה תיכף ומיד, וכשהגיע אל הבנק, גילה שהלה הפקיד לו אותו סכום שאשתו ביקשה ממנו עם כמה דולרים יותר. אמר לי היהודי והוא מלא התרגשות: ראיתי בעיני את השגחת ה' עלי, ואני רוצה לצעוק נשמת כל חי.

אכן כן, מדובר ברגש מרומם מאוד. ובכן, **המהלך של שבת הוא שהאדם יהיה כזה שמח וברוחב דעת שתתפרץ ממנו השירה כמו מאליה, שיהיה במצב רוח נפלא יחד עם יהודים אחרים והקדושה אופפת אותם ובאוויר ריח של טהרה.** וכפי שהצדיק התבטא ונעשה מזה שיר: ווען איך וואלט געהאט כח, וואלט איך געלאפן אין די גאסן, און געשריגן הויך שבת הייליגער שבת [אילו היה לי כח, הייתי רץ ברחובות וצועק בקול שבת, שבת קודש]. מדוע הוא רוצה לצעוק שבת? כי הוא כל-כך נתרגש. **אכן הדברים המענגים את האדם, עוזרים לו להתפעל ומתוך כך להודות ולהלל.**

העלאת האכילות של כל השבוע

בישמח ישראל (פרשת קדושים) כתב: שבת ישראל נקראת יום חמדתו, כי כל ענין השבת הוא להודות לה, והאכילה שלכם תהיה ג"כ למען תוכלו להודות לה וכו' וממילא מעלה על-ידי אכילה הזאת כל התאוות וחמדות הזמן מששת ימי המעשה.

פירוש: כשהאדם משתמש באיזה דבר שיביאנו לידי התרגשות והתפעלות ויוכל להודות לה, הוא מעלה אותו דבר. הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זיע"א אמר: מה הסיבה שהקב"ה מביא לפעמים חולי לעולם? כדי שהאדם יעלה את הצמחים

של הבעש"ט הק' זיע"א בכך ששנשבה לבין האיכרים והיו לו געגועים גדולים אל אביו, ויהי היום וקיבל מכתב מאביו שבו הוא מתאר את הגעגועים הגדולים שיש לו אליו, וכיון שקרא את המכתב, הרגיש את אהבת אביו אליו ונתמלא שמחה, וביקש לשמוח. הלך אל האיכרים והכין להם סעודה גדולה כיד המלך עם בשר ויין, וכטוב לב האיכרים ביין, יצא עמהם בריקוד. הם רקדו בגלל היין שעלה למוחם והוא רקד בגלל השמחה שבלבו עבור געגועי אביו. אמר הבעש"ט הק' שכמו כן צריך לתת לגוף איזו התרגשות ולהחיותו קצת כדי שלא יעמוד כמפריע, אלא להיפך, ישתף פעולה, וכך יהיה האדם נוכח לגמרי ויוכל להכיר בריבונו של עולם ולזמר לו שירות ותשבחות.

סוף דבר, החלק הראשון הוא שהקב"ה רוצה שנכיר את יסודות הדת ושנוכח להודות ולעשות את השבת עם כל הנפש, והעונג הוא זה שמסייע להביא את הנפש באופן שהאדם לא יהיה עגום אלא שמח ומיושב בדעתו.

התענג על ה'

והנה הרד"ק על הפסוק (ישעיהו נח, יד) אז תתענג על ה', כתב בזה הלשון: "אם תענג את השבת, תתענג על ה', כלומר ישפיע לך טובות עד שתתענג עליו ותודה בו ובטובו כי מאתו הכל ובידו, והתענג על ה' הוא תענוג הנפש". הוי אומר: יש התפעלות והתרגשות שמעוררות באדם רצון להודות לה'. הנה איך מרגיש אדם אחרי שחזה בעיניו השגחה פרטית נפלאה? אתמול סיפר לי יהודי שפרנסתו מצומצמת ביותר ואשתו ביקשה ממנו סכום כסף מסוים לצרכי הבית ולא היה לו לתת לה. הוא עשה את דרכו אל הבנק לראות אולי בכל זאת הוא יכול למשוך משהו ופתאום

קצת, הם מושכים אותו כלפי מטה גם מבחינה גשמית; הוא לוקח עוד קצת, הם מחליאים אותו לגמרי, והכל לפי הכמות והאיכות שיוסיף.

הכוח שיש לו לדבר כזה לשמש ככלי לגרום לאדם להפתח ולשיר להשי"ת, זה רק באופן שהוא נוטל ממנו משהו וזה עושה לו מצב רוח טוב. אם הוא אומר לעצמו: "אם המעט שלקחתי הסב לי תענוג כזה, אם כן אקח עוד קצת ויהיה לי יותר תענוג, ואח"כ עוד קצת ויהיה לי עוד יותר תענוג", אזי הוא מגיע למצב כזה שאפילו תענוג הגוף אין לו. הן רואים זאת בחוש. ולא רק לגבי תענוג של אכילה הוא כך, אלא לגבי כל תענוגי הגוף. קחו למשל את ענין החדשות. כמה אנשים רחוקים משמירת תו"מ יש היום שהפסיקו לשמוע חדשות? אלפי אנשים. מי צוה אותם? איזה משגיח? אף אחד לא צוה אותם, אבל הם התרגזו כל-כך שפשוט לקחו את הרדיו ושרבו אותו. מדוע? כי זה היה מעניין, והתחיל לעקוב אחרי חדשות הפוליטיקה, ואז נהיה לו עוד יותר מעניין, ומה קרה אח"כ? הוא מצא את עצמו משוגע לגמרי, ואז הבין שהוא צריך להפסיק. לקח את הרדיו שבר אותו - סיימתי עם זה.

כל אחד עובר את התהליך הזה, אך לא כל אחד עובר אותו באותה דרגה ובאותם דברים, אבל זה שהאדם אומר לעצמו: "אם לקחתי מעט והרגשתי תענוג, אקח עוד", הוא אסון, וכל אחד עושה את הטעות הזאת, השאלה היא רק כמה זמן לוקח לו עד שהוא קולט את זה. הוא לוקח עוד ועוד עד שהוא מתרגז.

הסכנה שבדברים המספקים תענוג

תראו כמה אנשים מודרניים יש שאין להם שום מחויבות לרבי או קהילה, לקחו

השונים הגדלים במקומות הנידחים. כשהאדם אוכל לחם ומקבל מזה כח לעבוד את ה', הוא מעלה את הלחם. הלחם נכנס בתוכו ונעשה ממנו תורה, צדקה וחסד. אך הצמחים הגדלים במקומות הנידחים, מי יאכל אותם? מי יעלה אותם לשרשם? לכן מסבב הקב"ה שיהיה לו לאדם איזה חולי ולא ימצא את הדרך, הלחם, הפירות והירקות לא יועילו לו, עד שיבוא הרופא ויאמר: יש איזה עשב בקצה העולם שיכול להועיל. יביאו את העשב והוא יאכלנו ויתרפא וכך יוכל להודות לה' ולעבדו ונמצא מעלה את העשב לשרשו.

דומה שהדברים שמייצרים מהם את הריטלין צריכים הרבה להתעלות ולכן יש היום כל-כך הרבה אנשים עם בעיות קשב וריכוז, ובכן, תראו כמה שיעורים כלליים כבר נמסרו בזכות הריטלין, תראו כמה שעות רצופות למדו בזכותו. איננו פוסקים כאן הלכה למעשה, אך אנו מציגים את המציאות כמו שהיא. הקב"ה נותן את היכולת לתת לאדם דחיפה קטנה כדי שיוכל להצליח.

דק הוא הגבול בין מפריד למחבר

ובחזרה לעניננו: ב'כד הקמח' (ערך שבת) כתב ג"כ: "העונג על ה' הוא עונג הנפש, כלומר יתן לך עונג הגוף בשבע טובה, עד שתודה בו ובטובותיו ותתענג על נפשך בזכרו".

וכאן אנו מגיעים אל החלק החשוב ביותר לגבי הנפש. הקב"ה קבע בסדר הבריאה לגבי כל הדברים השייכים לעונג הגוף, שאם האדם לוקח מהם מעט כדי לעורר את מוחו, יש בכוחם לתת לו את הדחיפה. אבל אם הוא לוקח מהם יותר ועוד יותר, הם עושים בו את הפעולה ההפוכה ממש. בתחילה הם מושכים אותו כלפי מטה מבחינה רוחנית; הוא לוקח עוד

יותר מדי, זה הורג אותנו מבחינה רוחנית, הוא מרגיש כאותו גוי כשרואה את המוות בעיניים. מדוע? **כי הוא רואה שהוא מאבד את חייו הרוחניים.**

התנורות מוחלטת אינה מהלך

והנה אילו היינו אומרים שהיהדות אומרת שהאדם צריך להיות פרוש מכל עניני הגשמיות... כבר היו כאלה טפשים (להבדיל) שניסו להלך בדרך זו, אך דרך זו אינה קיימת. דרך זו היא לרוב דרכו של מי שאומר: "אתה יודע מה? אין לי שום קשר לתענוגים. אני פרוש מכל וכל..." הכומרים עם שקריהם... הוא יושב לו לבדו בחדר ואין לו שייכות עם שום דבר. דרך זו אינה פועלת, כידוע שכל אלה נתפסים אח"כ עם החמורות שבחמורות, כי דרך כזו אינה קיימת. כשהאדם כועס על עצמו בראותו שהוא כל-כך נמוך, הוא אומר לעצמו: "סיימתי עם זה. זהו זה. בשבת אני הולך לצום". אין דרך כזו.

אמנם הצדיקים הגיעו למדרגה שהיה להם תענוג רוחני שחיפה על כל התענוגים שאדם יכול לקבל מדברים גשמיים, אבל האדם הפשוט אשר עדיין אין לו תענוג רוחני שיכול לחפות על כל התענוגים, לו אמר הקב"ה: **אין ברירה אחרת חוץ מאשר לנהל את המלחמה.** לנהל את המלחמה פירושו **שיש גבול דק כחוט השערה בין התענוג המיישב את הדעת לבין התענוג המטריד את האדם, ונזהר שלא לעבור אותו, והקב"ה שהוא טוב ומטיב מסייע אותו כיון שהוא בא ליטור.**

השתלשלות הקידושים בימינו

ובכן, מה עושה האדם הפשוט? הוא קולט שהוא חייב לעשות דבר שלוקח אותו בכל עת אחורה, אחרת לא יישאר אדם נורמלי אלא יחלה ואף את ילדיו לא יכיר.

את הכלים הטכנולוגיים שלהם ושברו אותם לרסיסים. מדובר באלפי אנשים. מי צוה אותם? הם כל-כך התרגזו כשראו כמה הם חולים בנפשם, שהחליטו להיפטר מהם. העולם אומר ככה: "כל-כך נפלא! פעם היה צריך לשלם טבין ותקילין על כל דקת שיחה בטלפון. היום אפשר לדבר עשרים וחמש שעות ביום בלי לשלם פרוטה". ולמען האמת, מהלך זה אינו מועיל כלום לאדם. הרוחניות היא הדבר הראשון שפורח ממנו, אח"כ הוא מרגיש חולה, ובהמשך הוא באמת נעשה חולה.

אותו דבר לגבי משקה. לכן הזהירו הצדיקים על כך, כי הסכנה גדולה להימשך אחר השתייה. ואפילו באותם מקומות שנתנו מדי פעם לשתות בהתוועדות חסידית, יש שהאדם המשיך הלאה באמרו: אם אשתה עוד, ארגיש עוד יותר טוב. והסוף היה שמצא את עצמו מתגלגל ברחוב ונעשה קשור לטיפה המרה מבלי יכולת להתנתק.

זוהי המהות של כל דבר המביא תענוג לאדם, ועם זה מתמודדים כל העולם, אפילו אומות העולם, במה שהטכנולוגיה נעשה באופן כזה. בעבר היה כזה מושג שהאדם הולך וחוטף לעצמו קצת תענוג. אך היום באו ואמרו: יש לנו עצה נפלאה בשבילך. נוכל לספק לך תענוג בחינם במשך עשרים וארבע שעות ביום, מכל סוג תענוג שאתה רוצה. מה, זה לא דבר נפלא?! אך מה קרה? אנשים מתים מזה, כפי שאנשים מתים משהייה.

אכן היהודי אינו צריך לחכות עד שימות מזה בפועל ויצטרכו להזמין בשבילו חברה קדישא, הוא לא צריך להגיע לאן שהגוי מגיע. הוא קולט את זה מוקדם יותר. **כשהיהודי רואה שכאשר הוא לוקח קצת**

אותו מהלך. בתחילה נהגו לאכול דג. אח"כ החליט מאן דהו שלא מספיק מין אחד של דג, צריך גם דג רגיל וגם געפילטע פיש, וחזרת - הרי פשוט, כי איך אפשר לאכול געפילטע פיש בלי טיבול? ואז הגיע עוד אחד ואמר: אולי כדאי להוסיף עוד כמה סלטים כדי להרטיב את החלה. ואחריו הגיע עוד אחד ואמר: אם כן, כמה נפלא, אפשר לעשות שלושים וחמש מיני סלטים, מה הבעיה? ואפשר להוסיף להם גם סוכר. מה הבעיה הגדולה? נעשה עוד ועוד ועוד. ומה קורה בגלל זה? מגיע אמצע הסעודה והוא נרדם והוא אומר לעצמו: חייב להיות שהיה לי שבוע קשה.

זה קורה בגלל שאין מבינים כיצד הבריאה פועלת. אף מצד חכמת חיים מהלך כזה אינו יכול להצליח. **בכל דבר שמביא תענוג, המהלך הזה מחליא אנשים. תענוג הוא דבר שמצד אחד מביא את החיות הנפלאה ביותר לאדם, ומצד שני הוא המסוכן ביותר לאדם.** זוהי הסיבה שהפרשה של הכלים הטכנולוגיים היא פרשה כה מורכבת, כי **בו ברגע שאתה נוגע בדבר שמביא לך תענוג, הוא ימשוך אותך לעוד תענוג,** ומה תעשה אז? אתה מנסה להתחמק, אך לא מרפה ממך. **תענוג מושך לעוד תענוג,** ובכן, מה התכנית שלך? אם אין לך תכנית... איך אומרים? - ניפגש אח"כ כשכבר תהיה בדרך חזור.

ה'קדש עצמך במותר לך' והנחת גדרים וסייגים בכל דבר שקשור לתענוג, הם כאוויר לנשימה. בלעדיהם אין זה מביא תענוג אלא מיתה.

אכילת הסעודה לתיאבון

ולסיום: המושג וקראת לשבת עונג הוא **ללא ספק להתענג על ה'.** על זה אין שום ספק שתמצא בו כתוב אחרת. **ברור הדבר**

ניקח את הקידוש כדוגמא אחת מיני רבות: לפני עשרים שנה היו מביאים קצת מזונות בקידוש - מזל טוב! אסאך יידיש נחת. הגיע אחד ואמר: אנשים מגיעים מרחוק ונכנסים מהרחוב הקר, ראוי לכבד אותם גם במנת קוגל ובקצת משקה לחמם את העצמות. הגיע עוד אחד ואמר: אם כן, הפלא ופלא, אני אביא כבד וגאלע וטשאלענט והערינג ואלף מיני משקאות ויהיה הרבה טוב. מורא'דיג! ועכשיו הסתכל על אלה ההולכים בדרכו, לא רק שבת אין להם, אלא גם שלום ביתם הרוס. ביזי בזיונות בגשמינות. הוא חוזר לביתו שיכור ולבו מטומטם...

מה הפשט? הפשט הוא שלא קלט **שמדובר באומנות.** בכל המקומות העדינים והרגישים שבחיי היהודי, **צריך היהודי ללמוד את האומנות. ואף שזה כל-כך עדין ועמוק,** הקב"ה אומר: פעל מצדך לחזור תמיד בפסיעה אחת לאחור, אל תגמור את האוכל שבצלחת עד הסוף, **תתאפק קצת,** תניח את הכף, אל תתכופף לעבר הצלחת. **אמץ לך אחת מההנהגות האלה, ובוזה תהיה בא ליטרה, ואז אסייע אותך מלמעלה ותהיה אדם בריא.**

שמעתי מנכדי החסיד **רבי ניסן פילטשיק** זצ"ל שכאשר ראה אברכים מחניכיו בסעודת השבת מקנחים את הצלחת עם חלה, זה הוציא אותו מהכלים, וכל פעם הביע את מורת רוחו מכך בהתבטאות אחרת. פעם אמר: אני עוקב אחר כך ואני רואה שזה כבר הפעם השישית שאתה מקנח את הצלחת.

אכול ושתה כי תיכף תירדם

אין האדם קולט כמה זה יכול לשנות **אצלו את השבת לטובה אם יעצור קצת.** אכלת דג? לבריאות... הנה אין נטמע אצלנו המושג של סלטים בסעודת השבת? על-ידי

אכן יש שהאדם אומר בלבו כך: הלוואי שהנשמה היתירה היתה מגיעה אלי ביום שלישי, אז אני דווקא מברך הרבה יותר טוב מאשר בשבת. בשבת צריכה הברכת המזון שלי ישועה גדולה. ולמען האמת, כשאתה מתיישב לאכול את הסעודה עם השכינה, היעד שלך צריך להיות להתרגש ולהתפעל עד שתפרוץ ממך השירה ותשיר עוד ניגון ועוד ניגון, ותקום מכסאך ותאמר: אני רוצה לספר מעשה על גדלותו של הקב"ה.

מדוע ראינו שאותם שרידים מוצלים מאש פתחו את פיהם וסיפרו את אשר עבר עליהם בגיא ההריגה בליל הסדר דווקא? אף פעם לא סיפרו, רק אז. הם לא מצאו סעיף בשולחן ערוך שמדבר על כך שהאדם מצווה לספר בליל הסדר על תלאותיו והניסים שנעשו לו, אלא מפני שבכל השנה לא היה האדם במצב הראוי לדבר על תלאותיו והדיבור רק עורר בו כאב הגדול מנשוא, רק בליל הסדר לאחר כל ההכנות ולאחר אכילת המצות וסיפור יציאת מצרים, הרגיש האדם במצב הראוי לפתוח את פיו ולומר: רצוני שתדעו שבכל התלאות שעברתי, הקב"ה אף פעם לא הזניח אותי. הוא אמר נשמת, הוא אמר הלל, והוא הגיע עד למצב כזה.

זה מה שעושים בשבת. ואף כאן זה הולך עם סדר. **הוא מכין את עצמו עם אשת חיל**, הוא מכין את עצמו עם שלום עליכם, הוא מכין את עצמו עם קידוש, **והוא טועם את טעם השבת. כוונתנו בכל זה שהאדם יודע לאן הוא שואף להגיע ומכניס את עצמו לתוך המצב.** עוד לפני הגעת המאכלים הוא כבר שר ניגון יפה ומספר סיפור ונותן הודאה, וכשהוא רואה את המאכלים היפים, הוא חושב בלבו: **"הנה הקב"ה מטיב לי כל-כך וזן אותי בחן ובחסד וברחמים"**, וכל זה עוזר לו להגיע

שהתכלית היא שהאדם יתענג עם הקב"ה ויודה לו מתוך שמחת הלב. ועל זה כתוב בתורה ואח"כ בגמרא וברש"י ובשאר הספרים, **שעד כדי כך נחוץ להתענג בשבת עם הקב"ה, שאדרבא, ראוי לו לאדם שיתן לגופו איזה דבר שיכול להביא לידי התרגשות**, וכן יתן לילדיו. הילד רוצה איזה ממתק? תן לו אותו בשבת קודש. כך צריך להיות. כל דבר חשוב שמנעים את הלב, תשאירו לשבת קודש. **אל תאכל בערב שבת כדי שתאכל לתאבון בשבת.**

אכן את החלק הזה בדרך כלל שוכחים. דואגים לאכול בשבת לתאבון, אבל יחד עם כן טועמים מכל המאכלים בערב שבת מכל מאכל ומאכל כמה כזיתים. היתכן?! הרי חשבתי שאתה רוצה להדר ולאכול את סעודת ליל השבת לתיאבון! לא! בערב שבת הוא לא סובר כשיטה זו. כל-כך טיפשי. הרי אין לזה שום מהלך.

ייעוד הסעודה בשבת קודש

עוד פרט שכדאי לדבר עליו לענין מעשה: הרעיון הוא לא רק לאכול מעט ולהניח גדרים, אלא **עיקר הרעיון הוא שיידע האדם בבואו לאכול את סעודת השבת מה הוא הולך לעשות עכשיו.** רוב בני אדם אינם יודעים בכלל מה הם הולכים לעשות, ומעט מאוד שהגיעו כבר למדרגה שיודעים שהם רוצים לחנך את בניהם, וזה באמת נפלא. הוא רוצה לספר סיפור, הוא רוצה לבנות את הקשר עם הילדים. באמת שזה נפלא. זה אומר שכבר עשו כברת דרך. אבל לא זהו היעד שרוצים להגיע אליו. **היהודי אוכל סעודת שבת כי הוא רוצה לעורר את לבו להודות לה'**, כפי שכתב ה'בני יששכר' באגרא דכלה (פרשת וירא) ששיא ההנאה של הנשמה היתירה הוא בברכת המזון של סעודת השבת. על זה הנשמה יתירה מחכה.

זוהי הנקודה שהמן דיבר עליה. הוא שאל: מה הסיפור עם היהודים? הם אוכלים בשביל הנאת הגוף או שהם עוסקים בשבת היום פסח היום? זוהי נקודת היהודי. והקב"ה השיב למלאכים שזהו החילוק בין גוי ליהודי. הגוי ביום אידו מביא את האוכל כדי לדבר עליו ולהתגשם בו ולהשתכר ולשקוע בשינה. והיהודי לעומתו, מביא את האוכל כדי שיעזור לו יותר להתחבר לשבת קודש.

ונסיים בנקודה חשובה: כוס משקה לבד לא תחבר אותך יותר עם השבת. הרבה עושים את הטעות הזאת. אולי היא תגרום לך להרגיש מרחף באויר, אבל לא בשביל זה אתה שותה אותה. **אתה שותה אותה כדי לקרב אותך אל האמת** וכדי שתוכל לומר מה שתמיד רצית לומר. תן לחכם ויחכם עוד.

אל המקום שהוא רוצה להגיע. וכיון שהוא יודע לאן הוא רוצה להגיע, הוא קולט שאם הוא אוכל יותר מדי, או שהוא מדבר על המאכלים באופן מגושם, זה פוגע במטרה.

מזמור שיר ליום השבת

הראשונים כתבו שעונג הגוף הוא מצוה של הכשר מצוה, כי תכליתו להביא לידי עונג הנפש, ואם רואה אדם שאין זה מביאו לידי עונג הנפש, סימן הוא לא שלא השתמש בו נכונה. כל מראי המקומות שראינו שעונג הגוף הוא מצוה, היינו רק מפני שבכוחו לעורר את הלב, והדבר בר השגה. כשהאדם עוסק בשירות ותשבחות ובדברי תורה מתאימים ובהודאה בפיו, הוא פועל בזה שהאכילה תסייע אף היא למטרה זו. איך אומרים? - צריך כח להמשיך לשיר? נעצור לכמה דקות, נאכל מרק חם עם לאקשן כפי המנהג, ונחזור אל השירה.

יום ראשון פרשת תזריע כ"ח אד"ב תשפ"ד

פסח - מחלישים את משיכת היצר על-ידי עסק הנתניה

אך הרבי לא התפעל, נטלו בידו ומיעכו וראו שמדובר בגרגיר הצומח בר בצדי הדרכים ודומה לחיטה. התפלא הלה איך ידע הרבי. אמר לו הצדיק: אין זה לא מופת ולא רוח הקודש, אך ידעתי שלא יתכן שתיכשל במשהו חמץ, כי בערב פסח כשאספתי מעות חיסין, נתתי לי סכום נאה, וידעתי בבטחה שהזכות יגן עליך.

בריאת האדם מחדש

אכן יסוד זה שהעוסק בנתניה לעניים ניצל ממכשולות, הוא פרט אחד מסוגיא יותר כללית. הוי אומר: על האדם להבין שבאופן כללי יש למצות צדקה כח מיוחד לסייע בעבודת ה' הן בסוגיות של סור מרע והן בסוגיות של עשה טוב. ואין זה מוסיף זכות בעלמא או נותן איזו סייעתא כל דהו, אלא הרבה יותר מזה כפי שאמרו כל הצדיקים שזה ממשיך סייעתא דשמיא עצומה לאדם בתורתו ותפילתו ובקיום המצוות כדי שיוכל להגיע לאן שהוא צריך להגיע. ואם אינו עוסק במצות צדקה, חסר לו מאותה סייעתא דשמיא. ואם באופן כללי זה כך, הרי כשמדובר בחג הפסח שאו עבודת החג (ועבודת כל החודש) היא להיבנות מחדש בדומה לבריאה כולה שמתחדשת, הארץ מוציאה צמחה והאילנות מבלבלים ופורחים, בוודאי זקוק האדם לסייעתא דשמיא מיוחדת שייבנה באופן הנכון.

ועל זה אנו יודעים מה שכתוב בזה"ק שהמצה היא מאכל של רפואה, ושואל אם כן מדוע אין אוכלים כל השנה חמץ? ומשיב שבימים האלה האדם נבנה מחדש והוא

ענמא דקמחא דפסחא

מרן ה'בית יוסף' בשולחן ערוך מתחיל את הלכות הפסח (סימן תכט) בזה הלשון: "שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום". ומוסיף עליו הרמ"א בעל המפה: "ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח". ושאל הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא זיע"א ששאל מה השייכות ובדרך כלל הרמ"א מגיה את דברי המחבר ולא מוסיף עליו דברים שאין להם שייכות. הוא שאל והוא משיב שכאשר האדם פותח את השולחן ערוך ורואה כמה דינים והלכות יש בפסח, הוא נבהל - "כל-כך הרבה הלכות! כל-כך הרבה פרטים! איך אוכל להזהר שלא להכשל והתורה הרי מחמירה כל-כך אפילו על משהו חמץ!". בא הרמ"א ונותן עצה לכך. אתה מתחיל ללמוד הלכות פסח כדי לקיים, ובכן אם רוצה אתה להיות זהיר במשהו חמץ, תעסוק בנתניה לעניים ותזכה לשמירה עליונה. והרבה מהצדיקים דיברו מזה ואמרו שאחת מהדרכים להכין את עצמו לפסח, היא לחשוב על אחרים ולדאוג להם ולעסוק בנתנית צדקה ולהתריס אחרים למען העניים. זהו שמירה מיוחדת שיוכל האדם להיזהר ממשוהו חמץ ולזכות לאורות של חג הפסח.

על כך מסופר שפעם נכנס אחד אל הרה"ק מקאמינקא באמצע חג הפסח והוא בהול כולו כי מצא גרגיר חיטה בחבית המים שהכין לפסח, אך הרבי הרגיעו מיד באמרו: אין זה גרגיר של חיטה. חזר האיש לביתו, בדק וראה שמדובר בגרגיר אמיתי של חיטה. לקחו והביאו לרבי להראותו לו.

האדם מתמודד עם הרגלים ועם מטטומי הלב שאין נותנים לו להבין איך לעבוד את ה', והרי הוא שרוי בגלות, כי אינו יודע מה לעשות עם יצרו. הוא מרגיש כאילו נמצא במצרים. הוא כבר ניסה בכה וניסה בכה ולא הצליח לצאת לחופשי ושואל: עד מתי? ובכן, **לצדקה יש כח מיוחד לקרב לו את הגאולה.**

עשיית יחוד עם הכסף

וסיבת הדבר מבאר ה'מאור עינים': "כי הצדקה הוא יחוד גמור כנודע, כי הפרוטה והמעוות שנותן הוא בסוד יו"ד מן השם, וכשנותן בידו שהוא ה' אצבעות הוא בסוד ה' ראשונה, והמשכת ידו שממשיך ליתן לעני הוא בסוד המשכת הוא"ו, וכשנותן ליד העני הוא יחוד ה' אחרונה לג' אותיות, ועל ידי זה נתייחד שמו המיוחד ומתבטלן כל הדינין והחיצוניות".

כסף הוא שפע שנשתלשל מלמעלה, וזו הסיבה שהוא מסוכן כל-כך, כי בדומה לכל שפע, החיצונים מבקשים לגזול אותו לעצמם. הן כך יש **בזוה"ק** בטעם אמירת קטורת אחר התפילה והובא **בבית אהרן** (פרשת חיי שרה) שאחרי המשכת השפע לעולם על-ידי התפילה, רוצים החיצונים לגזול אותו, ולכן קושרים אותו על-ידי אמירת הקטורת כדי שהחיצונים לא יוכלו להתקרב אליו. עכ"פ כסף הוא שפע וכשאדם נוטל שפע בידיו ומעבירו לעני, הוא עושה יחוד של שם הוי"ה בזה העולם, והדבר הזה מביא רוחניות לעולם, וגורם ליצר להתבטל.

והנה **הצדיקים** מבארים שפעולת הנתניה לעני, היא פעולה שמבטלת מן הנותן את כח היצר. פירושו: אם האדם מונח בזה בבקשו בכל עת לבטל את היצר שבקרבו ומחפש לזה עצות... הוא מתפלל

עדין מאוד בדומה לתינוק שנולד שכל דבר קטן עלול להחליאו וצריך לשמור אותו היטב. כך כל יהודי מתחדש בחודש ניסן ולכן הוא צריך להזהר ביותר שלא ייכשל במשהו חמץ, וכן הוא צריך לזכות שהמצוות של חודש זה ייקלט בנשמתו, וזהו באמת הטעם במה שאמר האר"י ז"ל שהנזהר ממשהו חמץ, מובטח לו שלא יחטא כל השנה. הצדיקים הסבירו את דבריו בכמה אנפי, אך נקודת הדבר היא שבחודש ניסן, האדם עדין מאוד כי הוא נבנה מחדש, ולכן הוא זקוק ליותר זהירות. הזהירות הנדרשת היא שהדברים שהוא עושה, באמת ייקלטו בו ויגרמו לו להתפעל באופן שייצא מהיו"ט אדם חדש, וממילא נצרך כאן יותר מתמיד שהאדם יעסוק במצות צדקה כהכנה לחג. כך מבואר ברמ"א וכל אחד מחויב לעסוק בזה, והצדיקים לקחו זאת צעד אחד קדימה, שהמוח יהיה שקוע בזה. היינו שלא יעשה אדם פעולה אחת קטנה של נתינה בלבד, אלא מוחו יהיה עסוק בזה, ואז יהיה לזה השפעה גדולה מאוד עליו ויתיר רושם גדול על נשמתו, וכשיבוא עם רושם זה יכניס בקרבו את מצוות החג, הן יפעלו בו את פעולתן.

צדקה מקרבת את הגאולה הפרטית

כעת נבוא ללמוד את הסוגיא בס"ד ונפתח בדברי ה'מאור עינים' (ליקוטים מסכת שבת קנא, ב): "נודע שהצדקה מעליהו ומסלקיהו (מעלה ומסלקת את האדם) מחיצוניות וקליפיות ומבטלת דיניו, ואם מעלים עינו הרי נשאר בחיצוניות שהוא בחינת אל זר. ועל כן אמרו (שם) גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, שהוא גם כן גאולה פרטית, שהיא גאולת נפשו, כמו שנאמר (תהלים סט, יט) קרבה אל נפשי גאלה, מן היצר הרע".

שיכול ליפול לבחינת בחייהם נקראים מתים רח"ל, **מצות צדקה מגינה עליו ומצלת אותו ממות לחיים שיזכה לשוב להתדבק בחיות אלקותו יתברך**."

יוצאים לחירות עולם

והנה כשמתבוונים, הרי כשאנו מכינים את עצמינו ליו"ט, זה מה שאנו מחפשים לעשות, כי אנו רוצים לצאת ממצרים. מצרים היתה בית האסורים. האדם שבו ואינו מצליח להשתחרר. הוא מסתובב תמיד באותו מקום. פעם הוא בפינה הימנית ובפעם בפינה השמאלית, אבל תמיד הוא באותו חדר. הוא בין כתלי בית האסורים ועדיין לא עלה בידו לבקוע את הקיר ולצאת. וידוע שביו"ט מגיע אור גדול שנקרא בשם חירות. הקב"ה עוזר שהאדם יכול לצאת מן הבור. וכשהאדם יסתכל לאחוריו, יראה דברים שהיה כבול בהם והקב"ה עזר לו להשתחרר, אלא שיש לו עוד דברים שעדיין לא הגיעה גאולתו בהם, ובכן, כדי שהאדם באמת יזכה לחירות, לבו צריך לקלוט זאת. זה צריך לקרות. מדובר באור וצריך כלים להכילו. אומר על כך המגיד מטריסק: ראוי שתדע **לצדקה יש כח מיוחד להוציא את האדם מבית האסורים**. וסיבת הדבר, כי מי הן המחיצות שאין נותנות לך לצאת לחירות? הלא הן הקליפות חיילותיו של היצר, **ולכן אם האדם מבטל את הקליפות על-ידי עשיית יחוד שם הוי"ה, יש לזה כח גדול להוציא לחירות**.

יש שהאדם שואל: איזו עוד השתדלות אני יכול לעשות? כבר התפללת, האם יש עוד משהו שאני יכול לעשות? אכן כשהוא נותן צדקה ליהודי אחר ועושה בזה יחוד שם הוי"ה, ובפרט אם אינו מכיר את המקבל ואעפ"כ נותן לו לשם שמים, הוא עושה השתדלות שאין למעלה ממנה.

על זה, הוא לומד בקיימו בעצמו משכחה לבית המדרש ברצונו שהתורה תבטל את יצרו... עליו לדעת שכאשר הוא עוסק ב**נתינת צדקה**... והדבר אפשרי בכמה אופנים, אם בנתינת צדקה, אם בהתרמת אחרים, אם בנתינה לפלוני דבר החסר לו, כמו שכתב **בעבודת ישראל שדי מחסורו כולל כל דבר שחסר לו**, ובכלל זה מילה טובה, דיבור של חיזוק, מילתא דבדיחותא להעלות שחוק על פניו... **הרי הוא מבטל את החיצונים הנדבקים בו ויועיל לו הרבה להיפטר מיצרו**.

עצה לצאת ממצודת היצר

בספר **מגן אברהם להמגיד מטריסק** זיע"א נכדו של ה'מאור עינים' (הפטרה לפרשת דברים) כתוב על **הפסוק** "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" (אשר חז"ל ילפי מיניה שנפדה מן הגלות בצדקה): "שביה הם **אותם שהמה נלכדים בשביה זו במצודת היצר ושקועים בתאוות ובמדות רעות, העצה להם שיוכלו לצאת מן השביה, היא בצדקה, שיקיימו מצות צדקה**". כשהאדם מרגיש שהוא חוזר שוב ושוב אל קיאו, ונפשו זועקת הלוואי שלא אחזור יותר, הוא שבור מאוד. הוא מרגיש שהוא קשור בכבלים של ברזל ונכשל שוב ושוב. כמה שהוא מתפלל ובוכה ואינו רוצה לחזור, הוא חוזר שוב. הוא כלוא בבית האסורים. אומר המגיד מטריסק: **אדם זה נלכד במצודת היצר ושקוע בתאוות**. וכן הוא הדבר **לנבי מדות רעות**. אם זה כעס, אם זה צרות עין, **האדם שבו במדתו**. מדוע??? מדוע אתה כזה רע? - איני יודע. אף אני הייתי רוצה להיות בעל מדות טובות. אכן המדות אינן פרשה קלה. **אך העצה לצאת מן השביה היא בצדקה**.

ומוסיף שם: "וזהו צדקה תציל ממות, היינו אפילו מי שמגיע עד שערי מות,

לעשות או אינו מוצא כלל דרך. עליו לדעת שהעצה קיימת ורק צריך להסיר את המונע. יש שהאדם אומר בלבו: הלוואי יהיה לי עכשיו מישהו עם רוח הקודש שיורה לי מה לעשות. מה אעשה שאין לי עכשיו אחד כזה? אומר שלמה המלך: דע לך שהעצה נמצאת אצלך בלב, אך מה? אתה צריך שתהיה לך היכולת לדלות אותה משם. ובכן, איש התבוננות יש לו את היכולת לסלק את המונע. זה הכל. **כיון שהוא מסלק את המונע, העצה העמוקה עולה למעלה והאדם יודע כדת מה לעשות.**

אכן כשאדם זוכה לזה, הוא מתמלא שמחה עצומה, כמו שאמרו **הקדמונים** ז"ל אין שמחה כהתרת הספיקות. סיבת השמחה איננה מה שהוא יודע עכשיו מה לעשות, אלא מה שהצליח להוציא ממעמקי נפשו את האמת אשר ידע מעודו שהיא האמת אך לא הצליח עד כה להשיגה כי היה משהו שהסתירה. ובל נשכח מי שיודע יותר מכל מה שיש לו לאדם לעשות, זה הנשמה שלו עצמו, כי היא זו שיודעת מה התכלית שלה. אדם אחר מנסים רק לשער על פי דמיון מילתא למילתא. אכן הצדיק הגדול יודע לחדור לנשמת האדם ולדעת מה תכליתו, אבל יותר קל הוא לשמוע מהנשמה עצמה, אך בשביל זה צריך להסיר את הכיסוי המסתיר.

העצה משכנעת את אברי הגוף

והנה ה'חובת הלבבות' אומר עד כה ובוודאי שיש בזה כדי לעורר את התשוקה באדם שיקום ויאמר: אני רוצה להסיר את הכיסוי, איך עושים זאת? ברם ה'שם משמואל' מלמדנו גם כיצד לעשות זאת. ה'שם משמואל' כותב כך: **"ויש לומר עוד שלא דוקא מציאות המים היא במציאות,**

האדמו"ר מסקווירא זיע"א היה עוסק הרבה באסיפת כספים מאנשי שלומו, וחלק גדול ממה שאסף, היה נוהג להעביר לקופתו של **מהרי"א הנקין** זצ"ל. הוא לא העלה בדעתו שעליו להעביר את הכספים לעניים שהוא מכיר דווקא. ביודעו שיש יהודי ירא ושלם שמכיר עניים הרבה ודואג לצרכיהם והעביר לו את הכספים שאסף. מה הפשט? הפשט הוא שהוא עוסק בדבר אחד, שהשפע יעבור מיהודי אחד ליהודי אחר. עושים יחודים. מתי הקליפות נאחזות? כשהאדם עומד בנפרד ואינו מחובר עם יהודים אחרים. יכולים לראות זאת גם לגבי זיהומי הגוף כשיש פצע פתוח או אבר שאינו מקבל חיות מהאברים האחרים, חיידקים* הבאים מבחוץ מתיישבים עליו ומתחילים לשגשג שם, ולכן צריך לעשות שמירה. אבל כשמבטיחים שיהיו מאוחדים ושלא יהיה שום אבר שאינו מקבל חיות, שום דבר אינו יכול להדבק בו, כי כשיש חיות, אין מקום למרעין בישין.

מים עמוקים עצה בלב איש

והנה ב'**שם משמואל**' (פרשת ראה) מבאר הפלא ופלא מדוע כשהאדם נותן צדקה, הוא ניצל מן היצר: **"כי הנה ב'חובת הלבבות'** (בהקדמת הספר) מבאר **הפסוק** (משלי כ, ה) **מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונות ידלנה, שכמו מים עמוקים שהם לעולם במציאות בבטן הארץ אלא שמעבה האדמה מכסה עליהם ואין צורך אלא לסלק את הכיסוי ואז ממילא יתגלו המים, כן עצה בלב איש, שלעולם יש מציאות העצה בלב האדם, אלא שצריכין לסלק את המונע."**

האדם נקלע למצב קשה ואינו מוצא עצה בנפשו, הוא אינו יודע מהו הדבר נכון

נכון, אלא הם באמת רוצים לעשות את הדבר הנכון ונמשכים לטוב.

מתן אדם ירחיב לו

ממשיך ה'שם משמואל': "וזהו מתן אדם ירחיב לו (משלי יח, טז), **דמה שהאדם מתקדש עצמו במותר לו, הוא נקרא מתנה**, שדבר האיסור שאדם פורש ממנו, אינו נקרא מתנה אלא חיוב, אבל הקדושה בדבר רשות זה נקרא מתנה, והוא דומה למתנות עניים שאין לעני חוב עליו (כלומר אין העני יכול לתבע ממנו), אלא הוא נותן לו בנדבת לבו (בחינת קדש עצמך במותר לך באופן של עשה טוב), **והנה הוא התרחבות והתפשטות גבול הקדושה. וזה גורם שגם העצה שבלבו התפשט חוץ לגבולה ותתרחב דעתו כנ"ל.**"

ה'שם משמואל' מבאר שאחת מהדרכים לזכות להתפשטות העצה שבלבו היא **שיקדש עצמו במותר לו** (באופן של סור מרע). מותר לו אבל הוא עוצר את עצמו. כשהוא רוצה לאכול איזה מאכל, הוא לוקח כף אחת ולא שתיים. הנה כשהוא עושה כן, הוא לוקח קדושה ומרחיבה. זה לא היה אסור עליו באכילה מצד ההלכה, אבל הוא הרחיב את גבולות הקדושה ואמר: גם זה דומה עלי לאיסור. כעין המושג של נדרים שהם סייג לפרישות כדאיתא באבות (ג, יג). **וכיון שעשה כן, גם העצה שהיתה עצורה בלבו, מתחילה להתפשט אצלו מדין מדה כנגד מדה.**

והאדם יכול לשים לב לכך בנוגע לתאות אכילה וכדומה. כשהוא עושה לעצמו גדר וסייג במה שמותר לו, זה משפיע באופן ישיר על דרגת משיכתו לדברים בלתי ראויים. משיכתו נחלשת. וכאמור, זה פועל מדין מדה כנגד מדה, כיון שהרחיב את גבולות הקדושה, אף העצה שבלבו מתפשטת ונכנסת באבריו ומרגיע אותם. וכך מעידים הרבה מאוד אנשים. בשעת

אלא גם התפשטות המים (כי בהיות המים יותר עדינים ממאכל גושי, אם אין מניחים אותם בכלי, הם מתפשטים לכל עבר) שממקור מוצא מים נובעים ומתפשטים חוץ למקומם, ומעבה האדמה הוא מונע ועוצר לבל יתפשט המקור (כלומר, גם התכונה של התפשטות המים כבר קיימת ואין צורך ליצור אותה, אלא שמעבה האדמה עוצר את המים לבל יתפשטו, וכיון שמסיימים את מעבה האדמה, מיד הם מתפשטים לכל עבר), **כן העצה בלב איש היא כמקור הנובע ומתפשט חוץ לגבולו, היינו להחכים גם את גופו ואבריו שיהיו מעצמם נמשכים אחר הטוב**, וזה נקרא התפשטות חוץ לגבולו, היינו כמו חפירת הבאר שבסילוק האדמה נותן מקום למקור להתפשט ולהתרחב, **כן הצורך לאדם לסקל הגשמיות.**"

נמצא שכאשר האדם מסלק מן הגשמיות שלו, העצה שבנפשו ממילא תצוץ למעלה ויודע מה יש לו לעשות. אנשים חושבים שכדי לדעת מה לעשות, צריך שיבוא משהו מבחוץ ויתן להם עצה, ולמען האמת זה שבא מבחוץ אולי קלע אל המטרה ואולי לא. הוא אינו יכול לדעת את האמת. הוא יכול לומר רק מה שנדמה לו. אך כשהעצה באה מלב איש, אזי האדם יודע בדיוק רב מה יש לו לעשות, וה'שם משמואל' מוסיף עוד שהעצה לא רק מלמדו מה לעשות, אלא היא משכנעת את גופו ואבריו שיהיו מעצמם נמשכים אחר הטוב. והלא זה מועיל פי אלף. תחשבו בדרך משל על סוגיית התאוות. האדם שומע שיעור ואומר: "הפלא ופלא! עכשיו אני כבר יודע מה יש לי לעשות". אומרים לו: "באמת נפלא מאוד, נשמתך שמעה והבינה מה נכון לעשות, אבל אין זה אומר שאברייך מסכימים ג"כ. ממש לא! הם עדיין נמשכים אל התאוות". אכן כשהעצה, דהיינו פנימיות הנשמה, מתפשטת באברים, אזי האברים לא רק מבינים מה

הריכוז שלו חלש מאוד (מבחינה נוירולוגית). לכולם קשה קצת להתרכז מרוב המחשבות הטורדות המתרוצצות במוח, אך יש מי שנולד עם הקושי. ועוד יש מי שאלמלא היה חוטא, לא היה קשה לו כל-כך, אבל במצבו הסבוך שהוא נמצא עכשיו, יש עניינים שונים שמפריעים לו, ובגלל כן כשהוא מתיישב אצל הגמרא, אינו נוכח. חושב הוא לעצמו: אם כן איני יכול להשתמש עם כח התורה, והריני מקרה אבוד.

ובכן, עליו לדעת שיש עוד אופנים לעורר את כח התורה שבאדם ואחד מהם הוא נתינת צדקה. יש נתינת צדקה בכסף ויש נתינת צדקה בדיבור. למד עם פלוני. קח מי שיותר חלש ממך ולמד אותו. כשהאדם נותן לזולתו, הוא דולה מתוכו כח עצום. כך כתב בעבודת ישראל (לשבת הגדול) שכאשר האדם משתמש בכוח דיבורו לעזור לזולתו, הוא מעורר את נשמתו. אכן כן, על-ידי נתינה דקדושה, האדם מעורר את נשמתו ומחליש את יצרו.

הצד השהו שבין לימוד לשני לבין נתינת צדקה לשני, הוא לא רק מה שבשני האופנים הוא נותן לעני, כאן לעני בדעת כאן לעני בממון, אלא גם מה שבשניהם הוא נוטל דבר שבקדושה שקיים אצלו ועוסק בהרחבתו, והקב"ה משלם לו במדה כנגד מדה שהקדושה הקיימת אצלו תתפשט.

אכן כמו בכל דבר, אם לא זה מה שהאדם מחפש, זה לא יועיל. אם הוא מחפש כבוד או מחפש להוסיף זכויות לעילוי נשמת אביו וכיו"ב, קשה מאוד שזה יפעל אצלו לדלות ממנו עצה עמוקה, כי הוא אינו נוכח. אבל אם הוא עוסק עכשיו במעשים להפטר מהיצר הרע ולדלות אור של חירות שקיים בנשמתו, אזי כיון שהוא פועל להאיר אצל פלוני ולהוליד בו קדושה, תתפשט הקדושה הקיימת אצלו.

מעשה לא ידעו להורות באצבע, אבל בהסתכלות לאחור הם יכולים להעיד שמאז שהתחילו לקדש את עצמם במותר להם, דרגת משיכתם לרע ירדה.

אומר ה'שם משמואל' שכך הוא גם לבני צדקה. יש לו לאדם שפע והוא הולך ונותן לזולתו, ובוזה הוא מרחיב את הרוחניות. כך מסתכלים על זה. והאמת שבנועם אלימלך (פרשת ראה) כתב שהאופן המועיל ביותר הוא כשמקור הכסף טהור, ואינו בא לא מגזל ולא משום דבר אסור, אז הוא שפע קדוש, וכשהאדם הולך ומעבירו לאחר, הרי הוא מרחיב את גבולות הקדושה, והרי זה מעורר את הבאר מים חיים שבתוכו אך נעולה. יש לו לאדם עצה עם כח התפשטות, אבל יש עליה כיסוי שאינו נותן לה לצוף למעלה ולהתפשט. אך עכשיו עם נתינת הצדקה, היא תתחיל להתפשט, וזה מה שיועיל לו להבין מה הנכון לעשות ולעשותו ובנוסף לכך תחליש את משיכתו לרע כאמור.

נדרים סייג לפרישות

אף ה'בני יששכר' כתב בספרו אנרא דפרקא (אות קד): "קבלתי מן הצדיקים בהזדמן ח"ו אל האדם איזה הסתכלות בעבירה או הרהור עבירה והיצר בוער בקרבו, ינדור לצדקה דבר מה ויינצל ויחליש כח היצר".

יסוד הדבר על פי המבואר ב'שם משמואל' הוא שכך האדם מעורר את כח הקדושה שבתוכו. ונבאר עוד: לתורה יש כח נפלא להחליש את היצר, אבל לא כל אחד נוצר ללמוד באותו אופן. יש מי שבמצב שבו הוא נמצא, כשיישב וילמד ויתנדנד על הספר שעה ועוד שעה, באופן זה יכניס בתוכו את אור התורה, ואור התורה יעורר את נשמתו ויבטל את יצרו. אך יש מי שאינו בר הכי, כגון מי שכוח

ממאן דהו לשמור לו אותו, וכשחזר גילה שהכסף נגנב מן השומר. העידו מקורביו שלא ראו על פניו שום שינוי. הוא לא התפעל כלל. איזו מדרגה גבוהה! בדרך כלל כשאדם נקלע למצב כזה, מיד הוא יוצא מכליו - "ראשית, אני צריך את הכסף; שנית, ביקשתי ממך לשמור על זה, מדוע לא שמרת? שלישית, עדיין אפשר לדלוק אחר הגנב". אך הוא לא התפעל כלל וכלל, ולא דיבר על כך עד סוף ימיו.

אכן הסיבה שכל-כך קשה לאדם מן השורה שלא להתפעל, משום שהוא מתחבר לכספו באופן רגשי, וכשנוגעים בכספו, דומה אצלו הדבר כאילו נוגעים בו. זוהי הקליפה שבכסף. הוא רוצה להרגיש בנוח עם כספו ומרגיש שזה שלו. אבל בשורש, הכסף הוא דבר קדוש, שפע של הקב"ה, והאדם צריך להעבירו הלאה, כדברי ה'אור החיים' הק' בפרשת משפטים שפעמים שהקב"ה נותן לאחד יותר מכדי צרכו כדי שיעבירו לאחרים.

אומר שם הרבי ר' אלימלך: תבין מה אתה פועל בזה. אם זה היה כסף גזול, אין זה בא מצד הקדושה ואי אפשר להתקדם עם זה הלאה, אבל אם זה היה כסף נקי, הלא זה קדוש, ואם כן אל תתחבר אליו כאילו הוא שלך, אלא שלח אותו הלאה, ואז זה מה שיקרה עם תאוותיך, כי השורש אחד הוא, ולכן יש תאוה כה חזקה לכסף. **מדובר בהרגשים עמוקים שהקב"ה נתן לאדם רק כדי להעלותם**, כפי שדיברנו אודות סעודת שבת שהאדם מצווה לתת קצת עונג לגופו, הכל כדי שיהיה נוכח בסעודת השבת, ולא כדי שיתחבר אל הגשמיות. ובכן, **אם תעשה כן עם הכסף**, יתקיים הדבר גם בכל אשר תשאלך נפשך. כדבר הנשאל לאדם שהוא מחזיר את השאלה ואינו שלו, **כן לא יהיו התאוות אצלך רק כשאלה ותלך ממנו התאוה מיד**.

ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך

וזה לשון הספה"ק נועם אלימלך (פרשת ראה) שהוזכר לעיל: "ואמר הכתוב מי שקשה עליו עבודתו יתברך שמו, אזי זאת העצה היעוצה: ונתת בכסף, רצה לומר שתתן עצמך אל הכסף, שתתקן את מעשיך על ידי הכסף בנתינת צדקה. וצרת הכסף, פירוש ותראה שתעשה צורה על הכסף. אשר תקח בידך, דהיינו בידיים טהורות מגול וגניבה ושאר דברים אסורים, אזי כשתקח הכסף באופן הנזכר לעיל מיד תעשה עליו צורה קדושה שתשרה קדושה על הכסף הזה. והלכת אל המקום אשר יבחר ה' כו', רצה לומר על ידי הכסף הזה תוכל לילך אל המקום אשר יבחר ה' בעבודתו יתברך. ואז ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך, רצה לומר אחר שתתנהג עצמך בכסף בקדושה כנ"ל, אז גם אם נתן הכסף בכל תאוות נפשך בבקר כו' ובכל אשר תשאלך נפשך, רצה לומר שלא יהיו אז התאוות אצלך תאוה ממש מתמדת ועיקר, רק כעין שאלה יהיה אצלך, כדבר הנשאל לאדם שהוא מחזיר את השאלה ואינו שלו, **כן לא יהיו התאוות אצלו רק כשאלה ותלך ממנו התאוה מיד**".

הרבי ר' אלימלך משווה זאת לכסף. הכסף עצמו הוא דבר קדוש, החסרון הוא רק מה שהאדם מרגיש שהוא שלו, כי לכן אינו רוצה לעזוב את מה שבידו ורוצה ממנו עוד ועוד, וזה כבר הקליפה/העבודה זרה של הכסף. לו היה האדם מסתכל רק על הכסף רק מחמת הרוחניות שבו, היה מבין שהקב"ה נתן בידו את השפע רק כדי להעבירו הלאה, אם לצורך מצוה אם לעני, ולא היה מרגיש מחובר באופן רגשי אל הכסף.

הכסף קדוש וקליפתו טמאה

הרה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל, באחת מנסיעותיו למירון, החזיק אצלו סכום גדול של כסף, וכשהוצרך לצאת לצורך, ביקש

ובזה הוא מבאר מה שכתוב במדרש על הפסוק "וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו" - הדא הוא דכתיב אשר משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'. משכיל אל דל פירושו שהוא נותן דעת לדל. וראוי לדעת שהרבה אנשים כשמגיעים לחג הפסח, יש להם נסיונות של דקדוקי עניות, ואין צריך שיהיה רשום עליהם באותיות גדולות: עני מהודר לקמחא דפסחא. אלא מדובר בעצם זה שהם נכנסים בלחץ כי אין להם עם מה לקנות את צרכי הפסח ומתחילים מחמת כן לדבר שלא כהוגן ולעשות מעשים של כוחי ועוצם ידי. האדם נכנס ללחץ כי אין הפרוטה מצויה בכיסו ובני ביתו דוחקים בו כי רוצים לקנות בגדים ללבוש, וקולו עולה ולבו מתמלא זעם ועברה. חבל! הוא מתהלך ממורמר בערב יו"ט ונעשה ברוגז על פלוני ועל אלמוני ועושה דברים שאין להם כל שחר כדי לעזור לעצמו. ובכן, מה שהללו צריכים לעשות, זה כבר ענין אחר, אבל מה שעליך לעשות זה להיות משכיל אל דל. תן לו דעת. גש אליו עם פנים שוחקות ועזור לו בין בממון בין במילה טובה. כשאתה עושה כן, אתה נותן לו דעת, והקב"ה ישלם לך כפעלך ויתן לך ג"כ דעת, וכך תוכל להיפטר מיצריך.

נמצאת אומר שאם האדם רואה שהוא עצמו סובל מנסיון זה של דקדוקי עניות, יש לו להיות הראשון שעוסק בזה, כי הוא זקוק לסגולה זו יותר מכולם, ובלעדיה יסתכן לעשות מעשי שטות בערב הפסח. עכ"פ כך מתחילים שולחן ערוך הלכות פסח, בידיעה שדעת מקבלים על-ידי נתינה לאחרים, על-ידי הרחבת השפע מצד האדם, וכך נלחמים עם היצר, כי כח הצדקה היא הכוח הגדול ביותר להחליש את כח היצר.

הנותן צדקה ניצול מעבירות

עוד יש בליקוטי מוהר"ן (קטז): "הנותן צדקה ניצול מעבירות, כי כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו, וכיון שמרחמים עליו (שהרי הוא מרחם על הבריות), בהכרח נותנין לו דעת ואזי ניצול מלבוא לידי עבירה, כי אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, אבל כשיש לו דעה ניצול מעבירות".

אכן הקב"ה נותן דעת למי שנותן צדקה, ולא מפני שהוא רוצה להחזיר לו כטובתו, אלא זה קורה ממילא. כך פועל השכר, באופן של סיבה ותוצאה. הקב"ה משפיע לאדם דעת שהיא שפע ורוחני, וכיון שיש לו שפע ורוחני, ממילא גם הגשמיות שלו מתברכת, כי שורש הגשמי הוא רוחני. ובכן, מה צריך האדם לפסח יותר מזה? בפסח צריך דעת. הרי לזה אנו אוכלים מצה, שתהיה לנו דעת.

אשרי משכיל אל דל

עוד יש ב'צדקת יוסף' להרה"ק מפיטסבורג ז"ע"א (פרשת בהר) בסיבת הדבר שהנותן צדקה זוכה לדעת, כי הנה ידוע שכאשר האדם סובל מדקדוקי עניות דעתו נפגמת, כדאיתא בעירובין דקדוקי עניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו, וכיון שאין לו דעת, הוא מדבר במרירות ועושה מעשי שטות. נמצא שכאשר האדם נותן צדקה לעני, הוא מחכימו, כי מעתה העני מרגיש שהורחב לו ויצא מדקדוקי העניות, וגורם לו שלא יעבור על דעת קונו, אלא להיפך, יודה אותו וישבח. והנה חז"ל אמרו שהמזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו, ואם כן מאחר שהוא נתן דעת לעני, אף הוא מקבל דעת מאת ה'.

יום שני פרשת תזריע כ"ט אד"ב תשפ"ד

בסח - הלב נעשה כמעייני הנובע על-ידי נתינה לאחרים

מחשבתו ולבו ובאמצעות כל המצוות השייכות לחובות הלבבות, הוא מעורר בעולמות העליונים דברים עצומים. הוא בורא שם שפע, הוא עושה נחת רוח להשי"ת, הוא עושה שם יחודים, אבל כדי שהשפע שברא יבוא לזה העולם, הוא צריך להשתמש בשפת העולם הזה, ולכן הוא צריך לעשות מעשה ולצרפו אל המחשבה, וכך יומשך השפע לעולם הזה. ושלא נחשוב שהמשכת השפע פירושה רק שתהיה פרנסה ושאר דברים גשמיים בעולם הזה. חס ושלום! הללו גם יהיו, אבל העיקר הוא שתתקיים תכלית הבריאה, היינו שתתגלה האלוקות בתחנתונים וגוף האדם תתאים את עצמה למחשבה. כשהאדם מדבר בשפת הגוף ועושה מעשי מצוות, הרי הוא מכניס את האור האלוקי עד למטה ומתקיימת תכלית הבריאה.

הטיבה שאברהם לא נולד מהול

מבאר על פי זה ה'שם משמואל' מדוע אברהם לא נולד מהול: "ולפי זה יש לומר דהיינו טעמא שאברהם לא נולד מהול, דהנה במדרש אברהם דומה לאוהבו של מלך שראה את המלך מהלך במבואות האפלים, הציץ אוהבו והתחיל מאיר עליו דרך החלון, הציץ המלך וראה אותו, אמר לו: עד שאתה מאיר לי דרך החלון בוא והאיר לפני, וכן מפורש שכך עשה, שהיה מפרסם האלוקות בכל העולם והתחיל להוריד את השכינה למטה כבמדרש וכו', ועל כן היתה נצרכת לו מצוה בעשיה בפועל כדי להמשיך האלוקות למטה. ויש לומר עוד דמצות מילה שהיא עשיה ושינוי

המשכת השפע תלויה בעשייה

בימים אלה כשאנו עוסקים בהכנות לפסח, אנו עוסקים הרבה במצוות מעשיות באופן של סור מרע וטורחים ומתייגעים לנקות את הבית מכל פירוורי החמץ. וכדאי לחזור שוב על דברי האבני נזר' שבנו ה'שם משמואל' מביא בפרשת וירא (תרפ"א). ה'שם משמואל' שואל שם: "יש להבין למה אברהם איבנו ע"ה לא נולד מהול כמו אדם הראשון ונח שאמרו ז"ל (אבות דר"נ פ"ב) שנולדו מהולים, ואברהם שהיה גדול מנח לא נולד מהול ונצרך להצטוות עליה, ובודאי יש טעם בדבר".

וכתב: "ונראה על פי מה דאיתא בזוה"ק שמחשבה בלי עובדא (מעשה) איננה מעוררת [שפע] בעליונים ובמקום דלית עובדא מלולא במקום עובדא, עד כאן דבריו. [ולכאורה תמוה] הרי מחשבה היא יותר נכבדת ומקורה בראש ובמוח שהוא כלי יותר נכבד, למה בענין ההתעוררות למעלה היא גרועה מעשייה בכלי ידיים? ועוד הלא רבי שמעון מארי דספר הזוה"ק אזיל [תמיד] בתר כוונה (כגון מה שפטר דבר שאינו מתכוון) ומזהיר תמיד על רעותא דלבא ומחשבה, וכל ספר הזוהר מלא מזה, ובענין ההתעוררות למעלה מבכר את המעשה על המחשבה, אתמהה.

"וכ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה הגיד הכרעה בדבר, שגוף ההתעוררות למעלה תלויה יותר במחשבה, אך ההמשכה למטה תלויה במעשה, עד כאן תוכן דבריו, ושפתים ישק משיב דברים נכונים".

פירוש: כשיהודי מתדבק בה' באמצעות

של העולם, ובניסן חוגגים את פנימיות הבריאה שמתחדשת, ולכן היא הזדמנות נפלאה לשתול בו מחדש את האמונה.

האדם נפעל לפי פעולותיו

והנה שתי דרכים יש כיצד להחדיר אמונה בנשמה, האחת היא על-ידי לימוד ענייני אמונה. האדם מתבונן בענייני אמונה ומדבר עליהם, ובשכר זה הקב"ה מאיר לו אמונה בנשמתו. וזה על פי הכלל שכר מצוה מצוה או ה' צלך. עשית צעד אחד לקראת ה' אלוקיך, אמרת אני מאמין ופירשת אותו בשפת דיבורך - אני מאמין באמונה שלמה שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, שיננת את הדיבורים האלה כי היתה לך איזה נסיון והרגשת שזה מושך אותך כלפי מטה, הקב"ה יעזור לך ותקבל מן השמים השגה באופן שתרגיש את האמונה בלבך.

אך דרך אחרת יש להחדיר אמונה כאשר לימדו אותנו הצדיקים, וזו על-ידי עשיית מצוות ומעשים טובים. כל פעם שהאדם מציית לריבונו של עולם ופועל באברי גופו על פי ציוויו, הוא מחדיר אמונה בלבו על פי הכלל שהאדם נפעל על פי פעולותיו (אשר נאמר במקורו בספר החינוך פרשת בא בענין איסור שבירת עצמות מקרבן הפסח), כי כך הוא מתחיל להרגיש שהוא בן מלך ושהקב"ה מנהיג את העולם.

אכן כשהאדם רוצה שהאמונה תחדור אצלו פנימה ותשפיע על לבו להרגיש אותה, חלק ההתבוננות אינו מספיק לו, כי ההתבוננות היא כעין מחשבת המצוה. היא נפלאה, היא מעוררת את השפע למעלה והוא זוכה על ידה לשמירה כי היא מצות עשה דאורייתא, אבל עדיין הוא צריך גם לחלק המעשה שיעשה את ההמשכה למטה, היינו שהאמונה תחדור לתוך האברים והגוף יתאים את עצמו אל

בגופו ממש שאין בכל מצוות התורה דוגמתה, בכוחה למשוך האלוקות נמי למטה מטה ביותר להאיר מתוך החושך ממש, ולפי זה מובן הטעם דאברהם לא נולד מהול, דאם היה נולד מהול, לא היתה לו מצוה עוד דוגמתה להמשיך האלוקות למטה מטה להאיר לכל העולם".

ובוודאי יש בזה עוד עומק, שאדרכא, ענין זה של ברית מילה, כיון ששם נטושה המלחמה הגדולה על קדושת האדם, ושם האדם זקוק לעבודה גדולה לרחות את החושך, צריך הוא לפעולה של הטפת דם, ואדרכא, זו תהיה הצלתו, כי עסק המצוה בגופו ממש באופן של הטפת דם, הוא זה שמועיל לו לאדם שיוכל להמשיך את האור למטה מטה ולהאיר את החושך, כי זוהי תכלית העולם להלחם עם החושך והדבר אפשרי רק על-ידי מעשי מצוות.

החודש הזה לכם

והנה את היסוד הזה כבר למדנו כמה פעמים, וכן הסברנו על פי זה יסוד ההשתדלות, כי התורה והתפילה, האמונה והבטחון, הם אלה שמעוררים את השפע למעלה בשמים, אך בנוסף לכך צריך האדם לעסוק בישוב העולם עם הכוונה הנכונה, ובזה יפעל שהשפע יוכל להיכנס לזה העולם ולהגיע אליו בצורתו הגשמית.

ולענייננו, מיסודו של ה'אבני נזר' אנו יכולים לקבל הבנה נפלאה כיצד לגשת אל הימים האלה. ידוע שחודש ניסן הוא זמן נפלא לנטוע מחדש את האמונה ובטחון בנשמה. פנימיות העולם מתחדשת בחודש זה. העץ היבש קיים בכל השנה, אבל חיותו מתחדשת בחודש זה. עלים חדשים, פירות חדשים, וכן הלאה. וכך כל הנבראים, וכדאיאת במסכת ראש השנה שכך הוא גם בענין הוולדות של הבהמות. הכל מתחדש בחודש זה. בתשרי חוגגים את בריאת הגוף

ליתן במקום לקבל, הוא גורם לדבר זה שיקרה. הוי אומר: אנו לוקחים את יסוד ה'אבני נזר' ומתקדמים עמו בצעד אחד קדימה. ה'אבני נזר' דיבר באופן כללי על מעשי המצוות, אך **בעל התניא** כתב סתם מצוה היינו צדקה, וסיבת הדבר כי **המצוה שכוללת את הרעיון של כל המצוות המעשיות, היא המצוה ליתן**, כי הוא עוסק בהמשכת אורו של הקב"ה יותר, וכשהוא עושה זאת לזולתו, זה מתעורר אצל עצמו, כפי שראינו בשיעור הקודם מדברי ה'שם משמואל' שיש לו לאדם עצה בלבו ויש בכוח העצה להתפשט עד שגם הגוף יסכים לה, אבל כדי שזה יקרה צריך האדם לעורר אותה, ובכן, כשהוא עוסק בנתינה, אזי זה חודר בתוכו פנימה.

כך מבינים פשוט בתוספות

ועסק הנתינה כולל בין כשהוא עצמו נותן צדקה, בין כשהוא מעשה אחרים, ובין כשהוא עוזר לבני ביתו. וצריך להבין זאת היטב. **כשהאדם עוזר בביתו, מתרוצץ ומביא, הוא משתנה מכפנים.** הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל היה אומר שבישיבה אצלו מקובל שאם אין מבינים איזה דיבור קשה בתוספות, מחפשים בחור עם נעליים קרועות, קונים לו זוג חדש וחוזרים ללמוד ומבינים, והדבר בדוק ומנוסה.

הפירוש הוא כנ"ל כי ביאור דברי התוספות קיים, אבל הוא מכוסה, אין מצליחים לדלותו, אין מצליחים לתפוס אותו ולבטאו במילים, **וכיון שעוסקים בנתינה, מיד מתחילים לדלות רעיונות הקיימים בפנים** ורעיון גורר רעיון. פעמים הרבה כשחושבים על איזה רעיון, מתקשים להגיע אל בהירותו, והעצה היא להתחיל לאומרו או לכתוב אותו, ואז הענין מתחיל לנוע. **כך פועלת נפש האדם. כשהיא**

הנשמה עד שלא ירגיש את הסתירה בין משיכת נשמתו לבית המדרש לבין משיכת גופו לבית עבודה זרה. אכן כן, **בשביל זה צריך האדם לטרוח ולהתייגע.**

הן תראה שעל מצוות מעשיות מברכים אשר קדשנו במצוותיו וצווננו, וידוע ש'צונו' יש לה על פי סוד כח גדול של המשכה ושל קישור שמים וארץ (מדת היסוד), כי הוא מביא את השמים עד לאדם אשר בארץ, ואין אומרים כן במצוות שבמחשבה. ניקח לדוגמא את שש המצוות התמידיות, הלא הן מצוות חשובות מן התורה, יסודות הדת, אך אין מברכים עליהן, כי אין בקיומן משום חיבור שמים וארץ. רק **כשהאדם מקיים מצוה מעשית, אז הוא אומר אשר קדשנו במצוותיו וצונו, כי אז הוא הביא את האלוקות לארץ.**

כי האדם עץ השדה

אכן יש לנו בימים הבאים לפנינו כמה וכמה מצוות מעשיות, בתחילה מצות תשבינו ובל יראה ובל ימצא ושריפת חמץ ואכילת מצה וסיפור יציאת מצרים, אז מברכים בסוף, וכבר הסביר ה'חתם סופר' שאז אנו נעשים גרים ודומיא דגר שמברך רק לאחר הטבילה, אף אנו מברכים רק לאחר הסיפור. עכ"פ **באלה אנו עוסקים ביגיעה אשר כוחה רב להחזיר את האמונה בתוך תוכנו.** אף ברכת האילנות שמברכים בחודש ניסן בא להזכיר לאדם את הנעשה עמו, כי האדם עץ השדה. הוא מסתכל על האילן ורואה שעכשיו הוא מקבל חיות חדשה.

ונהנה היסוד האמור נוגע הן לגבי נתינת צדקה וגמילות חסדים והן לגבי שאר אופני הנתינה, כי נתינה אינה קשורה לכסף דווקא. **נתינה היא התעוררות הנפש ליתן לאחרים, ולכן שקולה צדקה כנגד כל המצוות, כי כשהאדם מעורר את נפשו**

יקלוט... לא מספיק שאנשים יאמרו לו, כי הרבה כבר אמרו לו, אך מעולם זה לא חלחל אצלו... לו יקלוט שהתנהגותו וצורת דיבורו אינן מועילות לו מאומה ורק לוקחות אותו אחרנית - "כשאתה מגיב בצורה כזו, אף אחד אינו חושב שאתה חכם. בא במקום להגיב ככה, תתחיל להגיב ככה..." כשיקלוט זאת, ימנע מעצמו עגמת נפש של שנים הרבה ויזכר לו ולבניו, כי מעתה יוכל לחנכם באופן אחר לגמרי.

הבנה בחינוך הבנים

הנה לנו דוגמא נוספת: הטעות שבני אדם עושים כשמחנכים את בניהם על-ידי שמראים להם פנים זועפות ונותנים להם להבין כמה הם כועסים עליהם. כזו טעות נוראית. לו היה קולט זאת עשר שנים מוקדם יותר... אם כואב לך ויש לך מה לומר, דבר ראשון תן חיוך, נשום עמוק ואמור לעצמך: "הקב"ה ברא את המצב הזה וזהו הטוב ביותר לי ולבני". תפוס את זה, תבין את זה ותן תודה לה' על שנתן לך בן כזה. **כשאתה קולט את ההבנה הזאת, אור התורה האיר בך, וזה שווה יותר מכל. ובעזרת ה' בשעת הכושר, תספר לבנך סיפור שקשור להתנהגותו, ועוד סיפור, וכך יש סיכוי שבנך יבין ויקבל.** אם תמשיך ללכת בדרך הישנה, סתם תסתכסך אתו ולא תועיל אלא תזיק ותחמיר את המצב עשרת מונים. כשיקלוט זאת, יהיה לו כל-כך מאיר. הוא יתמלא שמחה ובנו יתמלא שמחה.

הבנה זו היא התורה שהיצר הרע מבקש למנוע מאתנו. אדם יכול לשבת עם הספר ולהתנדנד במשך חמישים שנה ואין הדבר מוכרח שיקבל את ההבנה הזאת. יתכן שכן ויתכן שלא. האדם צריך לדלות אותה מתוכו. האמת קיימת בפנים ואיש תבונות ידלנה, וכדי לדלות אותה, הוא צריך לעשות מעשה.

מתחילה לתת, היא מתעוררת והדברים האצורים בה מתחילים להתנוצץ החוצה. האדם שואל: איך הבנתי עכשיו את דברי התוספות? מה זה קשור לזוג נעליים? והתשובה היא: אין זה קשור לזוג הנעליים, זה קשור לכך שהיית צריך למצוא איזו דרך לשבור את הרגשת ה'כוחי ועוצם ידי' שלך ולתת משהו לאחר. **כשאתה לוקח מכספך ונותן לזולתך, אתה מעורר את נפשך ומוציא מתוכה את מה שקיים בה מכבר.**

טובה הבנה אחת בעולם הזה

כן הוא הדבר ממש כשהאדם רוצה להתחדש ולקבל את הארת הימים של חודש ניסן, כמה שיצליח לשים את עצמו הצדה ולעשות בשביל אחרים, לעשות בשביל הבית, לעשות בשביל בניו, לעשות בשביל עניים, יוציא מתוכו הבנות חדשות. ומאוד חשוב לדעת כמה גדול כוחה של הבנה אחת חדשה. צריך להבין שמה שחסר לו לאדם לחייו יותר מכל זה עוד הבנה ועוד הבנה. וסיבת הדבר, כי כשאדם קולט טעות שיש לו בצורת חשיבתו, הארה זו בנפשו עולה בשווייה על כל הון דעלמא. **הבנה אחת נכונה שמחליפה הבנה מוטעית, משנה את חייו הגשמיים ואת חייו הרוחניים.** זוהי המציאות.

נניח שהאדם מתמודד עם כעס. השאלה היא: מדוע הוא מתמודד עם זה? נניח שנברא עם יסוד אש מוגבר, עדיין השאלה במקומה עומדת: מה מביא אותו לכלל כעס? יש לו בוודאי איזו תפיסה שגויה במוח. יתכן שהוא בטוח שלא מבינים אותו, יתכן שהוא סובר שתמיד הוא חייב להיות צודק. ולכן כל פעם שמערערים לו את תפיסתו, הוא מתפרץ ככעסו, ויש לו טעות על גבי טעות במה שסובר שכאשר ירים את קולו או יתין גיצי אש מעיניו, יחשבו שהוא באמת צודק, או יחשבו שהוא חכם גדול. לו

השלכת חפצים ישנים המוטלים כאבנים שאין להן הופכים לאשפה, יצטרך להתווכח עם בנו רבע שעה. הוא הבין שיצטרך לסייעתא דשמיא מרובה לעבור את זה בשלום והכין את עצמו.

והנה השעה הגיעה. הוא הכין את בנו כי הנה הולכים לנקות את חדרו, ולמרבחה הפלא, הוא הזיז את המיטה וראה שנקי שם כאילו רק אתמול עשו שם נקיון יסודי. הוא שאל את נוות ביתו אם היא ניקתה שם אשתקד, והיא השיבה בשאלה: נראה לך שאני יכולה להזיז שם את המיטה?! מספר האברך שנקיון החדר לא מרישא עד גמירא לא ארך יותר מארבעים וחמש דקות, הרבה יותר מהר מכל החדרים האחרים, והילד אף הוא שיתף פעולה ועזר עם כל המרץ. אומר לי האברך: באותה שעה האירה לי הבנה נפלאה. אמרתי לעצמי: **ילד זה מנקה אותי כל השנה** ולכן לא היה לי צורך להשקיע יגיעה רבה בנקיון חדרו. **העבודה על מדותיי כל השנה, הבושות שיש לי, עוררות האמונה פעם אחרי פעם שהכל מאת ה' לטובתי.** הילד הזה הוא הסיבה לכל אלה במשך כל השנה, ודי בכך. וכיון שהבנתי זאת, אומר לי האברך, זלגו לי דמעות של שמחה.

יותר מכל הון דעלמא

כל-כך עמוק, כל-כך אמיתי... ובכן, הבנה כזו שווה יותר ממיליונים, כי היא **נותנת לאדם אור של אמונה ובטחון לכל החיים, אור שמאיר בחושך העמוק ביותר שיש לו.** האם אפשר לזכות לזה על-ידי התבוננות בלבד? - לא! צריך בשביל זה עשייה. **כשאדם עוסק בעשייה, הוא ממשיך על עצמו אור.** מוחו מתחיל לעבוד, מדוע מוחו מתחיל לעבוד? כי **נשמתו מתחילה לעבוד, כי הוא עוסק בעשייה, בנתינה, בהטרחת עצמו בשביל אחרים.** אני

סיפורו של ילד המחנך את אביו

הסכיתו ושמעו סיפור מהשנה הנוכחית: מעשה באברך שהתחיל לנקות את ביתו לפסח, ואם בכל שנה היה שוכר עוזרות במיטב כספו, השנה ראה שהוא מצומצם בכסף והבין שרצון ה' שיפשייל את שרווליו וישפשף ויקרצף במו ידיו. קשה היה לו הדבר כי לא היה רגיל בכגון דא. רגיל היה שאחרים מנקים והוא רק משלם כסף. אך כיון שראה שהוא מוכרח לעשותו, גמר אומר בלבו שאם יעשהו, יעשהו כיהודי, והחליט לכוון בשעת מעשה שכל פעם שהוא משפשף, הוא מסיר עוד עבירות מנשמתו, וכל פעם שהוא מקרצף, הוא מסיר עוד טמטום הלב ומכבס את נשמתו כהכנה לפסח.

הוא התחיל במלאכת הנקיון, וכמה שחשב שיהיה לו קשה, הוא ראה שזה קשה פי כמה. מה שחשב שיקח לו שעה, לקח לו בסוף שלוש שעות. הוא הזיז ארונות ישנים וראה שהגויות מעולם לא ניקו שם והיה אגור שם לכלוך רב מכל השנים. אבל הוא המשיך לנקות כשבכל עת הוא אומר בלבו: זה טוב בשבילי.

מספר האברך שהוא סיים את כל הבית ונשאר לו חדר אחד אותו השאיר לסוף, והסיבה שהשאיר אותו לסוף, כי הקב"ה נתן לו במתנה ילד בן עשר עם נטיות שאינן קלות וכבר הוזיל עבורו אלפים רבים של דולרים עבור מטפלים ומומחים שונים. זוהי העבודת ה' המיוחדת שהקב"ה נתן לו. הוא מתמודד עם הקשיים הלימודיים שלו ועם הקשיים ההתנהגותיים ועם כל הכרוך באלה. זה עולה דמים מרובים וכוחות נפשות עצומים. לכן השאיר את החדר הזה לסוף, כי החדר הזה הוא חדר שינתו של הילד הזה, וידע שעל כך דבר, כגון על הזזת מיטתו כדי לנקות תחתיה, וכל שכן על

אחרים, תרגיש חולה, כי לא תוכל לדלות את האורות הקיימים בפנים, וכמה שתוסיף לעשות בשביל אחרים, תוכל לדלות עוד ועוד.

כוחה של צדקה לטלטל נשמות

הרב אליעזר סורוצקין שליט"א מנכ"ל לב לאחים מספר שהיה איזה אברך שזמן רב ניסה לתפוס אותו לשיחה. הרב סורוצקין הוא אדם עסוק בפעילות ציבורית עד למעלה ראש וקשה לתפוס אותו. ניסה הלה לתפוס אותו עד שעלה הדבר בידו. אמר לו האברך: "אה! מזל שתפסתי אותך, אני רוצה להודיע לך שאני רוצה לתרום לארגון". שאל אותו הרב סורוצקין מה הוא רוצה לתרום, והלה השיב: "הייתה תקופה של שבועות מספר שלא הייתי בכולל ערב כי היינו אחרי לידה וחסרה היתה לי ההכנסה של הכולל ערב, והנה עכשיו אני חוזר ברוך ה' אל הכולל ערב וכיון שאתחיל לקבל את המלגה של הכולל, אוכל להרשות לעצמי להגדיל את תמיכתי בארגון. עד כה תרמתי לארגון עשר דולר לחודש וכעת אוכל להעלות את הסכום לאחד עשר דולר. ובכן, רציתי להודיע לך זאת". את כל זה אמר כשמחה אופפת אותו על הזכות להוסיף על תרומתו החודשית לארגון.

הרב סורוצקין שמע וחיך - "האברך חושב שהדולר הזה יציל את הארגון?!". אך לא הציג את תמיהתו בפני האברך כי ראה זאת כתמימות של אברך שאינו יודע יותר מדי. חלפה תקופה והרב סורוצקין ישב בביתו של אחד מהעשירים ועורר את לבו באמרו לו שמדובר בהצלת נשמות והחזרתן לחיק אביהם שבשמים, ובתוך הדברים סיפר לו על המקרה הנ"ל. "אתה חייב לשמוע", הוא אמר לו. "אברך אחד רץ אחרי וכשהצליח לתפוס אותי, הודיע לי על הגדלת תמיכתו בדולר אחד, וכל כך

נמצא כאן בשביל השי"ת, אני נמצא כאן בשביל יהודי אחר. אינני כאן בשביל עצמי. **מה שקורה הוא שנשמתו מתעוררת והוא זוכה להבנה חדשה, הבנה שעושה בו יציאת מצרים. כל אחד כשרק יקבל את ההבנה במקום שהוא זקוק לה, תהיה לו יציאת מצרים. ההבנה שהאדם מקבל, מלווה אותו, משמשת אותו, משמחת אותו ומוציאה אותו מגלותו.** אבל אין היא באה בקלות, אלא איש תבונות ידלגה. **צריך לדלות אותה מבפנים. איך? על-ידי עשייה.**

לכן אין די לו לאדם שיעשה פעולה אחת של נתינה, כי הדבר תלוי בעיסוק האדם, באופן שהאדם משתמש עם כוחות נפשו. הוא עוסק בנתינה. אכן הדבר מצוי ביותר שבכל הזמן שיש לו לאדם הוא עסוק בעצמו בכל מיני האופנים, וכשהוא נותן איזו שערה לזולתו, הוא כבר מרגיש עם זה צדיק יסוד עולם. ידוע הקושיא בענין ה'חסידה': אם היא נקראת חסידה מפני שעושה חסידות עם חברותיה (חולין סג, א), מדוע היא טמאה? ויש מהצדיקים שתיצרו שאם היא חושבת שלעזור לאחרים הוא מדת חסידות, רכלומר לפני משורת הדין, אם כן היא ממין טמא.

אכן כן, יש שהאדם אומר בלבו: "כל פעם שאני עושה בשביל אחרים, לפני משורת הדין אני עושה, ואין לתאר ואין לשער את רוב השכר שאקבל על זה". לא נכון! עליך להבין שאתה מוכרח לעשות בשביל אחרים, כי רק כך תהיה אדם מן הישוב. הקב"ה אומר: **עשה טובה לעצמך וחשוב באמת על זולתך, כי נבראת באופן זה שתעשה צדקה וחסד ותעזור לאחרים, לא במה שאתה אוהב לעזור, אלא במה שפלוני נזקק עכשיו.** לכן נוצרת פירושו לא רק שלתפקיד זה נוצרת, אלא גם שבצורה זו נוצרת, ולכן אם לא תעשה בשביל

חשוב כל-כך... הוא רואה את היענותו לבוא לעזרת בני ביתו כסתם ענין של עבודת המידות כאומר: "נו נו, אתה יודע מה? אושיט לך יד..." - אך כל זה מפני שהוא חשוב באופן גשמי על תוצאות מעשיו. **לו יחשוב באופן של נדיבות הלב, כי הנה הוא נותן כל מה שהוא יכול ליתן, יבין שזה מטלטל נשמות, ואם זה יכול לטלטל נשמות של נשמות רחוקות, כל שכן שזה יכול לטלטל את נשמת עצמו.** זה לא רק יכול, אלא **מאמינים** **אנו באמונה שלמה שזה מה שמשנה את מהות האדם.**

כל נדיב לב

הנה המשכן היה השיא של השראת השכינה בעולם... הן אנו נכנסים עכשיו לחודש ניסן. בימים ההם בזמן הזה התמלא העולם בכבוד ה'. השכינה ירדה לשכון בעולם הזה. ובכן, איך זה קרה? היעלה על הדעת לומר שמה שעורר את השכינה לבוא לזה העולם היה כסף וזהב וארגמן? מאלה השכינה מתפעלת? הרי הכל של הקב"ה! הרי חייב להיות דבר מה שיעורר את השכינה לשרות כאן. אמרו **כל הצדיקים שנדיבות הלב היא זו שהביאה את השכינה לשרות כאן בעולם.** הזהב הכסף והנחושת הם רק האמצעים לעורר את נדיבות הלב. האדם קיבל כסף ומרגיש שזה שלו, ועכשיו הוא הולך ונותן משלו. עכשיו יכולה השכינה לבוא ולשרות הנה. **כדי להביא את השכינה, צריך האדם לעשות שינוי בעשייתו ולפעול במערכת זו שנקראת אדם שתעבוד בצורה של נתינה משלו לאחרים.**

אנו מייחלים בחודש זה שהשכינה תשרה עלינו. זהו בעצם סגולת החודש, ומפני כך אין אומרים תחנון כל החודש. כשהשכינה שורה על האדם מבחוץ, מתחילה להתגלות השכינה שבתוכו פנימה, וכך הוא מתחיל

שמח... הגביר שמע והתעורר - "אברך כולל שבקושי מרוויח כמה דולר בחודש, כל-כך שמח שהוא זוכה להוסיף עוד דולר על תרומתו... ומה אתי?". הוא החזיק באותה עת המחאה שרשם עליה סכום של חמש אלף דולר, וכיון שהתעורר מהסיפור, קרע אותו לגזרים ורשם לו המחאה אחרת על סך עשרת אלפים דולר.

לקח הרב סורוצקין את ההמחאה ואמר לעצמו: "הא לך כוחה של תרומה של אברך. מדולר אחד יצאו חמשת אלפים דולר". חלפה עברה תקופה נוספת והנה עמד בדינר לטובת לב לאחים וסיפר את הסיפור, איך מדולר אחד יצאו חמשת אלפים דולר. כשסיים, נעמד יהודי אחד עשיר שהתעורר מהסיפור והכריז בקול: "אני רוצה לתרום לארגון מאה אלף דולר לזכותו של אותו אברך". התהלך הרב סורוצקין משתומם כולו בראותו מה כוחו של דולר אחד שאדם נותן לצדקה. נכנס למעונו של **הגראי"ל שטיינמאן** זצ"ל, וסיפר לו בהשתאות על כוחה של צדקה, איך דולר אחד יש בכוחו להביא עוד מאה וחמשה אלף דולרים. כשמוע זאת הגראי"ל, התרעם עליו בקולו הנעים כדרכו בקודש: "וכי זה הסיפור?! מדוע אתה מסתכל על זה בהסתכלות כה מצומצמת, הסתכלות של כסף? כמה נשמות יהודיות התקרבו לאביהם שבשמים בזכות אותו דולר? זה הסיפור! **נדיבות לבו של אדם, מטלטלת עולמות, וכיון שהיא מטלטלת עולמות, היא מטלטלת נשמות.** היש חילוק אצל השי"ת בין דולר אחד למאה אלף דולר? הרי לו הכסף והזהב! **הסיפור הוא נדיבות הלב.**"

כשמתבוננים בזה, מבינים שכאשר אדם עוזר בביתו כשרוצה היה לעסוק באיזה ענין אחר, ונדמה לו שהוא עושה דבר שאינו

קוצר, ואף בעת הזריעה שמח הוא במה שמשליך כור חטיין לאיבוד וזורע באדמה, כי נכון לבו בטוח בחסד א-ל שיוציא הרבה יותר מכדי אבידתו, ואם לא יזרע לא יהיה לו כלל".

האמת שאף בזה צריך לשכנע את האדם ואינו בא בקלות, כי האדם חושב כל הזמן לעצמו: "אולי אינני צריך להשקיע?". אכן אף בעולם של חכמת חיים, כשאחד רוצה לעזור לבעל עסק שעיסוקו יצליח, הוא אומר לו: "תשמע! אתה חייב להשקיע כך וכך. אם לא תשקיע, לא תוכל להוציא רווחים". ברם יש שזה נאמר באופן יותר חיצוני ושקרי: "הכל תלוי במה שאתה משלם על הפרסום". שקר וכזב! אבל יש גם את הדרך האמיתית יותר שבו האדם מבין שהוא צריך להשקיע, הוא צריך לנטוע, הוא צריך לעבד את האדמה, וכל זה עולה כסף וכוחות...

מסיים ה'סידורו של שבת': "וכן הוא ממש בענין הצדקה שנקרא זריעה, כי **בשכר שנותן הצדקה, בשכר זה ממש הוא משתכר, ואם לא היה נותן, לא היה מרויח, ואינו שייך בכזה להיות מיצר על אבידתו.** ועל כן אמר ולא ירע לבבך בתתך לו שתהיה מיצר על נתינתך לו מעמלך, כי בגלל הדבר הזה יברכך, שעבור הדבר הזה יברכך להתברך בכל מעשי ידיך, והוא כמו הזריעה שנזרע בקרקע, ואף בעת הנתינה תהיה לבבך שמח מה שאתה זורע עתה, **ובטח בה' ועשה טוב שבודאי תרויח הרבה יותר מזאת הנתינה בכפלי כפליים** כעין הזרע בארץ".

יראי ה' ראו זאת כזכות שהם יכולים להטיב לאחרים. וכבר סיפרנו בעבר על ה'חפץ חיים' זצ"ל שישב כל ליל יום כיפור והאזין למצוקת לבו. למה? כי אמר: הן לכך נוצרתי, ואם כן מי אומר שאני צריך לעסוק

להבין דברים טוב לו. בשיעור הקודם ראינו מה'מאור עיניים' שכאשר האדם זוכה לגאולה פרטית, הוא מתמלא שמחה בדומה לגאולה הכללית. הוא מסביר מה שאמרו חז"ל גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שהכוונה לגאולה הפרטית של האדם. כלומר, כשהאדם מסובך באיזה ענין והוא עצמו אינו יודע מה טעותו ומדוע הוא כל-כך תקוע. תראו כמה בני אדם מדברים בסגנון זה: "איני יודע למה, אבל לא הולך לי. שום דבר לא זו". הם עצמם אינם רואים את הדרך החוצה. פירושו של דבר שכל אחד צריך להגיע לגאולה פרטית. ובכן, **כשהאדם עוסק בנתינה לזולת** - "הבה אתן עוד משהו לפלוני, עוד טרחה ויגיעה עבור זולתי", **זה מה שמועיל שנשמתו תתחיל לנבוע וכך הוא זוכה לגאולה והשכינה שורה עליו.**

זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד

והנה מה שמועיל הרבה לאדם לעשות את ההחלטה לפעול בשביל זולתו, הוא להבין שהוא מקבל יותר משהוא נותן. הנה בסידורו של שבת (ח"ב דרוש ב' פ"ב) כתב: "נאמר בהושע (י, יב) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, להבין למה המשיל הצדקה לזריעה דוקא לא לשאר הרווחת ממון, גם מה שאמר קצרו לפי חסד אינו מובן וכו', ויובן לפי דברינו הנזכרים, כי למשל אם יאבד אחד מכיסו י' זהובים ואח"כ ישתכר ל' זהובים, לא תושלם אבידתו בכך (לא ירגיש שהחזירה לו אבידתו), כי אם לא היה אובד, היה לו ארבעים זהובים, כי אין שייך לתלות הרייח אחר האבידה לומר שאם לא היה אובד קודם, לא היה מרויח אח"כ, כי מה ענין זה לזה, ולא כן אם יזרע איש כור חטיין ויוציא אח"כ ממנו עשרה כורין, לא ייצר לו על הכור שזרע והולך לאיבוד, כי [הוא מבין ש]אם לא היה זורע, לא היה

לליל הסדר, שם הדבר מצוי ביותר. יש מי שאביו או חמיו הזמין אותו לליל הסדר, והוא יודע שזה יעשה לו נחת רוח, אבל יחד עם כן הוא יודע שלא יהיה לו קל שם, כי יש שם גיס אחד שאין נוח לו אתו, והחושב לעצמו: "וכי צריך אני לוותר על ליל הסדר? הן לא טוב לא לי ולא לבניי להיות שם". תורה שלמה. אכן אנו מבינים את ההרגשים האלה. ברוך ה' שיש לו הרגשים לדבר שבקדושה. הוא רוצה שיהיה לו סדר מרומם. אבל במצות כיבוד אב ואם האדם מחויב, ובהרגשים של ליל הסדר - אינו מחויב.

אמנם כן, תמיד אפשר להתייעץ, אבל פעמים הרבה מוח האדם מראש אינו פועל ישר. הוא העמיד חומה בצורה ואמר: "את זה לא! עכשיו נראה מה אפשר לעשות אחרת, אבל את זה לא אעשה ויהי מה. שכח מזה. אינני עושה את זה". מי אמר לך כזאת? בא נחשוב מה הקב"ה רוצה.

וכן הוא הדבר לגבי שלום הבית וחינוך הילדים בימים אלו. אנשים בונים את המסגרת שממנה לא ייצאו בשום פנים ואופן לפי רצונותיהם האישיים ואז הם מחפשים מראי מקומות להצדיק את שיטתם. זה לא הולך ככה. אין האדם יכול לקבל ככה את האור, כי אינו נותן להבנה לחדור לנשמתו.

נותנים ומקבלים חדש

על האדם לבוא בביטול והכנעה ולומר: "אדרבא! תן לי להיבנות מחדש. אולי באמת טעיתי עד כה?". יראי ה' יכולים היו לומר לאחר שנים הרבה: "עשיתי טעות". כשאין האדם יכול להוציא מפיו את המילים האלה, הוא נידון לחיי צער, כי הוא מוכרח להשאר עם טעותו פן יבולע לו והרי הוא ממשיך לסבול. החכם לומד מטעויותיו שוב ושוב ובונה את עצמו מחדש. אך לשם כך

עכשיו בתורה ותפילה? אדרבא! עכשיו אני צריך ליתן לנשמה זו ולקרבה אל אביה שבשמים. עובד ה' אינו חושב מה אני הולך להרוויח עכשיו (אף לא ברוחניות), אלא מה הקב"ה רוצה ממני עכשיו. זה מה שאני צריך לעשות וזה מה שאני נהנה לעשות כי לכן נוצרתי.

לעשות רצונך אלוקי חפצתי

על ה'תורת מרדכי' מוויזניץ זיע"א מסופר שפעם רצה אחד מידידיו תושב וויליאמסבורג לבוא אליו למאנסי לערוך אצלו את שמחתו, אמר לו הרבי: "אינך צריך לטרוח. בשבוע הבא אצטרך לנסוע לבורו-פארק לשמחת נכדי, אסע דרך וויליאמסבורג ואכנס אליך שם להשתתף בשמחתך". בהגיע היום, עד שהרבי יצא לדרכו, התאחרה השעה, והתקשר הוודיע לבני משפחתו שלא יוכל להשתתף בשמחת הנכד כי הוא חייב להיכנס לווייליאמסבורג. אמרו לו: "הרי מדובר בנכד שלך, איך לא תגיע?". אמר: "הרי הבטחתי לפלוני ואני חייב לעמוד בדיבורי". אמרו לו: "איננו מבינים, הרי אצל פלוני אינך חייב להיות וכאן אתה חייב". אמר להם: "לעמוד בדיבורו האדם מחויב, להשתתף בשמחה, מי אומר שהוא מחויב?". הסוף היה שבני משפחתו העבירו את שמחת הנכד לווייליאמסבורג ושם נערכו שתי השמחות.

אמנם כן, אנו איננו רגילים לחשוב ככה, כי לא כל-כך אכפת לנו לשנות מדיבורנו, אבל מי שחושב נכונה, אומר: "זה מה שאני צריך לעשות עכשיו. ללמוד? מי אומר שאני צריך עכשיו ללמוד? אם מוטלת כאן לפני מצוה שאי אפשר לעשותה על-ידי אחרים, אני צריך לסגור את הגמרא ולעשותה. אני צריך לציית לריבונו של עולם, זה ותו לא".

כשהדבר נוגע לנתינה לאחרים, יש לו אדם הרבה פעמים את הנסיון הזה. ובנוגע

לך שכאשר אתה עושה כן, אתה נוטע את עצמך מחדש וחיות חדשה מתחילה לזרום בך. בעולם הצומח יודעים שהגיוזם מועיל לעץ שיקבל חיות חדשה ויצמיח פירות מעולים. ובכן, אם האדם אומר: "אינני רוצה לגעת באילן", האילן נרדם ומתקלקל. "אינני רוצה לגעת בו כי הוא שלי. מה, שאני אקצוץ ממנו ענפים?!" פעמים שילדים מסתכלים על האילן הגזום ואומרים: "מסכן! מה הוא עשה לבעליו שכך קיצץ לו את ענפיו?". חכו מעט ותראו. בעל האילן נטע את האילן מחדש. **כשאתה נותן משלך לזולתך, אתה נוטע את עצמך מחדש וחיות חדשה מתחיל לזרום בך. תן מכספך, תן מהשפעת שלך, ותראה שתקבל עוד ועוד שפע חדש.**

צריך להתמסר לאחרים. **כשהאדם יוצא מעצמו, הוא יכול לראות את טעויותיו; כשהוא נותן לאחרים, הוא יכול לקבל הבנות חדשות.** ולהיפך, כשהאדם לוקח בכל עת לעצמו, הוא רק מחזק את טעויותיו.

וכדאי לדעת שיש לנו הרבה הרבה טעויות, והללו מונעות מאתנו שמחה ואור ודביקות בה'. אכן כן, יש לנו הרבה מאוד טעויות, וכשמתחילים ליתן ולעזור לאחרים, מתחילות לנבוע עצות זו אחרי זו לעקור אותן טעויות. תאיר את פניך לזולתך, תן לו, טרח בשבילו בכל דרך אפשרית, וזה מה שידלה לך רעיונות חדשים, רעיונות הנחוצים לך למצביך. ודע

מדור אור החיים

ערש"ק פרשת תזריע ל' ניסן תשע"ט

חיבור תורה שבע"פ עם תורה שבכתב

לפניו: רבש"ע! מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות וכו' חזר ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו: רבונו של עולם! יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? וכו' וכן מבואר בספרים שמושה רבינו השיג רק מ"ט שערי בינה ור"ע השיג גם את השער החמישים, ולכאורה כל זה סותר את מה שאמרו במדרש שלא היה דבר שלא נמסר למשה מסיני).

אין חכם יודע יותר ממשה

ונראה כי ישוב המאמרים הוא, כי הן אמת שכל דבר תורה נאמר למשה ואין חכם יכול לדעת יותר ממה שידע משה, והגם שתצרף כל דורות ישראל מיום מתן תורה עד שתמלא הארץ דעה, אין חידוש שלא ידעו משה (כל החידושים היוצאים מדברי הראשונים והאחרונים בחידושיהם ובתשובותיהם בנגלה ובנסתר, את הכל ידע). אבל ההפרש הוא כי משה נתן לו ה' תורה שבכתב ותורה שבעל פה (כשתי תורות נפרדות), והנה האדון ב"ה בחכמתו יתברך רשם בתורה שבכתב כל תורה שבעל פה שאמר למשה, אבל לא הודיע למשה כל מה שנתן לו בעל פה היכן הוא רמוז בתורה שבכתב, וזו היא עבודת בני ישראל עמלי תורה ללבש

רבי עקיבא היה דורש מה שלא ידע משה

בפרשתן נאמר (יג, לו): וְאִם בְּעֵינֶיךָ עִמְד הַנֶּתֶק וְשִׁעָר שָׁחַר צָמַח בּוֹ נִרְפָּא הַנֶּתֶק טְהוֹר הוּא וְטָהָר הַכֶּהֱן. וכתב האור החיים הק': בתורת כהנים אמרו: טהור, יכול יפטור וילך לו (כלומר: יכול שאין הכהן צריך לטהרו) תלמוד לומר וטהרו, יכול אם אמר כהן על טמא טהור, יהיה טהור, תלמוד לומר טהור וטהרו (היינו שצריך לשני התנאים, גם שיהיה טהור לפי הסימנים וגם שיטהרו הכהן בפיו) ועל דבר זה עלה הלל ע"ה מבבל (ירושלמי פסחים פ"ו ה"א). משמע שלא היה יכול להכריחם (את החכמים) מהפסוק עד שעלה לארץ ישראל וקיבל שכן הוא ההלכה כמו שדרש הוא...

ובהמשך כתב האוה"ח הק': וראיתי ליישב מאמרי רז"ל שאמרו (ויק"ר פכ"ב) שלא היה דבר שלא נמסר למשה בסיני, ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ו[מאיירך] אמרו במקום אחר (במד"ר פ"ט) כי רבי עקיבא היה דורש מה שלא ידע משה, כאמרו (ישעיה מב, טז) הדברים עשיתם, אעשה לא נאמר וכו' יעויין שם דבריהם, וכן כמה מאמרים שדומים לזה (כך איתא במסכת מנחות כט, ב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר

(פרשת בראשית): "התורה נדרשת בכל דור ודור לפי מה שצריך לאותו דור, ולפי שורש נשמתן של אותו הדור כך ה' יתברך מאיר עיני חכמי הדור ההוא בתורתו הקדושה". הוי אומר: לא רק שמתגלה להם יסודות חדשים, אלא גם מתגלה להם איך למצוא אותם יסודות חדשים בפסוקי התורה. ומפטיר שם: "והכופר בזה, כאילו כופר בתורה חס ושלום".

לראות בטוב ה' בארץ חיים

ממשיך האוה"ח הק': **זו היא עבודת התורה הנקראת ארץ החיים.** ביאור דבריו על-פי המבואר בספר "שערי אורה" שתורה שבכתב נקראת חיים משום שהיא שורש החיות, ותורה שבע"פ נקראת ארץ שהיא כנגד העולם הזה שנראית לעינינו בארצותיה, וזוהי עבודתנו, לקחת את כל מה שנמצא בעולם הזה ולמצוא את מקור חיותם ולקשרם אליו. ובשפת הקבלה: ארץ הוא מלכות, חיים הוא יסוד, ועל-ידי העבודה לקשר את הדברים הגשמיים עם הרוחניים, מחברים יסוד עם מלכות.

ומלמדנו האוה"ח הק' שחיבור זה נעשה גם כשהאדם עושה חיבור בין תורה שבע"פ לתורה שבכתב. כשהאדם מתייגע למצוא מקום בתורה שבכתב לתורה שבע"פ, הוא עושה יחוד שנקרא "ארץ החיים".

מסיים האוה"ח הק' את יישובו: **וענין זה לא נמסר למשה כולו לדעת כל תורה שבעל פה היכן היא כולה רמוזה בתורה שבכתב** (ולמה לא נמסר למשה רבינו? כי זוהי עבודת כל הדורות הבאים אחריו להתייגע בזה), **ולזה אמרו ז"ל שדרש רבי עקיבא דרשות שלא ידעם משה, אין הכוונה שלא ידע משה עקרון של דברים, הלא ממנו הכל אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, אלא שלא ידע סמיכתם ודיוקם היכן**

ההלכות שנאמרו למשה בסיני והסודות והדרשות כולן יתנו להם מקום בתורה שבכתב.

ולזה תמצא באו התנאים וחברו תורת כהנים וספרי וכו' וכל דרשתם בכתובים אינם אלא על פי ההלכות [שקיבלו ממשה מסיני] **והלבישום בתורת ה' תמימה שבכתב** (את ההלכות כבר ידעו מתחילה מפני שקיבלו אותן איש מפי איש עד למשה רבינו, אלא שישבו וחישפו היכן יש ריבוי או מיעוט וכו' והלבישו בהם את ההלכות), **ואחריהם ועד היום, זו היא עבודת הקודש בני תורה, לדייק המקראות וליישבם על פי המאמרים שהם תורה שבעל פה.**

עבודת לומדי התורה

בענין זה יש לציין שאף האוה"ח הק' עצמו זה מה שהוא עושה בספרו; הוא לוקח יסודות ומפרש אותם בכוונת המקראות בכל מיני אופנים מחדושים. ואף הוא עצמו כתב כמה פעמים שכל אחד רשאי לפרש את כוונת הפסוקים כפי הנראה לו, אך זאת בתנאי שהיסודות שבהם הוא מפרש את כוונת הפסוקים - אמיתיים. וכאן מבואר בדבריו שלא רק שהאדם רשאי לעשות כן, אלא אדרבא, זוהי עבודת עמלי התורה.

ויסוד זה מסביר גם מה שאנו רואים בספרי החסידות שלוקחים דרך בעבודה ומפרשים בהם כוונת הפסוקים, ואם עד כה היה נדמה לנו שעשו כן רק כדי שהיסודות יעמדו לזכרון, כעת מבואר שמדובר בעבודה אמיתית של צירוף תורה שבע"פ עם תורה שבכתב אשר בשבילה באנו לעולם. היסודות מסורים בידינו מאז מעמד הר סיני; הפסוקים כתובים וקיימים בספר התורה, ועכשיו עבודתנו לחברם לאחדים.

וזה לשון הספה"ק "דגל מחנה אפרים"

מחודש זה, הרי הוא מחבר תורה שבע"פ עם תורה שבכתב.

בירור ההמצאות החדשות

יותר מזה כתבו הספרים שהקב"ה מגלה בזמנינו גילויים חדשים כדי שיצטרכו עם התורה לברר את הלכותיהם וזהו בירור גדול ועצום לתורה. דוגמא לדבר היא החשמל שהומצא רק במאה הקודם, ודנו הפוסקים בענייניו אם מותר להדליקו בשבת או אסור, ואיזה איסור יש בו, אם יש בו איסור הבערה או איסור בונה. תורה שבע"פ היא שמבררים היכן מקומה בתורה שבכתב. הן כפי שנתבאר לעיל, איננו יכולים להמציא דינים חדשים, אך אנו יכולים לקחת מציאות חדשה שהיא תורה שבע"פ ולברר מקומה בתורה שבכתב.

וכעין זה יש כל הזמן המצאות חדשות וגילויים חדשים, ובכולם שאלות להלכה, ולמשל המקררים המתחדשים חדשים לבקרים, איזה מהם מותר לפתוח אותו בשבת ואיזה מהם אסור, ומה הפתרון שיהיה מותר לפתחו. עם כל בירור כזה, מחברים תורה שבע"פ עם תורה שבכתב. וכאמור, לא רק באלה הוא כך, אלא גם בכל מצב המתחדש אצל האדם, כי מה חילוק יש בין טכנולוגיה חדשה שהומצאה וצריך לברר מה רצון התורה בעיניה, לבין מצב חדש שנקלע בו האדם אשר אף אחד בעולם עדיין לא נקלע בו, כי אף אחד לא היה בדור כמו שלו ועם תכונות וסביבה כמו שלו, וכשהוא מתפלל להשי"ת שיאיר את עיניו והולך לשאול בעצת מורה דרכו, הוא מחדש בתורה שבע"פ ומחברה לתורה שבכתב.

רמוזים בתורה, וזה לך האות מה שלפנינו שדרש הלל מהכתוב ההלכה שנאמרה למשה בעל פה, ולא גילה ה' למשה עיקרה בכתוב ובא הלל ודרשה, ודברים אלו נכונים הם.

יסוד הדברים הוא שהתורה ניתנה באופן שכל אחד יהיה לו חלק בה, והיינו לא שיחדש דברים שלא ניתנו למשה בסיני, אלא שיקח את מה שנמסר לנו איש מפי איש עד למשה רבינו וימצא לו מקור בתורת שבכתב.

בירור המצבים גשמיים

והנה בספרי החסידות אנו רואים שיש ליסוד זה עוד חלק יותר עמוק. כשיש לו לאדם איזה נסיון או התמודדות ואינו יודע איך להתנהג, הרי הוא נחשב כלומד תורה שבע"פ, כי אין כתוב בתורה להדיא: "ראובן שיש לו סכסוך ממוני עם שמעון באופן כזה וכזה, יוותר ויבטח בה' שימציא לו חסרונו ממקום אחר". וכשהוא הולך לברר איך הוא צריך להתנהג במצבו, הרי הוא נחשב כמקשר תורה שבע"פ עם תורה שבכתב.

כך כתב בספה"ק "בית אהרן" כמה פעמים שכל עבודת חיי האדם היא לחבר תורה שבע"פ עם תורה שבכתב, והיינו שיקח מצבים שאינם ברורים ויחייגע לבררם עד שימצא - כך כתוב בתורה. וזה משלים את התורה, לא מפני שמתחדש עוד פלפול בתורה, אלא מפני שמתחדש שעוד מקרה שנראית כאירוע גשמי, היא אופן חדש של התגלות התורה. וכיון שהאדם נוטל את המקרה ומחזירו אל התורה, על-ידי שהוא מקיים פסוק בתורה באופן

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת ויקרא א' ניסן תשפ"ג

יציאת מצרים בחודש המסוגל לגאולה

שבהם ההנהגה היא יותר של דין ויש חודשים שבהם ההנהגה היא יותר של חסד, **וחודש ניסן הוא חודש שבו ההנהגה ממוצעת**, יש בה מיזוג גמור של חסד ודין ונעשה מזה רחמים גמורים. הוי אומר: מה שאנו רואים שמזג האויר בחודש ניסן נעים ונוח, לא חמימי ולא קרירי, אלא נושבת בוח רוח קלילה ונעימה, אין זה אלא תוצאה מאותה הנהגה מושלמת הממזגת חסד ודין, ומורה על המצב שהעולם צריך להיות בו (בכלל אנו רואים שארץ ישראל היא באמצעו של עולם, מדת תפארת, ואין בה שינויים קיצוניים במזג האויר כבשאר מקומות).

וכיון שחודש ניסן הוא זמן ממוצע, הרי **הוא זמן המסוגל לגאולה**. ולכן אמרו חז"ל **בניסן עתידין להיגאל**, כי זמן זה הוא המסוגל ביותר שדברים שאינם במקומם הראוי, יתיישבו במקומם. זמן יש במעגל השנה שדומה לכפי שהעולם צריך להיראות כשהוא בא לידי שלימות. הן מפני כך השם כשהוא כסדרו נוטריקון ישמחו השמים ותגל הארץ, כי כשהעולם באופן זה, הוא יותר קרוב אל השלימות, וכולם ששים ושמחים לעשות רצון קונם. המצב הזה שבו יש דין מצד אחד ורחמים מצד שני, הוא שלימות העולם, ושלימות העולם היא סימן וסיבה לגאולה.

מוציא אסירים בכושרות

כתוב בתהלים (סח, ז): "אלוקים מושיב יחידים בַּיְתָהּ, מוציא אסירים בכושרות", ואיתא במדרש: "מהו בכושרות? וכו' אמר רבי עקיבא לא הוציאם אלא בחדש כשר לצאת, לא בתמוז מפני השרב ולא בטבת מפני הצנה, אלא בניסן שהוא כשר לצאת בו לדרך, לא חמה קשה ולא צנה קשה, ואם תאמר תשרי, הרי יש בו עונות גשמים, הוי בכושרות".

ועל פי פשוטו, בא ללמדנו שהקב"ה מרוב אהבתו אותנו, לא סתם הוציאנו ממצרים, אלא בשעה שהוציאנו חשב על כל הפרטים למען תונעם לנו היציאה. ובסידורו של שבת (ח"א ש"ו ע"ג) הביא על זה יסוד גדול. לכאורה יש לתמוה: מה, הקב"ה המתין שיהיה מזג אויר טוב?! הרי שהו ב"מ"ט שערי טומאה ולו היו נשארים עוד רגע אחד, היו שוקעים בשער החמישים ולא היה ניתן להוציאם!

ישמחו השמים ותגל הארץ

מבאר בסידורו של שבת: ידוע שחודש ניסן הוא חודש שבו אותיות שם הוי"ה כסדרן כיוצא מן הפסוק ישמחו השמים ותגל הארץ. וביאור הדבר שיש חודשים

כל שהיא תפארת לעושה

ובספר **עבודת עבודה להרה"ק מטאהש** זיע"א כתב על פי זה שכך הוא גם אצל האדם עצמו. מתי נעשה האדם יותר קרוב אל הגאולה? מתי הוא נעשה בבחינת ישמחו השמים ותגל הארץ (השמים זה החלקים היותר גבוהים שלו, והארץ זה החלקים היותר נמוכים)? כשהוא ממוצע. כשהוא מבין שהוא צריך כל העת למתוח את מדותיו לשני הצדדים. הוי אומר: **אם הוא רואה את עצמו נוטה יותר מדי לימין, הוא מושך את עצמו לשמאל, ואם הוא רואה את עצמו נוטה יותר מדי לשמאל, הוא מושך את עצמו לימין**, וכך הוא מעמיד את עצמו בדרך האמצע אשר עליה אמרו: "איוהי דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם". וכן ביאר הרמב"ם שזוהי כוונת התנא ללכת בדרך הממוצע.

ועבודה גדולה היא לאדם, כי האדם אוהב לעבוד את ה' במה ששייך לתכונת נפשו. למשל, אם הוא אוהב חסד, הרי הוא חי בתוך מדת החסד ושט שם כדג במים, אך כשהוא צריך לפעמים להתנהג בתקיפות, קשה לו מאוד, ואז הוא צריך להתנהג היפך תכונתו. **אכן כשהאדם מתנהג היפך תכונתו כדי להגיע אל האמצע, אז הוא משלים את עצמו ונעשה בר גאולה**.

על פי דרכו - דרכו ולא דרכיך

למשל, בענין חינוך הבנים, האדם מאוד אוהב את דרך החינוך של ימינו, לחיך לילדים ולדבר אתם כחבר. זה דווקא מתאים לו מאוד. הוא מאמץ דרך זו כשיטה, כי זה נוח לו. הוא משוחח אתם, הוא משחק אתם, ואומר כל הזמן: "כן, פלוני, אדם מתוח הוא. צריך לתת לו קורס בחינוך".

אבל כשהוא צריך להעמיד גדרים וסייגים ולעורר ליראת שמים, אז אינו קיים. ומי מפסיד מזה יותר מכולם? הוא עצמו. מלבד התוצאות המדברות בעד עצמו, **הוא עצמו מרוחק מן הגאולה, כי אינו יכול לבצע את התפקידים המוטלים עליו כשהם שייכים לצד השני**. כל פעם שהוא מתבקש לעשות תפקידים השייכים לצד השני, הוא אומר כמשתמט: "נראה, אולי, מחר..." זה מה שקורה לו.

הוא מבין לבד שהוא שרוי בבעיה. כי פעמים הרבה הוא עצמו סובל מזה, כשרואה שאינו יכול לשים מעצורים. ואז הוא אומר: "תשמע, זה החולשה לי. הרי לכל אחד יש חולשות... אינני מתגאה בזה, אבל זו אחת מהחולשות שלי", אבל כל עוד האדם מסכים להישאר עם זה, אינו ראוי להיגאל, כי הוא כעומד עכשיו באחד משאר החודשים, אולי בתמוז אב. אכן כן, הוא יצא לחופש במדה מסוימת.

חג החירות

גאולה היא חירות, ופירושה שאין דבר שהאדם מנוע מלעשות. למה? כי הוא לומד להתבטל לריבונו של עולם, ועושה כל פעם את המוטל עליו. אם עכשיו צריך לעשות כך - אני עושה כך; אם עכשיו צריך לעשות את ההיפך מזה - אני עושה את ההיפך מזה. **אכן עבודה גדולה היא שהאדם עובד אותה כל ימות חייו, אבל בשביל זה באנו לעולם, כדי שנהיה בבחינת בניסן עתידין להגאל**.

וכן הוא אצל מי שיש לו את התכונה הפוכה, היינו מי שמאוד אוהב מדת הגבורה. קל ונוח לו להעמיד גבולות על כל צעד ושעל, אבל הוא עצמו שרוי במצוקה, כי אינו יכול לבטא אהבה וכל הכנסת אורחים עולה לו בקושי רב...

הוציאה ממסגר נפשי

וזאת כדאי לדעת שכאשר האדם מקיים מצוה נגד תכונתו, הוא מרגיש מרומם מאוד. אמנם כן, בדרך לעשותה הוא מרגיש טעם גיהנום, אבל לאחר שעשאה, הוא מרגיש שמחה נפלאה, וסיבת הדבר, כי הצליח להוציא חלק מחלקי הנפש ששרויים היו במסגר. לכל אחד יש כמה מחלקי הנפש השרויים במסגר, וכל אימת שהוא פועל נגד תכונתו מחמת רצון ה', הוא מוציא עוד חלק מהם לחופשי, ואז הוא ממילא מרגיש מרומם ונעלה. זהו מוציא אסירים בכושרות. הקב"ה גילה לנו את סוד הגאולה. ופעמים שזה יכול לעזור לאדם גם כשהוא נמצא בחוסר נוחות ואינו יודע להראות באצבע מדוע מרגיש כך. אכן יש שמקור חוסר הנוחות הוא באשר לא מצא את הדרך למזג בין שני הצדדים, חסד וגבורה, כי לכן הוא מרגיש בגלות כיון שחלקים מחלקי נפשו שרויים במסגר. נמצא שאפשר להרגיש זאת הן כשנמצאים בתוך הגלות והן כשיוצאים ממנה. עכ"פ זהו אחד מהדברים שאפשר ללמוד מחודש ניסן מה מכין את האדם להיות ראוי לגאולה.

עבודה המביאה לידי ענוה

עכ"פ עבודת האדם היא להעמיד את עצמו בדרך הממוצע, ועבודה זו גופא יכולה להביאו לידי ענוה, כי הלוואי שהיה לו לאדם כלי שהיה מראה לו מתי הוא עומד באמצע, אך כיון שאין לו לאדם כלי כזה, הוא שרוי כל הזמן בספק - האם אני עושה מספיק בשביל אחרים? איני יודע. לא נעים לו לאדם להיות כל הזמן במצב כזה, אבל דווקא מתוך כך הוא חי בענוה, כי הוא מבין שאינו יכול לטפוח לעצמו על השכם שהוא מושלם בחלק אחד, ואף שצריך להחשיב כל מעשה טוב, מכל מקום כשהוא בוחן את עצמו לראות האם הוא במצב הראוי לגאולה, אז הוא מבין שיש לו עדיין דרך ארוכה כדי להגיע אל הדרך הממוצעת.

והאמת שתרי"ג המצוות שהקב"ה נתן לנו, הן מצוות שכאשר האדם מקיים אותן כראוי, הוא ממילא מגיע לזה. אמור מעתה: אין האדם צריך להמציא עבודות חדשות שיביאוהו אל האמצע, אלא עליו יקיים את תרי"ג המצוות שניתנו לו מסיני, כי יש מהן המושכות לצד זה ויש מהן המושכות לצד זה.

ליל שישי פרשת ויקרא כ"ח אד"ב תשפ"ב

כך זוכים לאור השראת השכינה של חודש ניסן

הבית, הא לך שהאור הקיים בימים האלה בגלל הקמת המשכן בראש חודש, תופס מקום נכבד.

סדנא דחודש חד הוא

מצד שני יש לנו את יו"ט פסח שהוא ענין אחר, אז עסוקים ביציאת מצרים, אמונה ובטחון (כמבואר ברמב"ן פרשת בא), והגדת לבנך. אך האמת שהם אחוזים ודבוקים. ענין הקמת המשכן והשראת השכינה שבתחילת חודש ניסן והענינים של יציאת מצרים וקריעת ים סוף שבהמשך החודש, כרוכים יחדיו. אין הם באים זה אחר זה בדרך מקרה, והרי ידוע לנו שכל הענינים הנמצאים באותו חודש, אור אחד להם. כפי שתראה לגבי חודש אדר שנקרא החודש אשר נהפך להם מיוגן לשמחה, וכן אמרו משנכנס אדר מרבים בשמחה, ועוד אמרו שמי שיש לו משפט עם גוי, יקבענו בחודש אדר, הא לך שכל החודש שייך לפורים הגם שאפשר לקרות את המגילה רק בימים מסוימים. וביותר הדבר מוכח משנה כזו שיש בו שני אדרים, כי הנה האדם הפשוט מסתכל על זה כמהלך טכני שעושים כדי שחג הפסח יחול בחודש האביב, ואף הבחור בישיבה סבור שהחודש הראשון הוא חודש פשוט ורואה את אריכות הזמן כאריכות הגלות וגומר אומר בלבו לקבל יסורים באהבה. אך לפי האמת אין הדבר כן, כי הארת חודש אדר קיים גם באדר הראשון, אלא שתיקנו לקיים את המצוות באדר השני כדי להסמיך גאולה לגאולה. אף בחודש ניסן, מדובר באור שמאיר בכל החודש ולא רק בימי החג.

בראש חודש ניסן הוקם המשכן

בראש חודש ניסן התחולל השינוי הגדול ביותר לבריאה, כי שאר הדברים, עשרת המכות, יציאת מצרים וקריעת ים סוף, היו דברים חד פעמיים, ואף שנעשו כדי שזכור בכל הדורות שהקב"ה מנהל את העולם, מכל מקום הם עצמם לא נשארו. המים במצרים חזרו להיות מים, והצפרדעים אינם קיימים יותר. אולם המשכן שהוקם בראש חודש היה כדי להישאר. אחרי קבלת התורה צוה הקב"ה להקים לו משכן בכוונה שישאר כך. אין יו"ט להקמת המשכן, כי המצב החדש נשאר עד ימינו אנו. השינוי הזה שבו הקב"ה מתחיל להשרות את שכינתו בתחתונים אשר זוהי תכלית הבריאה, אירע בראש חודש ניסן, וכל אשר נעשה קודם לכן, כולל קבלת התורה, היה כדי להגיע למצב זה, שבני ישראל יקריבו שם קרבנות ויתעוררו בתשובה ויראו את השכינה הקדושה. ואף שאנו מתפללים ומצפים שבמהרה ייבנה המקדש, האור של השראת השכינה בתחתונים עדיין קיים, אלא שהוא בהסתור.

ובכן, מדובר בימים נעלים מאוד. הימים של חודש ניסן הם ימים רמים ונעלים שאפשר להתעלות בהם הרבה בענין זה. הנה ב"ב הימים הראשונים אומרים את פרשת הנשיאים, ואף שהאיש הממוצע אינו מרגיש חיבור גדול לזה ואין זה עושה עליו רושם גדול, הלא תראה שענין אמירת פרשת הנשיאים נכתב על-ידי ה'בית יוסף' בשולחן ערוך אשר היה הרבה אחרי חורבן

בחודש ניסן העולם מתחדש מהבחינה הרוחנית. עד הקמת המשכן היה העולם בכללותו גשמי אלא שמדי פעם האירו בו הארות, כאן של יציאת מצרים, כאן של קריעת ים סוף, ומיד הסתלקו אותן הארות, ועכשיו שהשכינה ירדה לשכון בעולם, העולם כאילו נברא מחדש.

אמור מעתה: **חודש ניסן הוא החודש שבו השכינה באה להיות כאן באופן קבוע.** הקב"ה קבע את אכסנייתו כאן בעולם הזה. ועשו לי מקדש היה ציווי, אבל מתי נתקיים ושכנתי בתוכם? בחודש ניסן. וזהו בוודאי מהפכה גדולה מספיק שאפשר לכנותה בשם בריאת העולם, כי עולם שהשכינה שורה בו באופן קבוע, הוא עולם אחר לגמרי. אם חז"ל אמרו שכאשר הצדיק שיש עליו השראת השכינה נמצא בעיר, הוא זיוה הוא הודה הוא הדרה, וכיון שפנה ממנה, פנה זיוה פנה הודה פנה הדרה, כל שכן וקל וחומר כשיש משכן לשכינתו יתברך שזה מאיר את כל העולם כולם וכל העולם שונה לגמרי. השכינה נמצאת כאן... עבירות מתכפרות תיכף ומיד... האדם הולך ומקריב קרבן ומיד מתנקה. אין אדם נשאר עם חבילות על כתפיו. אם היה איזה עוון ביום, תמיד של בין הערבים מכפר עליו, אם היה איזה עוון בלילה, תמיד של שחר מכפר עליו. וכך היה העולם נקי יותר והשגות בני ישראל גבוהות בהרבה, וכאמור, הארה זו קיימת בכל החודש.

ושכנתי בתוך כל אחד ואחד

והנה חג הפסח הוא הזמן להחזיר אמונה בלב באופן שזכור שהקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים ונלמד לקבל אכזבות ולבטל את רצוננו מפני רצונו יתברך ומתוך כך נבוא לקיום שוייתי ה' לנגדי תמיד ונירא מפניו יתברך, כל זה

יכול מראש חודש

וכן למדו הצדיקים מנוסח ההגדה: "והגדת לבנך, יכול מראש חודש, תלמוד לומר ביום ההוא, אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה, לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרורים מונחים לפניך", שמכאן מוכח שההארה קיימת כבר מראש חודש אלא שבפועל אין חיוב לקיים מצות והגדת לבנך רק כשמצה ומרור מונחים לפניך. הא לך כדבר פשוט שהמשכן וקרבות הנשיאים שייכים לפסח, חלקים שונים הם מאותו אור המאיר בחודש ניסן. הן תראה כמו כן שעל פי הלכה אין אומרים תחנון בזה החודש מתחילתו לסופו. והטעם המפורסם הוא שהיות שברוב החודש אין אומרים תחנון, כבר מוציאים את החודש כולו בלי אמירת תחנון. ולכאורה אינו מובן, כשהיה לך סיבה לא לומר תחנון - לא אמרת. עכשיו שאין לך סיבה - מדוע לא תאמר? זה מזכיר את הבחור שלא יכול להגיע ברוב הזמן לשיבה והחליט שיותר אינו מגיע. מה הפשט? אך התשובה היא שחודש ניסן הוא חודש מיוחד שאור הגאולה מאיר בכלול ולא רק בימי חג הפסח.

בריאת העולם ברוחניות

ובכן, הדבר נותן לנו הבנה מיוחדת את אנו נכנסים אל הימים המאירים האלה. ידוע שיש בריאת העולם במחשבה ויש בריאת העולם במעשה, כמו שכתבו התוספות (ר"ה כז, א ד"ה כמאן מצלינן) משם רבינו תם בענין מחלוקת רבי יהושע ורבי אליעזר מתי נברא העולם שאלו ואלו דברי אלוקים חיים כי בתשרי עלה במחשבה להבראות ולא נברא עד ניסן. מבואר שהבריאה מתחדשת בחודש תשרי ומתחדשת שוב בחודש ניסן, ולגבי מה היא מתחדשת בחודש ניסן? לגבי הרוחניות.

כי אבן מקיר תזעק

וככל שהאדם יאמין יותר באמינות הדבר ויחיה עמו, תהיה לו מדרגה יותר גדולה באמונה. ונסביר: יש ביטוי מוכר האומר: "אם תאמין באמת, זה יקרה. אם זה לא קרה, אין זה אלא שלא האמת באמת", ביטוי שמעלה את רוגזם של אנשים רבים. אך **חז"ל** (תענית יא, א) אמרו שאבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו אם האמין באמת, **שנאמר** (חבקוק ב, יא) כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה. הענין הוא שאנשים חושבים שלהאמין באמת, פירושו להאמין בדבר מסוים - אני מאמין שתהיה לי ישועה בדבר זה. אך לא זה מה שנקרא להאמין באמת. אדם זה אינו מאמין באמת, ואדרבא, כל ההלוך ילך שלו הוא כמי שאינו מאמין שהקב"ה נוכח כנגדו. אין לו אפילו התחלה של שויתי ה' לנגדי תמיד.

שויתי ה' לנגדי תמיד

מי שמקיים שויתי, אפשר לראות זאת על צורת דיבורו ועל כל התנהגותו, כפי שכתב הרמ"א בתחילת **השולחן ערוך**: "שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלוקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדיבורו במושב המלך". **כשהוא עומד בפני המלך, אינו מרשה לעצמו ליתן דרור לפיו, אלא מדבר בעדינות מיוחדת.** הנה כי כן, זה מה שמעיד על האדם אם הוא מאמין שיש אלוקים או לא. כמו כן **אפשר לראות מהאופן שהאדם מברך את ברכותיו** אם הוא מאמין או לא, כי **כשהאדם מאמין, אין הוא זורק ברכה מפיו, אלא מברך כמונה מעות וביראת הכבוד.**

פירושו **לחיות עם השראת השכינה.** צריך להבין את החיבור הפשוט בין שני אלה. כשאדם בא לבית המקדש, הוא פושט את מנעליו בחוץ, וכך הוא נכנס עם היראה הנכונה ועם המחשבות הנכונות. אין הוא יכול להכנס סתם ככה. השכינה הרי קיימת כאן. ובכן, **כשאדם מחדיר את האמונה בלבו באופן קבוע, הוא ממשיך לתוכו את האור שהקב"ה רצה שיאיר בעולם,** לקיים מה שנאמר **ושכנתי בתוכם,** בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, **בתוך כל אחד ואחד.** הוא עושה זאת על-ידי **שהוא נלחם בשקר וחוזר בכל עת במחשבה ובדיבור שהשכינה נמצאת כאן.** כשהוא **מדבר דיבורים של אמונה ובטחון** לעצמו ולבניו כדי לחנכם ולקיים מצות והגדת לבנך, **ומחזק את האמונה** בכל מה שנאמר בקריעת ים סוף ובכל הדיבורים המאירים שכתוב בספרי החסידות בענין שביעי של פסח כמה האדם יכול לפעול באמצעות האמונה עד כדי קריעת הים, הוא לא רק מקיים מצוה, אלא **הוא מקיים רצון ה' להביא את השכינה לשרות סביבו באופן קבוע.** הוא נעשה אדם שהתנהגותו וגישתו **לכל דבר היא באופן כזה.**

כל ההלכות בתחילת השולחן ערוך העוסקות בהנהגת האדם בביתו בצניעות הראויה, הן על דרך זה. האדם צריך להקפיד על הצניעות הראויה כי הקב"ה נמצא כאן. ומה יקרה אם יתנהג כן? **הקב"ה יעזור לו שיתחיל לחיות בעולם כזה.** ביתו ייהפך **למקום של השראת השכינה, סביבתו תהיה סביבה של השראת השכינה.** אכילת המצה, אכילת המרור, קיום כל מצוות הפסח מביא לכך שהשכינה תשרה אצל האדם ויהיה משכן ה'. והארה זו מתחילה להאיר מראש חודש, כי בראש חודש הוקם המשכן. **חודש זה מסוגל שהאדם יוכל להפוך את מקום מגוריו למקום קדוש.**

ומתפלל, אתה נקרא לזה רשע ולא ישלם!!!".

כשזה נעשה כדבר פשוט אצל האדם, זה מעיד עליו שיש אצלו השראת השכינה. כשהאדם חושב שהשראת השכינה היא מדרגה גדולה ואומר: "עכשיו אני רוצה לדבר תכלית, תן לי לעשות עכשיו כסף", הוא מאבד את העולם הזה שלו. **השראת השכינה פירושה שהאדם חי עם ההלכה בשו"ע של שו"ת ה' לנגדי תמיד ומאמין שהתורה והמצוות הן אמת וכל השאר שקר.** וכיון שהוא מתחיל לחיות כך באופן מעשי - אין הוא משקר כי הקב"ה אינו מרשה לשקר, ורואה אח"כ שהקב"ה עזר לו דייקא מפני שלא שיקר - **הוא מתחיל להאמין באמת.** נוכל לשמוע אותו אומר: "את האמת אומר לכם - לא עבדתי על האמונה שלי, פשוט ראיתי בעיניי, ואני עדיין רואה זאת מדי יום ביומו". כמו כן נשמע אותו אומר: "**אין לי כזה נסיון לחטוא, כי מה אעשה ואני רואה את הקב"ה עומד לנגדי.**"

פעמיים מזל טוב

זוהי המדרגה הראשונה של השראת השכינה, אשר החודש הזה מסוגל לזה. חודש הוא שבו הקב"ה נתן לנו משכן. בחודש זה הבריאה מתחדשת. איזו בריאה? הבריאה של חודש ניסן. מדובר בבריאה מלאה אור. הכל מלבלב ואף מזג האוויר נעים ונוח... בתשרי הבריאה אינה מושלמת עדיין, רק בחודש ניסן מתחילים לראות אותה ביופיה והדרה. דומה הדבר לתינוק שנולד. כולם מתרגשים ושמחים ומאחלים ברכת מזל טוב, אבל התינוק עדיין אינו יכול לדבר וללכת ולעשות שום דבר. רק לאחר מכן כשמכניסים אותו תחת החופה או מאוחר יותר כשרואים שהוא באמת נמנה על צבא ה', אז מאחלים ברכת מזל

וכשהתנהגותו של אדם היא באופן זה, אזי כשמגיע לדברים מסוימים, הוא מאמין ממילא. הוא לא צריך להתחיל לומר אז: "כן, כן, אני מאמין, אני מאמין מאוד מאוד חזק". אי אפשר להחליט אז שמאמינים מאוד חזק. אז זה כבר שעת המבחן לראות כיצד נראית אמונתו תמיד. עכ"פ התנהגותו במהלך חייו ובסדר יומו, היא זו שמעידה אם יש אצלו השראת השכינה. הבה נדבר בשפה המדוברת: **השראת השכינה פירושה שהוא מאמין שמלוא כל הארץ כבודו וחי עם זה שהשכינה כנגדו וכך הוא מדבר עם אנשים וכך הוא מתנהג.** ובכן, **כשאדם יהיה יותר ויותר שהקב"ה נוכח לפניו, יראה יותר בחוש שתורה ותפילה מביאות ישועה, וכל השאר אין בכוחן לעזור.**

חובתו של מגלגל חובות

צריך להתרגל לסגנון הדיבור הזה. אם יש לך חובות, קבע לך סדר לימוד. יש שהאדם אומר: "אני רוצה לדעת אם מותר לי ללמוד כי אני חייב להרבה אנשים כסף". והתשובה צריכה להיות: "אדרבא! הלא אתה חייב להרבה אנשים כסף, אם כן אתה מחויב לשבת וללמוד. אם לא תשב ותלמד, איך תוכל להחזיר את חובותיך?". זה צריך להיעשות דבר פשוט שזה מה שמועיל ולא שום דבר אחר. אמנם כן, בוודאי הוא צריך גם לעסוק בשיבוש העולם כשהוא חייב כסף לאנשים, כי אף זה עבודה היא שהקב"ה הטיל עליו, אבל לימוד התורה הוא הא"ב. "איני מבין על מה אתה מדבר, הן אתה צריך להמשיך על עצמך שפע, ואם לא תלמד, מניין יהיה לך לפרוע את חובותיך?". יש ששומעים את האדם טוען: "אני כל-כך טרוד בגלגולי חובות, שאין לי זמן לא ללמוד ולא להתפלל". "איני מבין מה אתה שח. יש לך חובות ואינך מתפלל! יש הרי אנשים שמחכים לכספך! אם אינך לומד

את האמונה על-ידי קיום מצוות הפסח, כי כל אלה כלים הם לקבל את האור הגדול של השראת השכינה השייך לחודש זה. הקב"ה רוצה שביתו של אדם יהיה בית של השראת השכינה, והחודש מסוגל לכך, והמצוות של יו"ט פסח, הן הן הכלים לכך. יעזור ה' שנוכל לקבל את היו"ט בכשרות ובשמחה ולזכות להשראת השכינה בבתי כל ישראל.

טוב מחודשת לומר: עכשיו הוא נראה כפי שהאדם צריך להיראות. אף כאן, בחודש תשרי הבריאה נראית כתינוק שנולד, בחודש ניסן, אז הבריאה נבראת מחדש ונראית כפי שהיא צריכה להיראות. זוהי סגולת החודש, וכדי לקבל את האור, צריך להתבונן במשכן ובקרבת הנשיאים ובחנכות המשכן, ולעשות את כל ההכנות לפסח, ולהחדיר

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
בית שמש	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
	שטיבלאך קרית הרמ"א	רמה ב'
בני ברק	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
אשדוד	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
ביתר עילית	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
חיפה	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
פתח תקוה	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
אלעד	מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל
	מקווה חוג חתם סופר	רחוב ברטנורא
קריית גת	מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2
מודיעין עילית	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
גבעת זאב	קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם
צפת	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
תל אביב	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
	ביהמ"ד סאטמאר - הופפער	וילאמסבורג
	ביהמ"ד סאטמאר - בנין בראך	
	ביהמ"ד סאטמאר - וואלבאוס	
	ביהמ"ד סאטמאר - ליע גארדענס	
	ביהמ"ד סאטמאר - מוירטל	
	ביהמ"ד קראלי	
	Central Market Supermarket	
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangestraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
Brialmontlei 16	ויזניץ	
Antoon van Dyckstraat 41	גור	
Mercatorstraat 58	בית המדרש פשווארסק	
Sint-Vincentiusstraat 26A	טשרניבל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד המרכזי	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482